

Εικόνες του 21ου αιώνα
Images of the 21st Century

EXANDAS

DOCUMENTARIES OF THE WORLD
ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

8ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης
8th Thessaloniki Documentary Festival

II-00000006452

Η έκδοση αυτή πραγματοποιήθηκε, με την υποστήριξη της ΕΡΤ Α.Ε., με την ευκαιρία του αφιερώματος στον **Εξάντα - Ντοκιμαντέρ στον κόσμο** που διοργανώθηκε στο πλαίσιο του 8ου Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης - Εικόνες του 21ου αιώνα (Θεσσαλονίκη, 10-19 Μαρτίου 2006).

The publication was compiled, with the support of ERT S.A., on the occasion of the tribute to **Exandas - Documentaries of the world** that was organized by the 8th Thessaloniki Documentary Festival - Images of the 21st Century (Thessaloniki, March 10-19, 2006).

Καλλιτεχνική Διεύθυνση / Director: Δημήτρης Εϊπίδης / Dimitri Eipides

Συντονισμός αφιερώματος / Coordination: Δημήτρης Κερκινός / Dimitris Kerkinos

Επιμέλεια έκδοσης / Editor: Δημήτρης Κερκινός / Dimitris Kerkinos

Κείμενα για την ομάδα του *Εξάντα* / Texts: Αποστόλης Καπαρουδάκης / Apostolis Kaparoudakis,

Γιώργος Αυγερόπουλος / Giorgos Avgeropoulos

Επιμέλεια κειμένων / Text Editor: Αποστόλης Καπαρουδάκης / Apostolis Kaparoudakis

Μεταφράσεις / Translations: Θεοδώρα Κουλούρη / Theodora Koulouri

Μεταφράσεις εισαγωγικών κειμένων / Introductory texts translations: Τίνα Σιδέρη / Tina Sideris

Συνοψεις ταινιών / Film synopses: Αποστόλης Καπαρουδάκης / Apostolis Kaparoudakis

Ζενερική / Credits: Αποστόλης Καπαρουδάκης / Apostolis Kaparoudakis, Αναστασία Σκουμπρή / Anastasia Skoubri

Διορθώσεις / Proof reading: Τίνα Χάρη / Tina Hari

Συντονισμός εκδόσεων / Festival publications co-ordinator: Αθηνά Καρτάλου / Athena Kartalou

Ευχαριστούμε θερμά τους / Special Thanks to: Πρόεδρο ΕΡΤ Α.Ε. κ. Χρήστο Παναγόπουλο / Christos Panagopoulos, Chairman of the Board - Managing Director ERT S.A., Γενικό Διευθυντή ΕΡΤ Α.Ε. κ. Κώστα Σπυρόπουλο / Costas Spyropoulos, General Manager - Television ERT S.A., Περικλή Κοροβέση / Pericles Korovessis, Τίνα Σιδέρη / Tina Sideris

Φωτογραφία εξωφύλλου / Cover photo by: Tony Barros

Σχεδίαση εξωφύλλου / Cover Design: Ανδρέας Ρεμούντης / Andreas Remountis

Καλλιτεχνική επιμέλεια - Παραγωγή εντύπου / Design - Production: Z-AXIS

Copyright © 2006, Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης / Thessaloniki International Film Festival

Εκδόσεις Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης
Thessaloniki International Film Festival Publications

Πλατεία Αριστοτέλους 10, 546 23 Θεσσαλονίκη / 10 Aristotelous Sq., 54623 Thessaloniki, Τηλ.: 2310-378400 Fax: 2310-285759
Λεωφόρος Αλεξάνδρας 9, 11473 Αθήνα / 9 Alexandras Ave., 11473 Athens, Τηλ.: 210-8706000 Fax: 210-6448143
e-mail: info@filmfestival.gr www.filmfestival.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ / HELLENIC MINISTRY OF CULTURE

Περνώντας στον έκτο της χρόνο, η τηλεοπτική εκπομπή *Εξάντας* έχει πλέον εδραιωθεί ως μια έγκυρη, συναρπαστική σειρά ντοκιμαντέρ, αγαπημένη στο κοινό και αναγνωρισμένη από τους ειδικούς. Ως όρος, η λέξη *εξάντας* αναφέρεται στο όργανο που χρησιμοποιούσαν οι ναυτικοί για να μετρήσουν τα ύψη των ουράνιων σωμάτων από καταστρώματα πλοίων, παρά τη μη σταθερότητα του παρατηρητή. Οι τηλεοπτικές εκπομπές της ομάδας του σκηνοθέτη / δημοσιογράφου Γιώργου Αυγερόπουλου μπορεί να μην μετράνε την απόστασή μας από τον ουράνιο θόλο, αλλά κάνουν κάτι εξίσου θαυμαστό: ταξιδεύουν, ριζωμένες στην πραγματικότητα, σε μακρινά γεωγραφικά μήκη και πλάτη και σφυγμομετρούν τη ζωή στις πιο σημαντικές και ακραίες εκφάνσεις της.

Από το Μεξικό και το Νίγηρα ως την Ινδία και τη Ρωσία, ο *Εξάντας* μεταφέρει, μέσα από πραγματικές ανθρώπινες ιστορίες, εικόνες ενός κόσμου άδικου, σκοτεινού, βασανισμένου και τις περισσότερες φορές επικίνδυνου. Οι κοινωνικές και πολιτικές προεκτάσεις των ιστοριών του *Εξάντα* μάς αγγίζουν ακόμα και από απόσταση, προτρέποντάς μας να προβληματιστούμε και να ευαισθητοποιηθούμε με τον πιο γνήσιο και συνταρακτικό τρόπο.

Ο ίδιος ο Γιώργος Αυγερόπουλος είχε προτιμήσει κάποτε τον όρο *independent filmmaker* για να περιγράψει τον εαυτό του. Στο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης όχι μόνο υποδεχόμαστε και φιλοξενούμε το ανεξάρτητο ντοκιμαντέρ, αλλά τιμάμε και θαυμάζουμε το εύρος και τα αποτελέσματά του. Γι' αυτό και θεωρούμε πως ο *Εξάντας* ταιριάζει απόλυτα με τη φιλοσοφία και τους στόχους του Φεστιβάλ και τον καλωσορίζουμε με υπερηφάνεια.

Δημήτρης Εϊπίδης

Καλλιτεχνικός διευθυντής

Now in its sixth year, the television programme *Exandas* has become established as a compelling, fascinating documentary series, beloved by the audience and acknowledged by the experts. As a term, the word *exandas* (sextant) refers to the instrument used by sailors to measure the height of heavenly bodies in spite of the observer's changing position. The television broadcasts created by director/journalist George Avgeropoulos' team perhaps don't measure our distance from the firmament, but they do something just as admirable: they travel, rooted in reality, to distant geographical lengths and breadths and take the measure of life in its most significant and extreme forms.

From Mexico and Nigeria to India and Russia, *Exandas* communicates images of an unjust world, dark, tortured, and most times dangerous, through real human stories. The social and political ramifications of *Exandas'* stories touch us even from a distance, urging us to question and sensitizing us in the most immediate, genuine and stirring way.

George Avgeropoulos himself had once preferred the term *independent filmmaker* to describe himself. At the Thessaloniki Documentary Festival we not only select and showcase independent documentaries, we also honor and admire their scope and their results. For this reason we believe that *Exandas* fits in perfectly with the Festival's philosophy and purpose and we are proud to welcome it.

Dimitri Eipides

Director

Σε μια εποχή που η τηλεοπτική εικόνα κυριαρχεί διαμορφώνοντας πολλές φορές τη δική της αλήθεια, το ντοκιμαντέρ παραμένει ισχυρή βάση καταγραφής της πραγματικότητας. Ένα παράθυρο στον αληθινό κόσμο, χωρίς παραμορφωτικά φίλτρα προς οποιαδήποτε κατεύθυνση. Σε αυτό το πλαίσιο, η Δημόσια Ραδιοτηλεόραση, παράγει η ίδια αλλά και φιλοξενεί στο πρόγραμμά της ενδιαφέροντα ελληνικά και ξένα ντοκιμαντέρ.

Στο φετινό, 8ο Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης - Εικόνες του 21ου αιώνα, σκεφθήκαμε ανάμεσα στις πολλές και πολυποίκιλες δράσεις που αναπτύσσουμε, να υποστηρίξουμε και ένα αφιέρωμα σε μια σειρά ντοκιμαντέρ της EPT που απέσπασε εξαιρετικά κολακευτικά σχόλια. Πρόκειται για τον *Εξάντα* του δημοσιογράφου Γιώργου Αυγερόπουλου. Επιλεγμένα ντοκιμαντέρ της σειράς θα προβληθούν στο Φεστιβάλ, δίνοντας την ευκαιρία στο κοινό να διαμορφώσει προσωπική άποψη.

Καλή θέαση!

Χρήστος Παναγόπουλος

Πρόεδρος ΔΣ - Διευθύνων Σύμβουλος EPT A.E.

In an age where the television image predominates, often shaping its own reality, the documentary remains a solid base for recording reality. A window to the real world, without distorting filters in any direction. In this context, Public Television itself both produces and hosts in its programming interesting Greek and foreign documentaries.

At this year's 8th Thessaloniki Documentary Festival - Images of the 21st Century, we thought that among the varied activities we are developing we should also support a spotlight on an ERT documentary series that has received extremely flattering reviews. This is *Exandas*, by journalist Georgos Avgeropoulos. Selected documentaries from the series will be screened at the Festival, giving the public the opportunity to develop a personal point of view.

Enjoy!

Christos Panagopoulos

Chairman of the Board - Managing Director, ERT S.A.

Ο Εξάντας / Exandas

Του Περικλή Κοροβέση / By Pericles Korovessis

Όταν για κάποιο λόγο χάνω μια εκπομπή του *Εξάντα* έχω την αίσθηση μιας απώλειας. Παρά την απέχθεια που έχω στην «παρική τηλεόραση», υπάρχουν κάποια πράγματα στη δημόσια τηλεόραση που δείχνουν πως μια άλλη τηλεόραση είναι εφικτή. Και στην εμπορική-διαφημιστική τηλεόραση βρίσκεις κάποια καλά κομμάτια που δυστυχώς «σκαπάζονται» από τον «τηλεφασισμό» της.

Τα θέματα που παρουσιάζει ο *Εξάντας* μπορώ να τα ελέγξω επαγγελματικά. Λόγω δημοσιογραφικής ενασχόλησης είμαι ενήμερος, κυρίως από τον διεθνή Τύπο ή τη σχετική βιβλιογραφία, για μια σειρά από θέματα που ο *Εξάντας* μας τα δίνει με τη μορφή της έρευνας και του ντοκιμαντέρ. Και η ακρίβεια των πληροφοριών, που μας δίνει η δουλειά της συντακτικής ομάδας αυτής της εκπομπής, είναι εγγυημένη. Και αυτό σημαίνει πως πριν γίνει η αποστολή σε κάποια μακρινή χώρα για βιντεοσκόπηση, υπάρχει ήδη μια μελέτη για τη χώρα και το συγκεκριμένο θέμα.

Είναι εντυπωσιακός ο αριθμός των αποστολών του *Εξάντα* σε κάθε γωνιά του πλανήτη και η άνεση που κινείται η κάμερα, τόσο στα παρισινά γκέτο όσο και στην Κούβα ή στον Νίγηρα. Ο Γιώργος Αυγερόπουλος, που ηγείται μιας άξιας ομάδας συνεργατών, διαθέτει ένα γνήσιο ταλέντο πολεμικού ανταποκριτή και βρίσκεται πάντα εκεί που υπάρχει το πρόβλημα, αντλώντας τις πληροφορίες του από πρώτο χέρι και όχι από το άτυπο πρες-ρουμ κάποιου ξενοδοχείου (πρακτική ιδιαίτερα δημοφιλής στους πολεμικούς ανταποκριτές).

Άφρα τελευταίο το αισθητικό μέρος. Αν και τα πλάνα ενός ντοκιμαντέρ δεν έχουν την ίδια πολυτέλεια που έχει μια κανονική ταινία, όπου μια σκηνή μπορεί να γυριστεί πολλές φορές μέχρι να επιτευχθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα, τα πλάνα του ντοκιμαντέρ είναι άπιαστα και δεν μπορεί πάντα να έχουν αισθητική πληρότητα. Εντούτοις, ο Αυγερόπουλος μας δίνει επιπλέον και καλό κινηματογράφο, με καλή φωτογράφιση, ρυθμό στο μοντάζ και εξαίρετη, ψαγμένη μουσική. Κάποιες από αυτές τις παραγωγές θα μπορούσαν να διαγωνιστούν με επιτυχία στα πιο έγκυρα φεστιβάλ ντοκιμαντέρ.

Έχουν ακουστεί κάποιες κριτικές πως ο *Εξάντας* δεν παίρνει πολιτικές θέσεις. Εγώ το θεωρώ αυτό προτέρημα. Όλα τα στοιχεία και οι όψεις όλων των πλευρών παρουσιάζονται αντικειμενικά και η πολιτική θέση ανήκει στον θεατή. Γι' αυτό και οι χαμηλοί τόνοι και η έλλειψη κάθε καταγγελίας ή δημαγωγικού διδακτισμού. Εδώ έχουμε να κάνουμε με άλλη τηλεόραση.

Φεβρουάριος 2006

When, for whatever reason, I miss an episode of *Exandas*, I have a sense of loss. In spite of my dislike for "conventional television", there are some things on public television that demonstrate that another kind of television is possible. One can also find good shows on commercial television that are unfortunately "covered over" by its "telefascism".

I can examine the subject matters presented by *Exandas* professionally. On account of my occupation as a journalist I am up to date, principally through the international Press or relevant bibliography, on a series of subjects, which *Exandas* presents to us in the form of research and documentaries. And the precision of the information given to us by this program's news editing team is guaranteed. And this means that before a videotaping mission leaves for a far away country, it has been preceded by a study of the country and the specific issue.

The number of *Exandas'* missions to every corner of the planet is impressive, as is the ease with which the camera moves, as much as in the Parisian ghettos as in Cuba or Niger. George Avgeropoulos, who leads an able team of collaborators, has a genuine talent as a war correspondent and is always to be found wherever there is a problem, drawing his information by first hand experience and not from any informal press-room of some hotel (a particularly popular practice among war correspondents).

I have left the aesthetic part for last. Even though the documentary's shots do not have the same luxury of a regular film, where a scene can be re-shot many times until the desired result is obtained, the shots in a documentary are once and for all and cannot always be aesthetically complete. Nevertheless, Avgeropoulos gives us good cinema as well, with good photography, rhythmic editing and excellent eclectic music. Some of these productions could successfully compete at the most established documentary festivals.

Many criticisms have been heard that *Exandas* does not take political positions. I consider this to be an advantage. All the elements and aspects of all sides are presented objectively and the taking of a political position is up to the viewer. This is the reason for the level headedness and the absence of any denunciation or demagogic didacticism. This is a different kind of television.

February 2006

Translated by Tina Sideris

Η καταγραφή της καθημερινής μας Ιστορίας

Ο Γιώργος Αυγερόπουλος μιλά στον Δημήτρη Κερκινό

Κατ' αρχάς θα ήθελα να μου μιλήσετε για την ομάδα του Εξάντα. Πότε δημιουργήθηκε, με ποια λογική στελεχώθηκε, ποια είναι η φιλοσοφία και οι στόχοι της;

Ο Εξάντας δημιουργήθηκε τον Μάρτη του 2000. Τότε εργαζόμουν στην τηλεόραση του Alpha και παρουσιάστηκε μια ευκαιρία. Οι τότε υπεύθυνοι του σταθμού Στάθης Τσοτσόρος και Σταμάτης Μαλέλης, ικανοποιημένοι από μια δουλειά 120 λεπτών που είχα ετοιμάσει, μου πρότειναν να κάνω κάτι παρόμοιο κάθε μήνα. Η πρόταση τους ήταν πολύ ανοιχτή, ενώ μέσα μου είχε ήδη ωριμάσει από καιρό η ιδέα της δημιουργίας μιας εκπομπής, («εκπομπή» τη λέγαμε τότε, γιατί αν λέγαμε «ντοκιμαντέρ» δεν θα είχαμε καμία τύχη να το χρηματοδοτήσει η τηλεόραση) που δεν θα ακολουθούσε τους τηλεοπτικούς κανόνες, θα ήταν μονοθεματική και, το σημαντικότερο, θα ασχολούνταν με διεθνή θέματα, που αφορούν όλους τους ενεργούς πολίτες του σύγχρονου κόσμου. Είχα ήδη εργαστεί αρκετά στο εξωτερικό σε μεγάλα θέματα ή εμπόλεμες ζώνες. Ήξερα πώς να κινούμαι – η εμπειρία υπήρχε. Παρόλα αυτά επρόκειτο για ένα πείραμα που κανείς δεν ήξερε αν θα πετύχει. Σκοπός μου ήταν (και είναι) να ανοίξουμε «ένα παράθυρο στον πλανήτη», να δώσουμε στην ελληνική κοινωνία που ομφαλοσκοπεί νομίζοντας ότι είναι το κέντρο του κόσμου, την ευκαιρία να δει τι συμβαίνει στη «γειτονιά της», τον υπόλοιπο μικρό πλανήτη γη.

Αν παρακολουθήσετε δελτία ειδήσεων, θα νομίσετε ότι δεν υπάρχει άλλος τόπος εκτός της Ελλάδας. Η εξάφραση που επιβεβαιώνει τον κανόνα, είναι η Δημοσία Τηλεόραση. Μόνο όταν γίνονται τεράστιες φυσικές καταστροφές ή πόλεμοι, μόνο τότε τα ηλεκτρονικά Μέσα στρέφουν το βλέμμα τους εκτός συνόρων. Υπό κανονικές συνθήκες, οι υπεύθυνοι προτιμούν να κλείσουν το δελτίο με τα «δυσ όμορρα καλά που γεννήθηκαν σε ζωολογικό κήπο της Αυστραλίας», παρά με μια είδηση απ' το Ιράκ που φλέγεται. Μέσα σε αυτό το

πλαίσιο, που ελάχιστα άλλαξε από τότε μέχρι σήμερα, γεννήθηκε ο Εξάντας. Συχνά συνάδελφοί μου όταν άκουγαν τι θέμα ετοιμάζουμε σχολιάζαν: «Έλα, μωρέ, ποιος νοιάζεται τώρα για το τι γίνεται στην Αιτή ή τη Βενεζουέλα;». Αναρωτιόμουν γιατί τους Γάλλους, τους Άγγλους ή τους Γερμανούς τους ενδιέφερε, κι εμάς όχι. Μήπως οι ίδιοι ρίχνουμε τον εαυτό μας στο περιθώριο και έπειτα μίζερα, πετάμε τις ευθύνες στους άλλους; Εντάξει, είμαστε μια μικρή χώρα με ελάχιστη επιρροή στα διεθνή γεωπολιτικά δρώμενα, για πιο λόγο όμως οι πολίτες της Ελλάδας θα έπρεπε να μην ενημερώνονται για τα όσα συμβαίνουν στον κόσμο και επηρεάζουν και τη δική τους ζωή;

Είναι γεγονός ότι η πλειοψηφία δεν θέλει να προβληματίζεται και να φορτώνει την ήδη δύσκολη καθημερινότητά του με προβλήματα άλλων. Θα ήθελε να δει ένα ριάλι ή μια εντυπωσιακή αμερικάνικη περιπέτεια, όπου ανατινάζονται ελικόπτερα, και μετά να πάει για ύπνο. Υπάρχουν όμως και άλλοι που τους ενδιαφέρει αυτό που κάνουμε. Εμείς απευθυνόμαστε και στους δύο δίνοντας τροφή για το μυαλό, φτιαγμένη όσο καλύτερα ξέρουμε και μπορούμε. Πλέον μετά από έξι χρόνια παρουσίας αυτό που βλέπουμε είναι μια ολοένα και αυξανόμενη τάση, ο κόσμος να κινηγιά τέτοιου είδους «προϊόντα» σαν το δικό μας, να προβληματίζεται και να εναισθητοποιείται. Όταν ένας άνθρωπος σε σταματά στον δρόμο και σου πιάνει κουβέντα για το θέμα που είχε ο Εξάντας χτες, όχι για το «τι ωραίο ήταν αυτό ή το άλλο», αλλά επί της ουσίας, ή όταν κάποιος στέλνει mail και έχει αφιερώσει κάποιο χρόνο από την ζωή του για να βάλει τις σκέψεις του σε σειρά, ή μας αυτό είναι επιβράβευση. Έχουμε πετύχει τον στόχο μας.

Υπάρχουν κάποιες επιρροές που θεωρείτε πως έχουν σηματοδέψει την προσπάθειά σας; Ποια θέση θα θέλατε να καλύψετε μέσα στο ευρύτερο κοινωνικό και τηλεοπτικό τοπίο της Ελλάδας;

Δεν θέλουμε να καλύψουμε καμία θέση,

θέλουμε απλώς να συνεχίσουμε να κάνουμε αυτό που κάνουμε, γιατί μας αρέσει! Δουλεύουμε επίσης στην κατεύθυνση του να φέρουμε περισσότερο κόσμο σε επαφή με τη δουλειά μας, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Έχουμε ξεκινήσει μια έκδοση DVD, διοχετεύουμε τα ντοκιμαντέρ μας στη διεθνή αγορά.

Ποια είναι η διαδικασία που ακολουθείτε για την παραγωγή ενός επεισοδίου; Θα μπορούσατε να μου την περιγράψετε βήμα βήμα, από τη σύλληψη του θέματος, την έρευνα και την προετοιμασία μέχρι την πραγματοποίηση και την προβολή της στην τηλεόραση;

Όλα ξεκινούν από μια ιδέα που θα πέσει στο τραπέζι από ένα από τα μέλη της ομάδας. Την εξετάζουμε από κάθε άποψη, εάν η ιστορία είναι ενδιαφέρουσα, προσεγγίσιμη, υλοποιήσιμη. Αρχίζουμε την έρευνα. Μαθαίνουμε περισσότερα για το θέμα και επικεντρώνουμε στους κεντρικούς χαρακτήρες και στις μικρές ιστορίες που το συνθέτουν. Μετά προσπαθούμε να ερθούμε σε επαφή με όσους ανθρώπους εμπλέκονται σε αυτό. Πρέπει να τους βρούμε στην άλλη γωνιά της γης. Συνεργαζόμαστε με έναν ή περισσότερους τοπικούς παραγωγούς, δημοσιογράφους, ερευνητές ή επιστήμονες, για να μας βοηθήσουν σε αυτό. Η ομάδα της Αθήνας και η ομάδα που δουλεύει επί τόπου, οφειλουν να συντονιστούν προκειμένου να σχηματιστεί ένα συγκεκριμένο και βαρύ πρόγραμμα γυρισμάτων με ραντεβού σε συγκεκριμένη ημέρα και ώρα... Ένα πρόγραμμα το οποίο, θεωρητικά, θα ακολουθήσει ευλαβικά το συνεργείο που θα εκτελέσει την αποστολή. Τα γυρίσματα διαρκούν δώδεκα ημέρες με δυο εβδομάδες, κατά μέσο όρο. Και συνήθως το πρόγραμμα ανατρέπεται. Κάποιος σε στήνη, βρισκείς κάτι πολύ ενδιαφέρον που δεν το είχες υπολογίσει κι αλλάξεις τα σχέδια σου προς το καλύτερο, ή μαλώνεις με τους ντόπιους συνεργάτες διότι άλλα είχες πει και άλλα κατάλαβαν. Όταν το υλικό, περίπου

Recording our daily history

Yorgos Avgeropoulos talks to Dimitris Kerkinos

First of all, I would like you to tell me a few things about Exandas team. When was it created, which was the rationale of its staffing and which is its philosophy and aims?

Exandas was created in March 2000. At that time, I was working in 'Alpha' TV channel when an opportunity came up. Stathis Tsotsoros and Stamatias Malelis, in charge of the TV station back then, satisfied from a 120 minute project I had made, suggested I should make a similar one every month. Their suggestion was quite open while I had long favored the idea of making a program (we called it "program" then because if we used the term "documentary", TV would never fund it), which wouldn't follow the TV rules, it would be single subjected and, most important, it would deal with international issues which really concern all the active citizens of the modern world. I had already worked enough abroad on important issues or war zones. I knew how to move, the experience was there. However, it was an experiment that nobody knew if it would work. My aim was (and still is) to open "a window to the planet", to give Greek society, which blissfully thinks it's the centre of the world, the chance to see what happens in its "neighbourhood", in the rest of the small planet called earth.

If you watch the news on TV, you will think that there is no other place apart from Greece. The exception which proves the rule is the State Television. Only when huge natural disasters or wars break out do the electronic Media turn their eyes abroad. Under normal circumstances, the people in charge prefer to finish the news with "the two beautiful koalas born in a zoo in Australia" rather than news from burning Iraq. Within this framework, slightly changed since then, *Exandas* was born. Often, when colleagues heard of our next issue, commented: "Come on, now! Who cares about what's going on in Haiti or Venezuela?". I kept wondering why French, English or Germans cared and we didn't. Was it because we pushed ourselves aside

before we miserably put the blame on others? Ok, we are a small country with minimum influence on geopolitics, why, however, should Greek citizens not be informed about what happens in the world and affects their life as well?

It's a fact that the majority of people don't want to think hard and thrust other people's problems upon their already difficult routine. They would like to watch a reality show or an impressive American adventure with helicopters exploding, and then go to bed. However, others are interested in what we do. We address to both, giving food for thought, doing the best we can. After 6 years, we see an increasing tendency of people to pursue "products" like ours, to think hard and become more sensitive. When someone stops you in the street and talks to you about the subject that *Exandas* showed the night before, and not about "how nice was this or that", but about the essence, or when someone sends an e-mail and has devoted time to put one's thoughts in order, for us this is a reward. We have achieved our goal.

Are there any influences you think have marked your effort? Which position would

you like to assume in the wider social and TV setting of Greece?

We don't want to assume any position, we just want to carry on with what we do because we really like it! We're also working on bringing people in touch with our work, in Greece and abroad. We have started a DVD edition and we convey our documentaries in the international market.

Which is the procedure you follow in the production of an episode? Could you describe it step by step, from the concept of the subject, the research and the preparation to its realization and broadcast on TV?

Everything starts from an idea put forward from a member of the team. We scrutinize it, whether the story is interesting, approachable, realizable. We start researching. We learn more about the subject and we focus on the main characters and the small stories that make it up. Then, we try to get in touch with the people involved. We must find them even on the other side of the world. We work with one or more local producers, reporters, researchers or scientists to help us in that. The team in Athens and the one working on the spot

40 ώρες γυρισμάτων, φτάσει στην Αθήνα, ψηφιοποιείται κι όλη η ομάδα έχει πρόσβαση σε αυτό. Καταγράφεται και απομαγνητοφωνείται. Στη συνέχεια γράφεται το σενάριο και αρχίζει το μοντάζ που διαρκεί περίπου 300 ώρες.

Ποιες είναι οι προτεραιότητές σας στην προσέγγιση ενός θέματος; Τι είναι αυτό που σας ενδιαφέρει περισσότερο;

Να λέει μια ενδιαφέρουσα ιστορία με κοινωνικές ή πολιτικές προεκτάσεις που να επηρεάζει τις ζωές των ανθρώπων, όπου και αν αυτοί βρίσκονται. Να μην μιλά για το πώς αναπαράγονται οι γαλάζιες φάλαινες, αλλά για το σύγχρονο πρόβλημα του κόσμου μας. Να αποκαλύπτει μια πλευρά της πραγματικότητας που παραμένει δόλια, κρυφή. Ή μια πλευρά της πραγματικότητας που παρέμενε κρυφή, γιατί απλά δεν έκανε κανείς τον κόπο να σκύψει πάνω της, να ασχοληθεί μαζί της. Εμείς μέσα από τις απλές ανθρώπινες ιστορίες προσπαθούμε να μιλήσουμε για περίπλοκες κρίσεις, αιτίες συρράξεων και θεαλωδίες οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές αλλαγές στον πλανήτη.

Πόσο εύκολο είναι να διαχειριστείτε ένα θέμα το οποίο πιθανώς να εκφράζει μια περισσότερο προσωπική επιλογή ή ταύτιση; Πόσο εύκολο είναι να διατηρήτε την ουδετερότητά σας;

Οι όροι «ουδετερότητα» και «αντικειμενικότητα» σηκώνουν πολλή συζήτηση και είναι πολλοί εκείνοι που αμφιβάλλουν για το αν μια πληροφορία μπορεί να μεταφερθεί αντικειμενικά, αφού μεταξί της πηγής και του δέκτη μεσολαβεί ο «μεταφορέας», ένας τρίτος άνθρωπος. Εμείς αυτό που κάνουμε είναι να δείχνουμε όλες τις πλευρές της πραγματικότητας, να δώσουμε λόγο σε όλους και να αναδειξουμε τις πιθανές αντιφάσεις που συνεχώς δημιουργεί η ζωή. Άλλωστε καμία ιστορία δεν είναι «άσπρο» ή «μαύρο», υπάρχουν ενδιάμεσα τόνοι του γκρι και εμείς προσπαθούμε να αναδείξουμε κι αυτούς. Έχουμε όμως πάντα ως προτεραιότητα, το να δώσουμε εικόνα και φωνή σε αυτούς που κάποιοι άλλοι τους τη στερούν. Κι αυτό, ας μην κρυβόμαστε, είναι ήδη μια τοποθέτηση.

Ποια είναι τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζετε, όταν κινηματογρα-

φείτε μια ξένη κουλτούρα σε μια απόμακρη περιοχή του πλανήτη; Πώς ξεπερνάτε τις δυσκολίες που σας παρουσιάζονται; Πώς επιλέγετε τους εκεί συνεργάτες σας;

Δεν υπάρχουν δυσκολίες, εκτός εάν η περιοχή είναι για κάποιο λόγο επικίνδυνη. Το βασικότερο είναι να μπορείτε να προσαρμόζεσαι στη λογική και τη νοοτροπία του τόπου στον οποίο θα εργαστείς, να σέβεται την ιδιαιτερότητά του, αφήνοντας τα «γαυλιά» σου στο σπίτι. Τρως εκεί όπου τρώνε οι ντόπιοι, αντιδράς στις κοινωνικές επαφές όπως αυτοί, είσαι ειλικρινής μαζί τους και, έτσι, λογικά κερδίζεις την εμπιστοσύνη τους. Αν σε εμπιστευτούν, αν καταλάβουν ότι δεν τους κοροϊδεύεις, θα σε οδηγήσουν ακριβώς εκεί που θες, θα σε προστατεύσουν από έναν κίνδυνο που εσύ δεν θα έχεις αντιληφθεί καθώς, για παράδειγμα, μπορεί και να μην καταλαβαίνεις τη γλώσσα. Αν η περιοχή είναι επικίνδυνη/εμπόλεμη, υπάρχουν άλλοι ειδους δυσκολίες. Πρέπει να παίρνεις αποφάσεις πολύ γρήγορα. Αποφάσεις που εύχεται να είναι οι σωστές. Πρέπει να εμπιστευτείς ανθρώπους που τους βλέπεις για πρώτη φορά στη ζωή σου, βασιζόμενος μόνο στην διαίσθησή σου...

Με δεδομένο πως τα ντοκιμαντέρ σας προβάλλονται στην τηλεόραση, θα ήθελα να μου πείτε πόσο ελεύθεροι αισθάνεστε, όταν δώσετε ένα θέμα το οποίο είναι τομηρότερο από αυτά που συνήθως προβάλλονται; Υπάρχουν κάποιοι περιορισμοί που σας επιβάλλονται –με τον ένα ή τον άλλο τρόπο– στην πραγματοποίηση ενός θέματος; Αν ναι, πώς τους διαχειρίζεστε;
Αν εννοείτε περιορισμούς στην ελευθερία της έκφρασης, όχι δεν αντιμετωπίζουμε ποτέ κάτι τέτοιο. Είμαστε ελεύθεροι να μιλήσουμε για οτιδήποτε, αρκεί αυτό να είναι καλά στοιχειοθετημένο. Αν αυτό που λες είναι ακριβές, κανείς δεν μπορεί να πει κάτι εναντίον σου. Είναι χαρακτηριστικό αυτό που συνέβη μετά την προβολή του ντοκιμαντέρ μας *Τα παιδιά του Χομπεϊν* που αναφερόταν στην πορεία των μεταρρυθμίσεων στο θεοκρατικό Ιράν. Μεταξύ άλλων δείχναμε νέα παιδιά να πηγαίνουν σε κρυφά πάρτι, να χορεύουν και να φλερτάρουν, αδιαφορώντας για τη θρησκευτική αστυνομία. Μας τηλεφώνησαν την επομένη από την πρε-

βεία. «Είμαστε σοκαρισμένοι» μου είπε ένα υψηλότατο στέλεχος. «Σε άλλους άρεσε πολύ» (α.σ. στους μεταρρυθμιστές), «σε άλλους καθόλου» (α.σ. στους συντηρητικούς). «Ένα σου αναγνωρίζουν όλοι. Ότι δεν είπες ψέματα». Έπειτα, πιστεύω ότι «περιορισμοί» και «παρεμβάσεις» τέτοιου ειδους τίθενται συχνότερα σε όσους με τη στάση τους αφήνουν περιθώριο για κάτι τέτοιο. Καμιά φορά «περιορισμοί» τίθενται από τον Μεγάλο Αδερφό. Η πρεσβεία του Μεξικού, για παράδειγμα, αρνιόταν να μας δώσει βίζα, γιατί το διαβατήριό μου είχε βίζα από πολλές αραβικές χώρες, αλλά όχι και από την Αμερική, «και έχουμε πολύ ανήσυχους γείτονες, κύριε Αυγερόπουλε...»

Τα ντοκιμαντέρ σας χαρακτηρίζονται από μια ιδιαίτερη καλλιτεχνική διάθεση, που εκφράζεται τόσο μέσα από τη χρήση του μοντάζ ή την εικονογράφηση κάποιων πληροφοριών όσο και στη μεγάλη σημασία που αποδίδετε στη μουσική – την οποία ενσωματώνετε οργανικά στην ταινία. Θα θέλατε να σχολιάσετε λίγο αυτές τις επιλογές σας;

Για μας ο *Εξάντας* είναι τρόπος έκφρασης, ικανοποιεί και δικές μας αισθητικές ανησυχίες. Έχουμε ανάγκη να δώσουμε κάτι πέρα απ' την πληροφορία. Η πληροφορία για εμάς είναι απλώς η αφορμή, η βάση. Δεν μας ενδιαφέρει να κάνουμε «μια ενημερωτική εκπομπή» ή «ένα αποκαλυπτικό ρεπορτάζ». Μας ενδιαφέρει να δώσουμε κάτι πολύ περισσότερο από αυτό, να δώσουμε στον θεατή να δει μια μικρή ταινία με πρωταγωνιστές κανονικούς ανθρώπους, να του γεννήσουμε συναισθήματα προκειμένου να μπορούσε να ερμηνεύσει και τη δική του ζωή και –το σημαντικότερο– να σεβαστούμε την αισθητική του. Για να έχει η δουλειά μας νόημα, πρέπει να «αναγκάσουμε» τον θεατή να αναζητήσει την αλήθεια ο ίδιος αναδεικνύοντας τη δυναμική της, τις δημιουργικές δυνάμεις που απελευθερώνει η ανακάλυψή της. Προτείνουμε έτσι ένα ύφος γραφής, παίρνουμε με τον ρυθμό, τη μουσική, την εικόνα για να κάνουμε τον λόγο μας πλήρη. Και, όταν τα καταφέρνουμε, παραδίδουμε μια αισθητική πρόταση που γεννά συναισθήματα και ιδέες που –θέλουμε να πιστεύουμε– αναγκάζουν τον άλλο να αποχωριστεί τη θέση του θεατή.

should tune in, so as to form a specific and heavy schedule of filming with pre-fixed meetings on specific day and time... A schedule theoretically to be devoutly followed by the crew of the assignment. The filming lasts from 12 days to 2 weeks, on average. And usually the schedule is overturned. You are stood up by somebody, you come across something very interesting which you hadn't thought of and you change plans for the best or you quarrel with the local associates because they understood differently from what you had said. When the material, about 40 hours of filming, gets to Athens, it is digitalized and the whole team has access to it. It is recorded and transcribed. Next, the script is to be written and the editing which lasts for about 300 hours starts.

Which are your priorities when approaching a subject? What interests you the most?

The subject should be about an interesting story with social or political implications that affect people's lives wherever they may be. Not about how blue whales are reproduced but about the current problems of our time. To reveal an aspect of reality which deceitfully remains hidden. Or an aspect which remained hidden simply because nobody had ever bothered to deal with. Through the simple human stories, we try to talk about complicated crises, clashes causes and turbulent economic, social and political changes in the planet.

How easy is it to handle a subject which possibly expresses a more personal choice or identification? How easy is it to maintain neutrality?

The terms "neutrality" and "objectivity" are open to discussion and many doubt if information can be conveyed objectively, since between the source and the receiver a "carrier", which is a third person, intervenes. What we do is to show all aspects of reality, give everybody the floor and depict the potential contradictions that life itself constantly creates. Besides, no story can be "black" or "white", there are grey tones in between that we try to highlight. However, our priority is to give picture and voice to those who are deprived of them. And this, quite frankly, is already a stance.

Which are the biggest problems you face when filming a different culture in a distant part of the planet? How do you overcome the difficulties encountered? How do you choose your associates there?

There are no difficulties unless the area is dangerous for some reasons. It's essential to be able to adapt to the rationale and the mentality of the place where you will work, to respect its particular features leaving your "spectacles" at home. You eat where the locals eat, you react to social contacts as they do, you are honest with them and so, naturally you gain their trust. If they trust you, if they realize that you don't cheat them, they will lead you exactly where you want to, they will protect you from hazards you might not even have thought of since, for instance, you can't understand the language. If the area is a dangerous war-zone, there are difficulties of another kind. You have to take decisions very quickly. Decisions you hope will prove right. You have to trust people you see for the first time in your life, based only on your intuition.

Since your documentaries are shown on TV, I would like you to tell me to what extent you feel free when you deal with a subject more provocative than the ones usually shown. Are there any restrictions imposed on you – one way or another – in the realization of this subject? If yes, how do you handle them?

If you mean restrictions in the freedom of expression, no, we have never faced anything. We are free to talk about anything on condition that we provide the grounds for it. If what you say is accurate, nobody can speak against you. A typical example is what happened after the broadcast of our documentary *Khomeini's children* which referred to the reforms process in theocratic Iran. Among other, we showed young people going to secret parties, dancing and flirting, ignoring the religion police. We got a call from the embassy the next day. "We are shocked" an executive told me. "Some really liked it" (the reformers) "others hated it" (the conservatives). "Everybody acknowledges one thing, though. You didn't lie." Moreover, I think that "restrictions" and "interventions" of that sort are often imposed to those who make room for something like that. At

times, "restrictions" are imposed by Big Brother. The embassy of Mexico, for instance, refused to give us a visa because my passport had visas from several Arabic countries but not from America. "and we have very concerned neighbors, Mr. Avgeropoulos..."

Your documentaries are characterized by a particular artistic approach, which is expressed by both the use of editing or the illustration of some information and the great importance that you attach to music which is organically incorporated in the film. I would like you to comment on those choices.

Exandas, for us, is a way of expression, it satisfies our own aesthetic concerns. We need to give something beyond information which, for us, is just the starting point, the basis. We aren't interested in making "an informative program" or "a revealing report". We are interested in offering much more than that. We want to show viewers a film with regular people as protagonists, to raise feelings so that they will be able to interpret their own lives and most important to respect their aesthetics. In order for our work to make sense, we have to "force" viewers to seek truth for themselves rising to prominence its dynamic as well as the creative forces emerging from its discovery. So, we propose a writing style, we play with the rhythm, the music, the picture to make our speech complete. And, when we manage, we deliver an aesthetic proposal that engenders feelings and ideas which – we want to believe – make one part from the position of viewer.

Translated by Theodora Koulouri

Βιογραφικά Συντελεστών

Ο Γιώργος Αυγερόπουλος είναι ο σκηνοθέτης και σεναριογράφος των ντοκιμαντέρ. Γεννήθηκε το 1971 στην Αθήνα και εργάστηκε ως δημοσιογράφος στους μεγαλύτερους τηλεοπτικούς σταθμούς, Πολεμικός ανταποκριτής επί σειρά ετών, εργάστηκε στη Βοσνία, την Κροατία, το Ιράκ, το Αφγανιστάν, το Κόσσοβο, την Παλαιστίνη κ.ά. Το 2000 δημιούργησε τον *Εξάντα* και με την κάμερα του, ταξιδεύει σε φλεγόμενα μέρη του πλανήτη γη έχοντας δημιουργήσει ήδη 54 ντοκιμαντέρ. Έχει τιμηθεί με βραβεία και διακρίσεις από κρατικούς φορείς και μη κυβερνητικούς οργανισμούς, ενώ θέματα του *Εξάντα* έχουν αποτελέσει πηγή για πανεπιστημιακές έρευνες και συνέδρια.

Yorgos Avgeropoulos is the director and scriptwriter of the documentaries. He was born in Athens in 1971 and worked as a journalist for the major Greek TV channels. For a number of years he was a war correspondent, and worked in Bosnia, Croatia, Iraq, Afghanistan, Kosovo and Palestine. In 2000 he created the documentary series *Exandas* and with his camera he has traveled to turbulent zones of the planet earth having produced 54 documentaries to date. He has been awarded prizes and distinctions by state organizations and NGOs, while the topics of *Exandas* have inspired university research and various conferences.

Η Αναστασία Σκουμπρί είναι η διευθύντρια παραγωγής του *Εξάντα*. Από το 2000, χειρίζεται ό,τι έχει να κάνει με την οργάνωση των αποστολών, των γυρισμάτων και του υλικού των ντοκιμαντέρ. Έχει ταξιδέψει στις περισσότερες χώρες της Λατινικής Αμερικής, στο Ιράκ (πριν και κατά τη διάρκεια του πολέμου), στην Αφρική, τη Μέση Ανατολή και την Ιαπωνία. Εργάστηκε στην ιδιωτική τηλεόραση (ΣΚΑΙ και Alpha) ως υπεύθυνη του αρχείου διεθνών θεμάτων και από το 2002 είναι παραγωγός της εταιρείας Small Planet που είναι υπεύθυνη για την εκτέλεση παραγωγής του *Εξάντα*.

Anastasia Skoubri is *Exandas'* Executive Producer. She has been handling everything concerning the organization and shooting of the journalistic missions as well as the material for the documentaries since 2000. She has traveled to most Latin American countries, Iraq (before and during the war), Africa, Middle East and Japan. She worked for private television channels (Sky TV, Alpha TV), in charge of the international news archive department. Since 2002 is a producer with "Small Planet", the company which produces *Exandas'* documentaries.

Ο Δημήτρης Νικολόπουλος ξεκίνησε ως μοντέρ το 1997, στο Filmnet. Από το 1999 έως το 2003 εργάστηκε στον Alpha. Παράλληλα, συνεργάστηκε με εταιρείες παραγωγής ενημερωτικών και ψυχαγωγικών εκπομπών και έγραψε μουσική για κινηματογραφικές διαφημίσεις. Η συνεργασία του με τον *Εξάντα* ξεκίνησε το 2002. Σήμερα, είναι ο editing director της ομάδας, επιμελείται την εικόνα των ντοκιμαντέρ και έχει τη σκηνοθετική επιμέλεια του μοντάζ.

Dimitris Nikolopoulos started working as an editor in 1997 at Filmnet TV. From 1999 until 2003 he worked for ALPHA TV. At the same time, he worked as a freelancer for other production companies and composed music for cinema advertisements. He started working for *Exandas* in 2002 and now he is the Editing Director, responsible for the images and the editing of the documentaries.

Ο Αποστόλης Καπαρουδάκης εμπλέκεται με τη δημοσιογραφία από το 1989. Έχει δημιουργήσει ραδιοφωνικές εκπομπές και ραδιοφωνικά ντοκιμαντέρ, συμμετείχε σε ομάδες δημιουργίας εναλλακτικών ραδιοφωνικών σταθμών, εργάστηκε σε εφημερίδες, συνεργάστηκε με περιοδικά και υπήρξε μέλος της ιδρυτικής ομάδας άλλων. Ακόμη, πραγματοποίησε αποστολές στην Ελλάδα και το εξωτερικό για την κάλυψη θεμάτων πολιτικού και κοινωνικού ενδιαφέροντος. Επιμελείται και συντονίζει τις έρευνες της ομάδας.

Apostolis Kaparoudakis has been involved with journalism since 1989. He has produced and presented radio programmes and documentaries and has participated in groups working for alternative radio stations; he worked as a newspaper and magazine journalist and has initiated the creation of various magazines. He has traveled extensively in Greece and abroad, covering news stories of political and social interest. He currently coordinates research for *Exandas'* documentaries.

Ο Άγγελος Αθανασόπουλος σπούδασε νομικά στο Université de Lille II. Εργάζεται ως δημοσιογράφος ειδικευμένος στο ελεύθερο ρεπορτάζ από το 2001. Τον Νοέμβριο του 2005 πραγματοποίησε την πρώτη του αποστολή ως μέλος του *Εξάντα* για το ντοκιμαντέρ *Paris 2005*. Μόλις επέστρεψε από την Καμπότζη όπου βρέθηκε για τα γυρίσματα του ντοκιμαντέρ για την παιδική πορνεία.

Aggelos Athanassopoulos studied Law at the Université de Lille II. He has been working as a reporter since 2001 specializing in general reportage. In November of 2005 he completed his first assignment as a member of *Exandas*, working on the documentary *Paris 2005*. He has just arrived from Cambodia, where he worked on a documentary about child prostitution.

Η Έλη Κριθαράκη γεννήθηκε στο Owase της Ιαπωνίας. Αποφοίτησε από το Τμήμα Δημοσιογραφίας και Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας του ΑΠΘ. Έχει δημιουργήσει το ντοκιμαντέρ *Wanna Chat* με θέμα τη διαδικτυακή επικοινωνία, ενώ το 2002 συμμετείχε με δύο video clip στο Οπτικοακουστικό Φεστιβάλ «Παράξενη Οθόνη». Από το 2004 ανήκει στους ερευνητές του *Εξάντα*.

Eli Kritharaki was born in Owase, Japan. In 2004 she graduated from the Journalism and Media Department of Aristotelion University of Thessaloniki. She has produced the *Wanna Chat* documentary exploring web based communication. In May 2002 she participated with 2 video clips at "Parakseni Othoni" Video Festival in Thessaloniki. She has been a member of the Exandas team since December 2004.

Ο **Μανώλης Φυλακτιδής** έχει ταξιδέψει σε Αργεντινή, Ουρουγουάη, Χιλή, Βραζιλία, Παραγουάη, Βολιβία, Περού, Κόστα Ρίκα, Άγιο Δομίνικο και 11 χώρες της Ευρώπης. Εργάζεται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και συνεργάζεται με τον *Εξάντα* ως ερευνητής ειδικευμένος σε θέματα Λατινικής Αμερικής και ως μεταφραστής.

Manolis Fylaktidis has traveled in Argentina, Uruguay, Chile, Brazil, Paraguay, Bolivia, Peru, Costa Rica, Santo Domingo, and in 11 European countries. He works as an elementary school teacher and collaborates with *Exandas* as a researcher and translator, specializing in Latin America issues.

Ο **Κώστας Γεωργιάδης** είναι υποψήφιος διδάκτορας στο τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει εργαστεί στο Οπτικοακουστικό Εργαστήριο του τμήματος, έχει πάρει μέρος σε πανελλήνια και διεθνή συνέδρια. Ανήκει στους ερευνητές της ομάδας από το 2004.

Costas Georgiadis is now working on his PhD at the Communications and Mass Media Department of the University of Athens. He has also worked at the AudioVisual Workshop of the university and has participated in Hellenic and International Conferences. He has been one of the team's researchers since 2004.

Η **Ελένη Μαθιουδάκη** σπούδασε Γερμανική Φιλολογία και πιάνο και παρακολούθησε σεμινάρια δημοσιογραφίας στην Ανατολική Γερμανία το 1989. Από το 1990 δημιουργεί μουσικές εκπομπές σε ραδιοφωνικούς σταθμούς. Σήμερα «εκπέμπει» από τον «Εν Λευκό 87.7» και επιμελείται μουσικά τα ντοκιμαντέρ του *Εξάντα*.

Eleni Mathioudaki studied German Literature and piano at Athens University. She also attended journalism seminars in East Germany in 1989. Since 1990 she has been creating music programmes for Athenian radio stations. She works as a producer for "En Lefko" radio, and she selects the music for *Exandas'* documentaries.

Ο **Μελέτης Πόγκας** σπούδασε μουσική αρμονία και τζαζ κιθάρα και εργάστηκε επί μία εικοσαετία σε στούντιο μεταγλωττίσεων και παραγωγής ταινιών ως ηχολήπτης και μοντέρ. Είναι ιδρυτικό μέλος του swing συγκροτήματος Take the Money and Run. Στον *Εξάντα* συνήθως μοντάρει, ενώ κάποιες φορές δημιουργεί πρωτότυπες μουσικές για τα ντοκιμαντέρ.

Meletis Pogkas studied Harmony and Jazz Guitar and has worked for 7 years as an editor and sound engineer at a dubbing studio. He is a founding member of the swing band "Take the Money and Run". He works as an editor for *Exandas* and, from time to time, he also composes original music for the documentaries.

Ο **Γιώργος Σπηρόπουλος** ανήκει στα ιδρυτικά μέλη του *Εξάντα*, εργάζεται ως οπερατέρ και ως διευθυντής φωτογραφίας από το 1981. Έχει κινηματογραφήσει εναέριες ασκήσεις του NATO, συνεργάζονταν επί χρόνια με το MTV κινηματογραφώντας συναυλίες καλλιτεχνών (Pink Floyd, Nevil Brothers, Scorpions, Ray Charles κ.ά.), υπήρξε επί μια τριετία κινηματογραφιστής της οργάνωσης Greenpeace, ταξίδευε με το πλοίο της Serius, συμμετείχε σε ακτιβιστικές ενέργειες και ενίοτε συλλαμβανόταν από τις ελληνικές αστυνομικές και τις νατοϊκές στρατιωτικές αρχές. Εργάζεται στην τηλεόραση του Alpha και συνεργάζεται σταθερά με τον *Εξάντα*.

Giorgos Sotiropoulos is a founding member of *Exandas* and has been working as a cameraman and director of photography since 1981. He has filmed NATO Air Exercises and has collaborated with MTV for years, filming concerts of Pink Floyd, the Neville Brothers, the Scorpions, Ray Charles, Tina Turner and others. For 3 years he was a filmmaker for Greenpeace and traveled on the "Serius", one of the organization's vessels. Having participated in various activists demonstrations, he has also been arrested by Greek authorities or NATO forces on several occasion. He now works for Alpha TV and regularly collaborates with *Exandas*.

Ο **Γιάννης Αυγερόπουλος** σπούδασε εικονοληψία και διεύθυνση φωτογραφίας στη σχολή Σταυράκου, εργάστηκε ως οπερατέρ του Reuters επί 4 χρόνια, ενώ εδώ και χρόνια εργάζεται στην τηλεόραση του Alpha και συνεργάζεται σταθερά με τον *Εξάντα*.

Yiannis Avgeropoulos studied Camera and Cinematography at Stavrakou School. He worked as a Reuters' cameraman for 4 years and has been working for Alpha TV for several years. He regularly collaborates with *Exandas*.

2000

Κόσβο - Ένα χρόνο μετά / Kosovo - One Year After • Κάλυμνος / Kalymnos • Πυρίτιδα / Gunpowder
 Οδοιπορικό στην άγνωστη Τουρκία (1ο & 2ο μέρος) / Journey to the Unknown Turkey (part 1 & 2)
 Γιουγκοσλαβία, Μέρρες παράξενες, καινούργιες μέρες / Yugoslavia, Strange Days, New Days
 Οι Γρεκάνοι της Κάτω Ιταλίας / The Griko Population of Southern Italy

2001

Παλαιστίνη-Ισραήλ, Ιντιφάδα, οδοιπορικό στη γη του μίσους / Intifada, Mission to the Land of Hate
 Ρωσία, 21ος αιώνας, Η αναμέτρηση / Russia, 21st century, The Encounter
 Ρωσία, 21ος αιώνας, Ρώσικη ρουλέτα / Russia, 21st century, The Russian Roulette
 Στο Βυθό της Κέας, Βρετανικός / Britannic
 Ιράκ, Μετά την καταιγίδα / Iraq, After the Storm
 UCK
 Πακιστάν-Αφγανιστάν, Ισλαμικό έτος μηδέν / Islamic Year Zero
 Γένοβα / Γενόβα • Λιβανός, Στο όνομα του Θεού / Lebanon, In the Name of God

2002

Ισλανδία, Η Βάση / Iceland, The Base
 Τόκιο, Η υπέρτατη αλήθεια / Tokyo, The Supreme Truth
 Αργεντινή, Το Τάγκο της οργής / Argentina, The Tango of Anger
 Βόρειος Ιρλανδία, Οι δύο Χριστιανοί / Northern Ireland, The Two Christians
 Ισραήλ-Δ. Οχθη-Γάζα, Μάχη για την Ιερή Γη / Israel, Battle for the Holy Land
 Αφγανικό έτος 1381 / Afghan Year 1831
 Κυνηγοί Γονιδίων / Gene Hunters
 Οι Αλβανοί / The Albanians

2003

Τα χαμένα παιδιά του Τσαουσέσκου / Ceausescu's Lost Children
 Ιράκ, Η επιδρομή / Iraq, The Raid
 Η Άλλη Αμερική / The Other America
 Χώρα των Βάσκων, Ο σιωπηλός πόλεμος / Land of the Basques, The Silent War
 Ιρακινό Κουρδιστάν, Ο Μαύρος Άγγελος / Iraqi Kurdistan, The Black Angel
 Βόρειο Ιράκ-Νοτιοανατολική Τουρκία, Το ποτάμι / Northern Iraq-Southeastern Turkey, The River
 Ρωσία, Η ματωμένη παράσταση / Russia, The Bloody Play
 Κολομβία, Ο πόλεμος της κοκαΐνης / Colombia, The Cocaine War
 Ιράν, Τα παιδιά του Χομεϊνί / Iran, Khomeini's Children
 Ν. Αφρική, Στο δρόμο του ουράνιου τόξου / S. Africa, The Road of the Rainbow

2004

Η γη της ελευθερίας / The Land of Freedom
 Σουηδία, Υπόθεση Ούλοφ Πάλμε / Sweden, Case Olof Palme
 Ιράκ, Κατοχή (1ο & 2ο μέρος) / Iraq, The Occupation (part 1 & 2)
 Αϊτή, Ζόμπι / Haiti, Zombie
 Λιβερία, Τα παιδιά μαχητές / Liberia, Child Soldiers
 Κούβα, 45 χρόνια επανάστασης / Cuba, 45 Years of Revolution
 Λιβύη / Libya

2005

Βουσμάνοι, Οι άνθρωποι των θάμνων / Bushmen
 Βολιβία, Η επιστροφή του Κόντορα / Bolivia, The Return of the Condor
 Ινδονησία, Η κραυγή / Indonesia, The Scream
 Μεξικό-Χουάρες, Η πόλη των νεκρών γυναικών / Mexico-Juarez, The City of Dead Women
 Βραζιλία-Φαβέλες, Στρατιώτες των λόφων (1ο & 2ο μέρος) / Brazil-Favelas, Soldado do Morro (part 1 & 2)
 Νίγηρας, Σκλάβοι / Niger, Slaves
 Πόλεμος Α.Ε. (1ο & 2ο μέρος) / War S.A. (part 1 & 2)
 Ινδία, Οι Ανέγγιχτοι / India, The Untouchables

2006

Παρίσι 2005 / Paris 2005
 Σαουδική Αραβία / Saudi Arabia

Διανομή ταινιών Εξάντα

World Sales:

EPT A.E.

Hellenic Broadcasting

Corp. ERT S.A.

Γιάννης Κόλλιας/Yiannis Kollias

Ζέφυ Τσουκαλά/Zefi Tsoukala

Α. Μεσογείων 432

Αγ. Παρασκευή

Αθήνα 15342

432 Messoghion Ave.

Ag. Paraskevi,

Athens 15342 GREECE

T. +30 210 6075711-12

F. +30 210 6075714

ykollias@ert.gr

ztsoukala@ert.gr

www.ert.gr

Κούβα, 45 χρόνια επανάστασης

Cuba, 45 Years of Revolution

ΕΛΛΑΔΑ 2004-05 **Σενάριο-Σκηνοθεσία-Παρουσίαση:** Γιώργος Αυγερόπουλος **Οργάνωση-Διεύθυνση Παραγωγής:** Αναστασία Σκουμπρή **Editing Director:** Δημήτρης Νικολόπουλος **Επιτόπια Έρευνα:** Γιώργος Αυγερόπουλος **Εικόνα-Ήχος:** Γιάννης Βλάχος **Μοντάζ:** Χρήστος Κωστακόπουλος, Γιάννης Μπύλης, Μελέτης Πόγκας **Προσρμογή υποτίτλων:** Αυγή Μουρέ **Fixing:** William Rakip **Μουσική επιμέλεια:** Ελένη Μαθιουδάκη **Συνεργάτης Έρευνας-Επιμέλεια Ύλης & Ιστοσελίδας:** Γεωργία Ανάγνου **Συνεργάτες στο Μαϊάμι:** Alvaro Marin (έρευνα), Andres Torres (κάμερα) **Μουσική:** Manolo Vega,* Γιάννης Παξεβάνης, Clandestinos, Take the Money and Run* **Πηγές Αρχαιακού Υλικού:** Αρχείο ειδήσεων EPT / NET **Γραφικά:** ONYX **Τεχνική υποστήριξη:** Ανδρέας Σούλιος, Νίκος Ρεβενίδης **Παραγωγή:** Small Planet, NET **Βίντεο Έγχρωμο 60'**
<http://exandasertgr/cuba/index.htm>
**Με την ευγενική άδεια της εταιρείας «Πρότασις»*

GREECE 2004-05 **Script-Direction-Presentation:** Yorgos Avgeropoulos **Production Management:** Anastasia Skoubri **Editing Director:** Dimitris Nikolopoulos **Field Research:** Yorgos Avgeropoulos **Camera-Sound:** Yiannis Vlachos **Editing:** Christos Kostakopoulos, Yiannis Biliris, Meletis Pongas **Subtitles adaptation:** Avgi Mouré **Fixing in Cuba:** William Rakid **Music supervision:** Eleni Mathioudaki **Research Associate-Website editor:** Yeorgia Anagnou **Miami Associates:** Alvaro Marin (research), Andres Torres (camera) **Music:** Manolo Vega,* Yiannis Paxevanis, Clandestinos, Take the Money and Run* **Source of Archival Material:** ERT/ NET News Archives **Graphics:** ONYX **Technical support:** Andreas Soulios, Nikos Revenidis **Production:** Small Planet NET **Video Έγχρωμο 60'**
<http://exandasertgr/cuba/index.htm>
**Courtesy of "Protasis"*

Το ντοκιμαντέρ καταγράφει τη σημερινή εικόνα του νησιού, ακροβατώντας ανάμεσα στη μαγευτική για κάθε λάτρη της ελευθερίας και της επανάστασης ιστορία του, και τη σκληρή και αντιφατική σημερινή του πραγματικότητα. Η Κούβα μπροστά στο νέο της «ιστορικό στοίχημα»: τη στιγμή που η επανάσταση για πολλούς έχει αρχίσει να ξεθωριάζει και η χώρα στρέφεται προς την ελεύθερη αγορά προπαθώντας να επιβιώσει οικονομικά. Με το ερώτημα «μετά τον Φιντέλ, τι;» να αιωρείται και τις οικονομικές ανισότητες να είναι πλέον ορατές. Με το ανελέητο εμπάργκο των ΗΠΑ από τη μια και την πτώση του «Ανατολικού Μπλοκ» από την άλλη, να δημιουργούν στο νησί προβλήματα αξεπέραστα. Με το κράτος που, παρά τις δυσκολίες, καταφέρνει να συντηρεί ένα από τα καλύτερα παγκοσμίως συστήματα δημόσιας υγείας και εκπαίδευσης. Οι επιτυχίες της επανάστασης και η επιθετικότητα των ΗΠΑ, αλλά και οι «αντιφρονούντες» και η νέα οικονομική τάξη των εύπορων Κουβανών, σ' ένα ντοκιμαντέρ κάθε άλλο παρά «τουριστικό».

The documentary records the contemporary image of the island, walking a fine line between its history (the dream of every lover of freedom and revolution), and its harsh and contradictory present-day reality. Cuba, facing its new "historic wager": the moment when the revolution, for many, has begun to fade and the country is turning towards a free market, striving to survive economically. With the question "after Fidel, what?" hanging in the air and economic inequalities now obvious. With the merciless embargo imposed by the United States on the one hand, and the fall of the Eastern Bloc on the other, creating insuperable problems. With a state which, in spite of the difficulties, manages to maintain one of the world's best public health and educational systems. The successes of the revolution and the aggressiveness of the USA as well as the opposition and the new economic class of wealthy Cubans have produced a documentary that is anything but "touristy".

Μια νύχτα στη Malecoñ

«Τα παιδιά κάνουν ένα ντοκιμαντέρ για την Κούβα και θέλουν να μιλήσουν με σένα», είπε ο Ουίλιαμ και έγινε προς το μέρος μου. Καθόμουν λίγο πιο πίσω αφήνοντας όλη την προσοχή στον κουβανό συνεργάτη μου, φοβούμενος ότι τα ελλιπή Ισπανικά μου δεν θα βοηθούσαν σε αυτή την περίπτωση. Η συνεννόηση έπρεπε να γίνει στα γρηγορά. «Λοιπόν, τι λες;» είπε ο Ουίλιαμ στη νεαρή κοπέλα, που έκανε πιάσα στη Malecoñ, στις παρυφές της παλιάς πόλης, εκεί όπου συχνάζουν οι τουρίστες. Ήταν ψηλή και όμορφη με σοκολατένιο χρώμα, ντυμένη εντυπωσιακά σαν να είχε βγει από λατινοαμερικάνικη σαπουνόπερα. Κοίταξε τριγύρω της για τυχόν αστυνομικούς και κούνησε το κεφάλι της καταφατικά. Όλοι πήραν τις θέσεις τους πίσω από το βαν, ένα αξιολάτρευτο Φολκσβάγκεν του '60 με καμπίλες. Η αστυνομία κυνηγά πολύ αυτές τις κοπέλες – επομένως, όσα λιγότερα μάτια, τόσο το καλύτερο.

Είπε ότι την έλεγαν Κάτια και ήταν 25 χρονών. Σπούδαζε Ιατρική και τα παράτησε στο τρίτο έτος, επιβεβαιώνοντας την περίφημη ρήση του Κάστρου πως «μέχρι και οι πόρνες μας είναι μορφωμένες». «Σε όλες τις χώρες υπάρχει πορνεία», είπε η Κάτια. «Και εδώ, όλος ο κόσμος έχει προβλήματα. Άλλα κορίτσια έχουν δύο, τρία παιδιά, ο πατέρας δεν βοηθάει, δεν καλύπτει τις ανάγκες, και γι' αυτό το κάνουν...» Εξήγησε πως και η ίδια το έκανε για να ζήσει και να κερδίσει λίγα δολάρια παραπάνω. Άλλωστε δεν ήταν η μόνη. Διάφοροι στην παλιά πόλη διεκδικούσαν το ίδιο από τους τουρίστες και η φράση «up dólar» επαναλαμβανόταν ακατάπαυστα από τον πλανόδιο πωλητή, τον κύριο με τα πιθηκάκια, τον άλλον με τη φωτογραφική μηχανή, τους μουσικούς που θα τραγουδούσαν για δέκατη φορά το «Guantanamera». Η

επανάσταση μπορεί να είχε δημιουργήσει υψηλό επίπεδο υγείας και εκπαίδευσης, δεν είχε όμως καταφέρει να ανυψώσει το βιοτικό επίπεδο των Κουβανών. Ήδη οι ανισότητες ήταν ορατές, με την ελίτ να τρώει σε ακριβά ιδιωτικά εστιατόρια και τους βιοπαλαίστες να εργάζονται για οκτώ ευρώ την ημέρα.

Η φωνή της Αναστασίας που κοιτούσε τον δρόμο, διέκοψε τη συνομιλία με την Κάτια. «Πλησιάζουν αστυνομικοί», προειδοποίησε. Η κοπέλα άρχισε να μακιά μιλά περί ανέμων και υδάτων, ο Γιάννης με επιδέξιες κινήσεις έκρυψε γρήγορα τον εξοπλισμό και ο Χόρχε, ο οδηγός, προσποιήθηκε πως κοιτούσε αδιάφορα την κίνηση των υαλοκαθαριστήρων. «Τι κάνετε εδώ;» τον ρώτησε ο αστυνομικός παρκάροντας τη μηχανή του δίπλα στο βαν. «Τίποτα. Χαζεύουμε τη θάλασσα», απάντησε ο Χόρχε. Ο αστυνομικός, αμήλητος, έλεγξε ταυτότητες και διαβατήρια και κοιτάζοντας αυστηρά την κοπέλα της είπε να φύγει. Εκείνη υπάκουσε και, σκύβοντας να πάρει την τσάντα της, ψιθύρισε με τρόπο: «Δεν θέλω να προσβάλω την χώρα μου. Δεν της αξίζει».

Βρισκόμασταν στη Malecoñ, εκεί που σαν τουρίστας αξίζει να χαζεύεις τη θάλασσα, το φουόριο και τον φάρο. Στην ίδια περιοχή βρίσκεται η αμερικάνικη πρεσβεία ή αλλιώς το «Τμήμα Συμφερόντων των ΗΠΑ». Σε έναν τοίχο που βρίσκεται ακριβώς απέναντι από αυτή την «πρεσβεία», είναι γραμμένο κι ένα φοβερό σύνθημα: «Αγαπητοί κύριοι ιμπεριαλιστές, δεν σας φοβόμαστε». Ο λαός της Κούβας δείχνει πράγματι να μην τους φοβάται. Δεν πάνε άλλωστε πολλά χρόνια από τότε που το απέδειξε περίτρανα. Και συνεχίζει να το αποδεικνύει στριμωγμένος από το εμπάργκο. Για πόσο ακόμη, όμως; Τα πλήθη των τουριστών

με τα πολυπόθητα δολάρια, μπορεί να έβγαλαν την οικονομία της χώρας από την άσχημη θέση στην οποία βρίσκονταν, να απομάκρυναν, έστω προσωρινά, τον φόβο της πείνας που είχε αρχίσει να γίνεται ορατός, δημιούργησαν όμως και μια νέα τάξη για την Κούβα, αυτή των πλουσίων. Στο Βαραδέρο χαζεύαμε γκρουπ τουριστών με βραχιολάκια στα χέρια, τεράστια ξενοδοχεία, πισίνες, beach bars και είκοσι χιλιόμετρα παραλία. Virtual reality. Αυτή όμως δεν είναι η πραγματική Κούβα. Η πραγματική Κούβα βρίσκεται στις φτωχογειονιές της Αβάνας. Και στους δρόμους όπου οι πολίτες κάνουν ωτοστόπ στα κυβερνητικά αυτοκίνητα. Ο νόμος λέει ότι αν έχουν άδεια θέση είναι υποχρεωμένα να σταματούν για να μεταφορέσουν τους Κουβανούς στον προορισμό τους.

Στο μοντάζ ακροβατούσαμε ανάμεσα στη νοσταλγία μας για «την ιδέα» που στο νησί παραμένει ζωντανή, και στην ανάγκη μας να αναδειξουμε την «παράπλευρη» πραγματικότητα των αντιφρονούντων, των ανισοτήτων, της ύπαρξης μόνο «εγκεκριμένων εφημερίδων». Οι εικόνες του Τσε και η μουσική βοήθησαν στην ανάδειξη της νοσταλγίας για την «ιδέα». Οι εικόνες των προσώπων των Κουβανών που, όταν τους ρωτούσες «υπάρχουν ανισότητες στην Κούβα;», κοιτούσαν τον φακό οργισμένοι και παραπονούμενοι, βοήθησαν στην ανάδειξη της «παράπλευρης πραγματικότητας».

A night in Malecón

"The guys are making a documentary about Cuba and want to talk to you" William said and nodded towards me. I was standing at the back leaving the whole effort to my Cuban partner fearing that my inadequate Spanish wouldn't help in this case. The agreement had to be quick. "So, what do you say?" William asked the young girl, who worked the streets, in Malecón on the outskirts of the old city, where the tourists hang out. She was tall and beautiful with a chocolate complexion, impressively dressed as if she had just come out of a Latinamerican soap opera. She looked around for policemen and nodded "yes". Everybody took their place behind the van, an adorable Volkswagen of the sixties with great lines. The police really run after these girls, so the less eyes the better.

She said her name was Katia and she was 25. She had been studying medicine but dropped out in the third year, confirming Castro's famous saying "even our prostitutes are educated". "There is prostitution in every country", Katia said. "And here, everybody has problems. Other girls have two, three kids, the father doesn't help, he doesn't cover the needs, and that's why they do it..." She explained that she did it for a living and for making some more dollars. Besides, she was not the only one... Several people in the old town claimed the same thing from the tourists, and the phrase "un dólar" was endlessly repeated by the street peddler, the guy with the monkeys, the other one with the camera, the musicians who would sing Guantanamera for the tenth time. The revolution may have created a high health and education standard, but didn't succeed in raising the standard of living for Cubans. The inequalities were already

visible, with the elite eating in expensive private restaurants and the poor working people earning 8 euros a day.

Anastasia, who was looking at the street, interrupted our conversation with Katia. "Policemen are coming" she warned. The girl started the small talk and Yiannis with an adept movement hid quickly the equipment away and Jorge, the driver, pretended to be looking indifferently at the movement of the windshield wipers. "What are you doing here?" the policeman asked him pulling over his motorbike next to the van. "Nothing. We're just staring at the sea" Jorge replied. The policeman checked identity cards and passports without saying anything and giving, the girl a stern look, told her to go away. She obeyed and while she was picking her bag up she gently whispered: "I don't want to insult my country. It doesn't deserve it."

We were in Malecón where as a tourist it's worth staring at the sea, the fortress and the lighthouse. The American Embassy or else the "United States Interests Section" is in the same area. On a wall, across the street from the Embassy, a great piece of graffiti is written: "Dear Mr. Imperialists, we are not afraid of you". The people of Cuba really seem not to be afraid of them. Besides, not many years ago they proved that, beyond any doubt. And they still prove that however hard-pressed by the embargo. For how long, though? The crowds of tourists with the much-desired dollars may have helped the country's economy to get out of the bad situation, they may have taken away, even temporarily, the fear of hunger which had become visible, however, they created a new class for Cuba, that of the rich. In Varadero, we were gazing at groups of tourists with

wrist bracelets, huge hotels, swimming pools, beach bars and 20km of seashore. Virtual reality. However, this is not the real Cuba. The real Cuba is in the poor neighborhoods of Havana. And in the streets, where citizens hitchhike to governmental cars. The law says that if there is an empty seat they are obliged to stop and drive Cubans to their destination.

In editing, we balanced between our nostalgia for "the ideal" which remains alive on the island, and our need to depict the "lateral" reality of the dissidents, the inequalities, the fact that there are only "approved newspapers". Che's pictures and the music helped depicting nostalgia. The images of the Cubans' faces, looking at the camera with rage and grief when asked "are there inequalities in Cuba?" helped demonstrate this "alternate reality".

Βουσμάνοι, οι άνθρωποι των θάμνων

Bushmen

Μια φωτογραφία του ανθρώπου, όπως ήταν 50.000 χρόνια πριν. Τόσα είναι τα χρόνια που οι Βουσμάνοι, ο αρχαιότερος λαός της Νοτίου Αφρικής, ζουν στην έρημο Καλαχάρι ως κυνηγοί-τροφοσυλλέκτες. Μέχρι σήμερα, διατηρούν τον πολιτισμό τους. Ο μοναδικός συμβιβασμός που έκαναν τον 21ο αιώνα ήταν να φορέσουν ρούχα. Ανάμεσά τους, εκείνοι που ανταποκρίνονται περισσότερο στην εικόνα ενός λαού που ζει σε απόλυτη αρμονία με τη φύση, είναι οι Ζουγούανσι. Στη γλώσσα των Βουσμάνων «ζουγούανσι» σημαίνει «οι πραγματικοί άνθρωποι». Οι πρώτοι ευρωπαίοι άποικοι όμως που έφτασαν στη χώρα, τους ονόμασαν «ανθρώπους των θάμνων» (bushmen). Και εξόντωσαν περισσότερους από 200 χιλιάδες μέσα σε 200 χρόνια. Τους πουλούσαν σε σκλαβοπάζαρα και περιοδεύοντες θιάσους. Το ανελέητο κυνηγητό τους συνεχίστηκε από τις γειτονικές φυλές των ιθαγενών της Ναμίμπια. Σήμερα αποτελούν τον τελευταίο συνδετικό κρίκο με το ίδιο μας το παρελθόν, με την εποχή όπου ο άνθρωπος δεν είχε ακόμη εξημερώσει τα ζώα και δεν είχε ασχοληθεί με τη γεωργία.

A photograph of man, as he existed 50,000 years ago. That is how long the Bushmen, the most ancient people of southern Africa, have lived in the Kalahari Desert as hunter-gatherers and they have maintained their culture to the present day. Their only concession to the 21st century has been to wear clothes. Among those who conform most to the image of a people who live in complete harmony with nature are the Juhoansi. In the language of the Bushmen, "Juhoansi" means "the real people". The first Europeans in southern Africa, however, called them "Bushmen" and proceeded to wipe out 200,000 of them in 200 years. They sold them in slave markets and to travelling circuses. This merciless hunting down was continued by neighbouring tribes of Namibia. Today, they represent the last link with our own past at a time when man had not yet domesticated animals or engaged in agriculture.

ΕΛΛΑΔΑ 2004-05 **Σενάριο-Σκηνοθεσία-Παρουσίαση:** Γιώργος Αυγερόπουλος **Οργάνωση-Διεύθυνση Παραγωγής:** Αναστασία Σκουμπρή **Editing Director:** Δημήτρης Νικολόπουλος **Επιτόπια Έρευνα:** Έμμ Δημητρακοπούλου **Φωτογραφία:** Raphael Scriba **Ήχος:** John Mushang **Μοντάζ:** Δημήτρης Νικολόπουλος, Μελέτης Πόγκας, Γιάννης Μπιλiris **Προσαρμογή Υποτίτλων:** Αυγή Μουρέ **Σχεδιασμός Ιστοσελίδας:** EPT ONLINE **Μουσική Επιμέλεια:** Ελένη Μαθιουδάκη **Επιμέλεια Ιστοσελίδας:** Βασίλης Κατασαρδής **Γραφικά:** ONYX **Τεχνική Υποστήριξη:** Ανδρέας Σούλιος, Νίκος Ρεβενίδης **Παραγωγή:** Small Planet, NET **Βίντεο Έγχρωμο 55'**

<http://exandasertgr/vousmano/indexasp>

GREECE 2004-05 **Script-Direction-Presentation:** Yorgos Avgeropoulos **Production Management:** Anastasia Skoubri **Editing Director:** Dimitris Nikolopoulos **Field research:** Emi Dimitrakopoulou **Cinematography:** Raphael Scriba **Sound:** John Mushang **Editing:** Dimitris Nikolopoulos, Yiannis Biliris, Meletis Pogkas **Subtitles Adaptation:** Avgi Mouré **Webmaster design:** ERT online **Music Supervision:** Eleni Mathioudaki **Website Editor:** Vasilis Katasardis **Graphics:** ONYX **Technical Support:** Andreas Soulios, Nikos Revenidis **Production:** Small Planet, NET **Video Colour 55'**

<http://exandasertgr/vousmano/indexasp>

Παράδοση ή εξέλιξη; Ένας λαός στο μεταίχμιο

Καταγραφές του τρόπου ζωής, των Κηθών και των εθίμων των Βουσμάνων, έγιναν από τη δεκαετία του '50. Αν αυτό το ντοκιμαντέρ έχει αξία είναι γιατί αποτελεί μία από τις πλέον πρόσφατες καταγραφές του πληθυσμού των Σαν, που κάποτε κυριαρχούσαν σε όλη την αφρικανική ήπειρο και σήμερα απειλούνται με βιολογικό και πολιτισμικό αφανισμό. Σε όλη την αφρικανική ήπειρο έχουν απομείνει μόνο 55.000 μέλη αυτής της φυλετικής ομάδας, η οποία πλέον αποτελεί έναν από τους ελάχιστους συνδετικούς κρίκους με το ίδιο μας το παρελθόν. Οι Σαν, παρά τις σφαγές που υπέστησαν από τους Λευκούς, επιβίωσαν μέχρι σήμερα ως κυνηγοί-τροφοσυλλέκτες. Αποτελούν έτσι ένα ζωντανό στιγμιότυπο της ζωής των ανθρώπων όπως αυτή ήταν 50.000 έτη πριν.

Σήμερα οι Βουσμάνοι, διασκορπισμένοι στην Μποτσουάνα, τη Ναμίμπια, την Αγκόλα, τη Νότιο Αφρική, τη Ζιμπάμπουε και τη Ζάμπια, ζουν στο περιθώριο της κοινωνίας. Τους μαστιάζουν οι αρρώστιες, η ανεργία, ο αλκοολισμός και ο αναλφαριθμισμός. Στη Μποτσουάνα, τους έχουν περιορίσει σε καταυλισμούς-γκέτο.

Στην Ναμίμπια, όμως, ακολούθησαν διαφορετική πολιτική: Τους έδωσαν μια φιλόξενη περιοχή στην έρημο Καλαχάρι και τους επέτρεψαν να ζουν εκεί με τον δικό τους παραδοσιακό τρόπο, στήνοντας τις παγίδες τους και κυνηγώντας με τόξα και δηλητηριώδη βέλη, όπως οι πρόγονοί τους. Μόλις 1.600 Βουσμάνοι Ζουγούανσι (που σημαίνει πραγματικοί άνθρωποι) έχουν την τύχη να ζουν έτσι.

Τύχη ή ατυχία; Σαφώς πολύ καλύτερα από το γκέτο, μπορεί να σκεφτεί κανείς. Όμως τα θράματα έχουν πια λιγοστέψει, ενώ η επιβίωση γίνεται δυσκολότερη εξαιτίας της Ξηρασίας. Έτσι, οι Ζουγούανσι στράφηκαν στον τουρισμό. Οι ανθρωπολόγοι είχαν ήδη

δημιουργήσει την εικόνα των ανθρώπων που ζουν σε αρμονία με τη φύση, έγιναν και ταινία (θυμηθείτε το *Και οι θεοί τρελάθηκαν*). Απευθύνθηκαν σε έναν γερμανό επιχειρηματία της περιοχής και του είπαν «Άρνο, φέρε μας τουρίστες». Ευτυχώς, ο Άρνο συνειδητοποίησε την κρισιμότητα του εγχειρήματος. «Οι πολλοί τουρίστες θα είναι καταστροφή, οι λίγοι ίσως βοηθήσουν», σκέφτηκε και έστισε τρεις σκηνές κοντά στο χωριό των Βουσμάνων. Σήμερα για να πάει κανείς στο Νάι Νάι (Nyae Nyae), την προστατευόμενη από την κυβέρνηση περιοχή των Βουσμάνων, πρέπει να πληρώσει εισφορά για την είσοδο και την παραμονή του. Το ποσό μοιράζεται στους κατοίκους της κοινότητας, ενώ τα μέλη της πωλούν επίσης χειροτεχνήματα στους επισκέπτες.

Ολοένα και περισσότεροι τουρίστες επισκέπτονται τους Βουσμάνους για να ζήσουν μαζί τους, να κυνηγήσουν, να γνωρίσουν τα ήθη και τα έθιμα τους. Ο εθνοτουρισμός είναι το νέο μεγάλο στοίχημα. Ο σωστός προσανατολισμός του υπόσχεται την οικονομική επιβίωση αυτού του λαού στον 21ο αιώνα. Η αλόγιστη, όμως, χρήση του απειλεί τον μοναδικό αυτό λαό με πολιτισμικό αφανισμό. Όσοι Βουσμάνοι δεν ζουν στο Νάι Νάι, συνήθως χρωστούν στον κάπελα αρκετά χρήματα. Πολλοί είναι αλκοολικοί και ξεπληρώνουν το χρέος σε είδος, συνήθως στέλνοντας την κόρη τους να κοιμηθεί με τον ιδιοκτήτη. Ορισμένοι Λευκοί που τους βοηθούν, προσπαθούν να τους αποτρέψουν, μαθαίνοντάς τους κτηνοτροφία και γεωργία, τεχνικές και συνήθειες που βρίσκονται έξω από τη δική τους νοοτροπία. Χαρακτηριστικό είναι ένα παραμύθι τους για τον Καραμανλ'ούμα, έναν Βουσμάνο, που κάποτε κυνηγούσε, συνάντησε ένα ζώο που δεν προσπάθησε να ξεφύγει, μια αγελάδα. Ο Καραμανλ'ούμα τη σκότωσε

εύκολα και όλο το χωριό έφαγε εκείνη την ημέρα. Όμως ένας μαύρος από άλλη φυλή του είπε: «Ποτέ δεν σκοτώνεις ένα ζώο που δεν φεύγει. Το βάζεις στον στάβλο». Από τότε, λέει το παραμύθι, οι άλλες φυλές έχουν πάντα κρέας και γάλα, ενώ του Καραμανλ'ούμα κυνηγεί ακόμα αντιλόπες.

Δυστυχώς οι Βουσμάνοι δεν μπορούν να επιβιώσουν στον 21ο αιώνα κυνηγώντας αντιλόπες. Και η ενασχόλησή τους με τον τουρισμό και τη γη φαντάζει μονόδρομος. Νέες λέξεις και έννοιες ήρθαν να προστεθούν στο λεξιλόγιό τους, όπως η λέξη «ιδιοκτησία». Η μόνη ελπίδα, για ένα καλύτερο μέλλον είναι η παιδεία: Να συνειδητοποιήσουν οι ίδιοι ότι είναι φορείς μιας σπουδαίας κληρονομιάς, να διαφυλάξουν και να διαδώσουν την παράδοσή τους. Στο Ομπίλι, ιδιώτες που εργάζονται εθελοντικά έχουν στήσει ένα επιπαισιώδες σχολείο κοντά σε μια κοινότητα προσπαθώντας να μαζέψουν εκεί τα παιδιά και να τα μορφώσουν. Τα σχολεία που φτιάχνει η κυβέρνηση συνήθως μένουν κλειστά, εξαιτίας της έλλειψης δασκάλων. Είναι επίσης πολύ μακριά από τα χωριά και τα παιδιά περπατάνε ώρες μέχρι να φτάσουν εκεί. Αρκετά έχουν γίνει τροφή των λιονταριών.

Tradition or evolution? A people on the verge

Recordings of the Bushmen way of life, customs and habits have been made since the fifties. If this documentary is worth, it is because it consists one of the most recent recordings of the San population, who once ruled in the whole African Continent and are threatened with biological and cultural extinction today. Throughout the African continent there are only 55,000 members left of this tribal group, which now constitutes one of the few connecting links with our own past. San, despite the slaughters they suffered from the white, survived to this day as hunter-gatherers. Thus, they form a living snapshot of human life as it was 50,000 years ago.

Today, Bushmen, dispersed in Botswana, Namibia, Angola, South Africa, Zimbabwe and Zambia, live on the fringe of society. They are ravaged by diseases, unemployment, alcoholism and illiteracy. In Botswana, they have been restricted in ghetto-camps. In Namibia, however, a different policy was followed: They were given an inhospitable area in Kalahari Desert and they were allowed to live there in their own traditional way, by setting their traps and hunting with bows and poisonous arrows, just as their ancestors did. Only 1,600 Bushmen Zuwuansi (meaning, real people) are fortunate to live this way.

Fortune or misfortune? Definitely, a lot better than in the ghetto, one could think. However, prey decreases while survival becomes harder due to the drought. So, Zuwuansi turned to tourism. Anthropologists had already created the picture of people living in harmony with nature, they were made into a film (remember "Gods Must Be Crazy"). They addressed to a German businessman of the area and said "Arno, bring us tourists". Luckily, Arno realized the seriousness of the venture. "Many tourists will be a disaster, few

could help" he thought and put up three tents close to the Bushmen village. Today, in order to get to Nyae Nyae, the protected from the government Bushmen area, one must pay their share for admission and stay. The amount is shared out to the community people while the latter also sell handicrafts to the visitors.

More and more tourists visit Bushmen to live with them, to hunt, to get to know about their customs and habits. Ethno tourism is the new big bet. Its right orientation promises the financial survival of this people in the 21st century. Its improvident use, however, threatens this unique people with cultural extinction. Those Bushmen who don't live in Nyae Nyae usually owe the local bar owner much money. Many are alcoholics and pay their debt in kind, usually by sending their daughter to sleep with the owner. Some white people who help them try to prevent them by teaching them stockbreeding and agriculture, techniques and habits which are beyond their mentality. A typical example is one of their folk tales about Karaman'uma, a Bushman who while hunting saw an animal which didn't try to run away, a cow. Karaman'uma killed it easily and the whole village got to eat that day. However, a black man from another tribe told him: "You never kill an animal which doesn't run away. You put it in the stable. From then on, the tale goes, the other tribes always have meat and milk, while Karaman'uma's still hunts antelopes".

Unfortunately, Bushmen cannot survive in the 21st century by hunting antelopes. And their occupation with tourism and land seems irreversible. New words and concepts were added to their vocabulary, like the word "property". The only hope for a better future is education. Bushmen should become aware of the fact that they are the carri-

ers of a great inheritance, and that they should preserve and safeguard their tradition. In Ombili, individuals working voluntarily have set up a 7classroom school near a community trying to gather and educate kids there. Schools set up by the government are usually closed due to the shortage of teachers. Moreover, they are usually far away from the villages and children walk for hours to get there. Some of them have become food for the lions.

Βολιβία, η επιστροφή του Κόνδορα

Bolivia, The Return of the Condor

ΕΛΛΑΔΑ 2004-05 **Σενάριο-Σκηνοθεσία-Παρουσίαση:** Γιώργος Αυγερόπουλος **Συντονισμός-Επιμέλεια Έρευνας:** Αποστόλης Καπαρουδάκης **Editing Director:** Δημήτρης Νικολόπουλος **Οργάνωση-Διεύθυνση Παραγωγής:** Αναστασία Σκουμπρή **Επιτόπια Έρευνα:** Γιώργος Αυγερόπουλος **Φωτογραφία:** Γιάννης Αυγερόπουλος **Έρευνα:** Μανώλης Φυλακτίδης **Μοντάζ:** Δημήτρης Νικολόπουλος, Χρήστος Κωστακόπουλος, Μελέτη Πόγκας **Επιμέλεια Ύλης Ιστοσελίδας:** Κώστας Γεωργιάδης, Έλη Κριθαρακή **Σύμβουλος στην Βολιβία:** Carlos Mamani **Fixing στο Ποτσόσι:** Harzi **Μεταφράσεις:** Μανώλης Φυλακτίδης, Ricardo Muñoz Rojas **Μουσική Επιμέλεια:** Ελένη Μαθιουδάκη **Προσαρμογή Υποτίτλων:** Αυγή Μουρέ **Οδηγοί στη Βολιβία:** Wilson Cuentas Merro **Επιμέλεια Αρχειακού Υλικού:** Κίμωνας Κοντώσης **Πηγές Αρχειακού Υλικού:** Αρχείο ειδήσεων EPT/NET **Παραγωγή:** Small Planet, NET **Βίντεο Έγχρωμο 55'**
<http://exandasertgr/volivia/indexasp>

GREECE 2004-05 **Script-Direction-Presentation:** Yorgos Avgeropoulos **Research Coordination:** Apostolis Kaparoudakis **Editing Director:** Dimitris Nikolopoulos **Production Management:** Anastasia Skoubri **Field Research:** Yorgos Avgeropoulos **Cinematography:** Yiannis Avgeropoulos **Research:** Manolis Filaktidis **Editing:** Dimitris Nikolopoulos, Christos Kostakopoulos, Meletis Pogkas **Website Editors:** Kostas Yeorgiadis, Eli Kritharaki **Consultant in Bolivia:** Carlos Mamani **Fixing in Potosi:** Harzi **Translations:** Manolis Filaktidis, Ricardo Muñoz Rojas **Music Supervision:** Eleni Mathioudaki **Subtitles Adaptation:** Avgi Mouré **Driver in Bolivia:** Wilson Cuentas Merro **Archive Editor:** Kimonas Kontosis **Source of Archival Material:** ERT/NET News Archives **Production:** Small Planet, NET **Video Colour 55'**
<http://exandasertgr/volivia/indexasp>

Τον 16ο αιώνα, η Βολιβία γέμισε ασήμι την Ευρώπη. Οκτώ εκατομμύρια ιθαγενείς άφησαν τότε την τελευταία τους πνοή δουλεύοντας ως σκλάβοι των ισπανών κατακτητών στα ορυχεία του Ποτσόσι. Η ίδια εκμετάλλευση συνεχίζεται μέχρι τις μέρες μας έχοντας απλά αλλάξει πρόσωπο, αφού οι πολυεθνικές εταιρείες που λυμαίνονται τις πλουτοπαραγωγικές πηγές της χώρας απαιτούν την ιδιωτικοποίηση ακόμη και του νερού της βροχής... Σύμφωνα με τους μύθους των ιθαγενών, που ακολούθησαν τις σφαγές του 16ου αιώνα, ο ιερός Κόνδορας θα πετάξει ξανά πάνω από τα εδάφη που κάποτε ανήκαν στους Ίνκας και θα τα απελευθερώσει απ' τους κατακτητές. Το ντοκιμαντέρ, γυρισμένο πριν ένα περίπου χρόνο, καταγράφει την πρώτη νίκη που πέτυχε ένα λαϊκό κίνημα ενάντια σε πολυεθνικούς κολοσσούς στην εποχή της παγκοσμιοποίησης των αγορών. Ανάμεσα σε άλλους μιά και ο πρόσφατα εκλεγμένος Πρόεδρος της χώρας, ο κατά τους Αμερικανούς «τρομοκράτης», Έβο Μοράλες.

In the 16th century, Bolivia flooded Europe with silver. Eight million natives breathed their last, working as slaves for the Spanish conquistadores in the mines of Potosi. The same exploitation has continued to our day, the only difference being that multinational companies are looting the country's resources and are even exercising rights over rainwater... According to native myths, which arose after the massacres of the 16th century, the holy Condor would fly again over the lands which once belonged to the Incas and would liberate them. The documentary, filmed about a year ago, records the first victory won by a popular uprising against the multinational giants, at a time when markets are becoming globalized. Among those interviewed is the country's recently elected president, whom the US consider a "terrorist", Evo Morales.

Τα τουέινελ του ουρανού

Το να επικοινωνήσει κανείς με τους εξεγερμένους ιθαγενείς της Βολιβίας μέσω διαδικτύου ήταν αδύνατο, ενώ το να συνεννοηθεί μαζί τους τηλεφωνικά αποδείχθηκε μια αξέχαστη εμπειρία. Οι περισσότεροι δεν γνωρίζουν γραφή, αρκετοί δυσκολεύονται να μιλήσουν Ισπανικά, καθώς μιλάνε μόνο Κέτσουα ή Αϊμάρα, τις ιθαγενικές τους γλώσσες. Μόλις όμως ο συνομιλητής μας στην άλλη άκρη της τηλεφωνικής γραμμής και του πλανήτη αντιλαμβάνεται ότι ενδιαφερόσουν, απαντούσε θετικά σε ό,τι του ζητούσε. Τους έκανε μεγάλη εντύπωση ότι η Ευρώπη γνώριζε τους αγώνες τους. «Θέλουμε να πάμε στο Ποτσσί να κινηματογραφησουμε τα παιδιά στα ορυχεία», λέγαμε. «Ευχαριστούμε πολύ, ελάτε όποτε θέλετε», απαντούσαν. «Αναζητάμε, όμως, και κάποιον που πολέμησε στο πλάι του Τοε στα βουνά της Βολιβίας», λέγαμε. «Ελάτε, σύντροφω, εδώ είναι κάθε μέρα ο Εουσέμιο Τάπια, στην πλατεία πουλάει τα βιβλία του», απαντούσαν. «Θέλουμε να μιλήσουμε με τους εκπροσώπους του ιθαγενικού κινήματος». «Εδώ είναι όλοι, ο Κίσιπε κάνει απεργία πείνας, είναι στο σπίτι συνέχεια». Σύντομα καταλάβαμε ότι ήταν αδύνατο να κλείσουμε ραντεβού. Μόνο οι εκπρόσωποι των μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών που έκαναν μπίλινες στη Βολιβία ανταποκρίνονταν «με τρόπο δυτικό». Είχαν δηλαδή ατζέντα και σημείωναν τα ραντεβού τους. Ήταν μάλιστα τόσο τακτικοί, ώστε έπαιρναν πρώτα έγκριση από τη μητέρα-εταιρεία που είχε τη βάση της στην Ευρώπη και την Αμερική, για να αποφασίσουν αν θα μας μιλήσουν ή όχι.

Στο Σέρο Ρίκο, σε υψόμετρο 4.000 μέτρων, η αναπνοή ήταν δύσκολη. Το μάσημα φύλλων κόκας μειώνει τη ζαλάδα από το υψόμετρο, αυξάνει την αντοχή κι αφήνει μια γεύση στυφή. Το παιδί

που μας οδηγούσε, δούλευε καθημερινά στα ορυχεία από τεσσάρων ετών και τώρα ήταν δώδεκα. Του προσφέραμε φύλλα κόκας, δώρο που εκτιμούν όλοι οι μεταλλωρύχοι. Η κάμερα κατέγραφε τον αγώνα του μέσα στα «τουέινελ του ουρανού», στα στενά αυτοσχέδια λαγούμια που σκάβει με τα χέρια του αναζητώντας ψήγματα ασπιού. Εκεί ο κίνδυνος είναι άμεσος. Αν σκάβοντας χτυπήσεις λάθος σημείο, έχεις τρία δευτερόλεπτα να αντιδράσεις, τόσος είναι ο χρόνος που χρειάζονται τα δηλητηριώδη αέρια για να κατακλύσουν το σκατάδι. Ήταν ο μόνος τρόπος να μπορέσει κανείς να φανταστεί πόσο εύκολα έχαναν οι ιθαγενείς την αίσθηση του χρόνου όταν οι ισπανοί κατακτητές τους έκλειναν στα ορυχεία επί τρεις, τέσσερις, έξι μήνες, λέγοντάς τους ότι δεν έχουν περάσει ούτε δύο ημέρες απ' την ώρα που μπήκαν. Η Ευρώπη πλούτισε απ' το ασήμι του Σέρο Ρίκο. Οκτώ εκατομμύρια Ινδιάνοι έχουν αφήσει εδώ την τελευταία τους πνοή και οι ανήλικοι απόγονοί τους συνεχίζουν να προσμετρούνται στα θύματα.

Η ιστορία των ορυχείων και η αίσθηση που μας άφησε η κάθοδος στα λαγούμια τους μας βοήθησαν να καταλάβουμε γιατί οι Βολιβιανοί είναι ανυπόχωρητοι στους αγώνες τους. Σε αυτούς τους ανθρώπους, που επί αιώνες αναγκάζονται να σκάβουν τα ίδια λαγούμια, οι πολυεθνικές απαγόρευσαν να μαζεύουν το βρόχινο νερό. Είναι εμπόρευμα κι αυτό, αγόρασαν τα δικαιώματά του και οι καταναλωτές όφειλαν να πληρώνουν για να το έχουν... Στο Ελ Άλτο, το επίκεντρο των επεισοδίων, οι ιθαγενείς ήταν ευγενικοί και χαρούμενοι για την παρουσία

μας. Συνειδητοποιούσαν, μέσα από τις ερωτήσεις μας, ότι είναι δημιουργοί της πρώτης μεγάλης νίκης που πέτυχε ένα λαϊκό κίνημα ενάντια σε πολυεθνικούς κολοσσούς. Είχαν αποτρέψει την ιδιωτικοποίηση του νερού, είχαν απαγορεύσει στις εταιρείες να συνεχίσουν την ανεξέλεγκτη εκμετάλλευση του φυσικού αερίου. Έπραξαν απλά το αυτονόητο. Αισθάνονταν ότι αυτό που τους συμβαίνει είναι άδικο, αλλά και ότι δεν έχουν τίποτε να χάσουν. Η συνείδηση της ιθαγενικής τους ταυτότητας τους έδινε δύναμη: Έλεγα με υπερηφάνεια «είμαστε Αϊμάρα» και ένιωθα ότι μετέφερα μια ιστορία αιώνων... Μια ιστορία που έμεινε στη μέση όταν ο Κόνδορας Τουπάκ Καταρί δολοφονούμενος απ' τους Ισπανούς φώναξε «θα γυρίσω και θα 'μαι εκατομμύρια».

Δεν αργήσαμε να καταλάβουμε ότι στο ντοκιμαντέρ αποτυπώσαμε μια ιστορική στιγμή για τη Βολιβία και τη Λατινική Αμερική. Ο Έβο Μοράλες, ο πρώτος ιθαγενής Πρόεδρος στην ιστορία της χώρας, θα ορκιζόταν λίγους μήνες αργότερα. Όταν μας μιλούσε, η στιγμή αυτή έδειχνε αιώνες μακριά.

The sky tunnels

Getting in touch with the revolted native Bolivians through the internet was impossible, while talking with them on the phone proved an unforgettable experience. Most of them don't know how to write, several have difficulty in speaking Spanish, as they only speak Quechua or Aymara, their native languages. However, once the speaker at the other end of the telephone line and planet realized that you were interested, responded in the positive to whatever you asked. They were really impressed that Europe was aware of their fights. "We want to go to Potosi to film the kids in the mines" we said, "thanks a lot, come whenever you want" they replied. "We are also looking for someone who fought by Che in the mountains of Bolivia" we said. "Come, comrades, Eucebio Tapia is here every day, in the square selling his books" they replied. "We want to talk to the representatives of the native movement", "everybody is here, Quispe is on a hunger strike, he is at home all the time". We soon realized that it was impossible to fix an appointment. Only the big multinational companies representatives who did business in Bolivia responded in a "western way". That is, they had a filofax to note down their meetings. As a matter of fact, they were so tidy that they had to ask for approval first from the mother-company, which had its headquarters in Europe or the United States, to decide whether to talk to us or not.

In Cerro Rico, at an altitude of 4,000 meters, breathing was difficult. Chewing leaves of coca reduces the dizziness from the altitude, boosts stamina and leaves a nasty taste in the mouth. The kid showing us the way had been working in the mines daily since he was 4 years old, and he was now 12. We offered him coca leaves, a gift to be

appreciated by all miners. The camera recorded his fight in the "sky tunnels", in the narrow impromptu saps which he digs with his hands searching for specks of silver. The danger, there, is instant. If, while digging, you hit against the wrong spot you have three seconds to react, this is the time it takes for the poisonous gases to fill the sap. And we were already 75 meters below the earth surface, deep down in the mountain bowels. Our eyes had to get used to the darkness. It was the only way for someone to imagine how easily the natives could lose all sense of time when the Spanish conquerors shut them in the mines for three-four-six months, telling them that not even two days had passed since they had gone in. Europe made a fortune out of Cerro Rico's silver. Eight million Indians breathed their last here while their young descendants are still being added to the list of victims.

The story of the mines and the feeling we were left with after our descent down the shafts helped us understand why the Bolivians are uncompromising in their struggles. Multinational companies have forbidden these people – who have been forced to dig these shafts for centuries – to collect rainwater. This is yet another commodity they have bought the rights to and its consumers should pay in order to get it... In El Acto, the centre of the riots, natives were polite and happy to see us. Through our questions, they realized that they were the creators of the first big victory a civil movement has achieved against multinational giants. They had prevented water privatization, they had averted companies from continuing the uncontrollable exploitation of natural gas. They were just doing the evident. They were feeling that what was happening to them was unfair but

that they had nothing to lose, as well. The awareness of their native identity gave them power: They took pride in saying "we are Aymara" and felt they carried a history of centuries... A history which was left unfinished when Condor Túpac Catari, murdered by the Spanish, shouted "I'll come back and I'll be millions".

It didn't take us long to realize that in this documentary we captured a moment of historic significance for Bolivia and Latin America. Evo Morales, the first Indian President in the country's history, would be sworn in few months later. When he talked to us that moment seemed centuries away.

Μεξικό-Χουάρες, η πόλη των νεκρών γυναικών

Mexico-Juarez, The City of Dead Women

Το 1994, ξεκίνησε στην πόλη Χουάρες του Μεξικού μια μυστηριώδης σειρά δολοφονιών. Μέχρι σήμερα, περίπου 500 νεαρές και όμορφες γυναίκες έχουν βρεθεί άγρια δολοφονημένες, βιασμένες, στραγγαλισμένες, κατακρεουργημένες, πεταμένες στην έρημο... Οι δολοφονίες, που παραμένουν ανεξιχνίαστες και συνεχίζονται, ξεκίνησαν ταυτόχρονα με την εφαρμογή στην περιοχή της Βορειοαμερικανικής Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου (NAFTA). Τότε εγκαταστάθηκαν στη Χουάρες πολλά εργοστάσια μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών. Και εκατοντάδες μετανάστες από όλο το Μεξικό άρχισαν να συρρέουν στην πόλη αναζητώντας μια θέση στον ήλιο της ελεύθερης αγοράς. Σήμερα, σχεδόν οι μισοί κάτοικοι ζουν σε παράγκες, χωρίς νερό και ηλεκτρικό. Ταυτόχρονα, η πόλη είναι ένα από τα μεγαλύτερα κέντρα διακίνησης κοκαΐνης στην υφήλιο. Κι οι Αρχές της δείχνουν να ελέγχονται περισσότερο από το καρτέλ της κόκας παρά από οποιονδήποτε άλλον. Το ντοκιμαντέρ ενώνει τα κομμάτια του παζλ των δολοφονιών και της ατιμωρησίας, και εμφανίζει με τον πλέον τραγικό τρόπο τις ακραίες και ανομολόγητες συνέπειες της παγκοσμιοποίησης των αγορών...

In 1994, in the city of Juarez in Mexico, there began a mysterious series of murders. Up to date, some 500 young and attractive women have been found savagely raped, strangled, butchered and dumped in the desert... The murders, which have remained unsolved and which continue to take place, began at the same time as the application in the area of the North American Free Trade Agreement (NAFTA). At that time, many industrial plants were set up by large multinational companies in Juarez. This resulted in thousands of workers from all over Mexico making their way to Juarez in search of a place in the free trade sun. Today, over half the workers live in shacks without electricity or running water. At the same time, the city has become one of the principal transit centres for cocaine in the universe, while the authorities seem to be controlled more by the drug cartels than anyone else. The documentary fits together the pieces of the puzzle of the murders and their impunity, and displays most tragically the extreme and untold consequences of the globalization of the world's markets...

ΕΛΛΑΔΑ 2004-05 **Σενάριο-Σκηνοθεσία-Παρουσίαση:** Γιώργος Αυγερόπουλος **Editing Director:** Δημήτρης Νικολόπουλος **Οργάνωση-Διεύθυνση Παραγωγής:** Αναστασία Σκουμπρή **Επιτόπια Έρευνα:** Γιώργος Αυγερόπουλος **Διευθυντής Φωτογραφίας:** Γιώργος Σωτηρόπουλος **Έρευνα:** Πέτρος Κομπλής, Μανώλης Φυλακτίδης **Συνεργάτης στο Μεξικό:** Thomas Eckert **Οδηγός στην Χουάρες:** Miguel Perrea **Μοντάζ:** Δημήτρης Νικολόπουλος, Γιάννης Μπιλίας, Μελέτις Πόγκας **Συντονισμός-Επιμέλεια Έρευνας:** Αποστόλης Καπαρουδάκης **Επιμέλεια Ύλης Ιστοσελίδας:** Β. Κατασαρδής, Έλη Κριθαράκη **Μεταφράσεις:** Μανώλης Φυλακτίδης **Προσαρμογή Υποτίτλων:** Αυγή Μουρέ **Μουσική:** The Earthbound* **Take the Money and Run** Κατασκευή Ιστοσελίδας:** Τμήμα Πολυμέσων EPT Online **Γραφικά:** ONYX **Τεχνική Υποστήριξη:** Ανδρέας Σούλιος, Νίκος Ρεβενιδής **Πηγές Αρχαικού Υλικού:** Αρχείο ειδήσεων EPT/NET **Παραγωγή:** Small Planet NET **Βίντεο Έγχρωμο 60'** <http://exandasertgr/mexico/indexasp>

*Με την ευγενική άδεια της εταιρείας «Σείριος» και του κ Γιώργου Χατζιδάκι

**Με την ευγενική άδεια της εταιρείας «Πρότασις» και του κ Νίκου Οικονομού

GREECE 2004-05 **Script-Direction-Presentation:** Yorgos Avgeropoulos **Editing Director:** Dimitris Nikolopoulos **Research Coordination:** Apostolis Kaparoudakis **Production Management:** Anastasia Skoubri **Field Research:** Yorgos Avgeropoulos **Cinematography:** Yorgos Sotiropoulos **Research:** Petros Koublis, Manolis Filaktidis **Fixing in Juarez:** Thomas Eckert **Driver in Juarez:** Miguel Perrea **Editing:** Dimitris Nikolopoulos, Yiannis Billiris, Meletis Pogkas **Website Editors:** Β Katsardis, Eili Kitharaki **Translations:** Manolis Filaktidis **Subtitles Adaptation:** Avgi Mouré **Music:** The Earthbound.* **Take the Money and Run** Webmaster:** Multimedia Department ERT **Online Graphics:** ONYX **Technical Support:** Andreas Soulios, Nikos Revenidis **Source of Archival Material:** ERT/NET News Archives **Production:** Small Planet, NET **Video Colour 60'** <http://exandasertgr/mexico/indexasp>

*Courtesy of "Sirius" and MrYorgos Hatzidakis

** Courtesy of "Protasis" and Mr Nikos Ekonomou

Η μεξικανική σαπουνόπερα και το αμερικανικό πορνό...

Η Χουάρες αποτελεί το σκηνικό σ' ένα από τα χειρότερα θρίλερ που προβάλλονται στην οθόνη του σύγχρονου κόσμου. Κι αν επρόκειτο για μια απλή ταινία μυθοπλασίας χολιγουντιανών προδιαγραφών, θα λέγαμε εύκολα ότι το σενάριο της είναι υπερβολικό και θα ξεμπερδούσαμε: Οι εκατοντάδες δολοφονημένες, κατακρεουργημένες και πεταμένες στην έρημο γυναίκες. Οι ένοχοι που παραμένουν επί δέκα χρόνια ασύλληπτοι και οι δολοφονίες που συνεχίζονται. Η εμπλοκή του παντοδύναμου καρτέλ των ναρκωτικών της περιοχής, που διαθέτει έναν στόλο από αεροπλάνα боей για να μεταφέρει την πραγματεία του... Οι διεφθαρμένοι μπάτσοι της πόλης που δολοφονούν αθώους μέρα μεσημέρι στους κεντρικούς δρόμους και για τιμωρία παίρνουν... προαγωγή. Δικαστές και εισαγγελλείς που «τα παίρνουν» και δικογραφίες που χάνονται... Αθώοι που ομολογούν την «ενοχή» τους μετά από βασανιστήρια και έπειτα πεθαίνουν «από ιατρικό λάθος». Κι όλα αυτά σε μια πόλη-σύνορο, που τη χωρίζει ένας μόνο φράχτης από το πλούσιο αμερικανικό Ελ Πάσο. Μια πόλη-πορνείο για τους πλούσιους αμερικανούς γείτονες. Μια πόλη-νεκροταφείο για τους φτωχούς ντόπιους. Μια πόλη που έμβλημά της έχει δεκάδες τεράστιους ροζ σταυρούς...

Μετά τη διεθνή κατακραυγή, η κυβέρνηση του Μεξικού έστειλε αντιπροσώπους για να ερευνήσουν τα εγκλήματα... Όμως οι δολοφόνοι δεν συνελήφθησαν. Η ίδια η Χουάρες είναι ένα b-movie: Τεράστια αμερικανικά αυτοκίνητα, το άρωμα της τεκίλας, οι θάμνοι που κולάνε αργά στην έρημο, μαζί με το «δεν βαριέσαι, βρε αδελφέ», τα ναρκωτικά, τις πουτάνες και τους σταυρούς που στοιχειώνουν την πόλη. Ένας τραγέλαφος από ανηφατικά, σουρεαλιστικά στοιχεία που προσπαθήσαμε να τα μεταφέρουμε αυτούσια στην οθόνη. Αλλά, όπως είπαμε, αν το σενάριο προ-

σπαθήσει να χωρέσει όλη την αλήθεια, θα χάσει κάθε ίχνος αληθοφάνειας...

Το 1994 κατέφθασε στην πόλη μέσω της Βορειοαμερικανικής Συμφωνίας Ελευθέρου Εμπορίου (NAFTA) η οικονομική παγκοσμιοποίηση. Η Χουάρες πληρούσε όλες τις προϋποθέσεις και επελέγη ως ο ιδανικός τόπος εγκατάστασης εκατοντάδων εργοστασίων πολυεθνικών εταιρειών. Τότε ξεκίνησαν και οι δολοφονίες. Παράλληλα με τη φτώχεια, την πείνα, τον αναλφαριθμητισμό, την ανεργία, τον αλκοολισμό, τα προβλήματα που δημιουργούν οι δραστηριότητες του καρτέλ της κόκας, ο συντηρητισμός και η υποκρισία που επί αιώνες καλλιεργεί η καθολική εκκλησία και οι πατριαρχικές δομές της μέσης μεξικανικής οικογένειας βοηθούν στη δημιουργία του απάνθρωπου αλαούμι. Ακόμη και οι Αρχές, αναφερόμενες στα θύματα δεν διατάζουν να μιλούν «για γυναίκες που με το ντύσιμο και τη συμπεριφορά τους προκαλούσαν τους επιδοσούς βιαστές και δολοφόνους»... Κι όλα αυτά σε μια πόλη που φημίζεται και ως ένα απέραντο πορνείο, αφού χιλιάδες γυναίκες εργάζονται στα 3.000 και πλέον «μπαρ» της. «Δύο πράγματα είναι εύκολα στη Χουάρες: να βρεις ναρκωτικά και να εξαφανισεις τη γυναίκα σου», λένε οι κάτοικοι.

Μια σύγχρονη γέφυρα ενώνει τη Χουάρες με το Ελ Πάσο του αμερικανικού Τέξας, ενώ ξεχαρβαλωμένοι ψηλοί τοίχοι και सुरματοπέλεματα τη χωρίζουν από αυτό. Στην άλλη πλευρά των συνόρων ζουν οι ιδιοκτήτες και τα στελέχη των μακιλαδόρας¹. Εκεί κατοικεί το αμερικανικό όνειρο. Καθημερινά, φτωχοί μεξικανοί πηδάνε με κίνδυνο της ζωής τους τον φράχτη και προσπαθούν ως παράνομοι οικονομικοί μετανάστες... να το αγγίξουν. Φαντάζονται ότι εκεί θα έχουν μια ζωή σαν αυτή που βλέπουν στις μεξικάνικες σαπουνόπερες. Αντίστροφα, οι αμερικανοί κάτοικοι του Ελ Πάσο περνάνε «σαν κύριοι»

κάθε Σαββατοκύριακο τα σύνορα, επιδεικνύοντας μόνο την αστυνομική τους ταυτότητα, για να διασκεδάσουν στα «μπαρ» της μεξικανικής πόλης... Και να ζήσουν ως ήρωες μιας αμερικανικής ταινίας πορνό.

Η κινηματογράφηση δεν είχε ιδιαίτερες δυσκολίες. Κι αυτό είναι με τη σειρά του εντυπωσιακό. Όλα τα παράδοξα που συμβαίνουν στην πόλη... αποτελούν την καθημερινότητά της. Απλώς, σου κάνει πάντα εντύπωση να βρίσκεις ανθρώπους που έχουν τη δύναμη να αντισταθούν: Έναν ιατροδικαστή που δεν διατάζει να καταγγείλει τις Αρχές, έναν συνδικαλιστή που συνεχίζει να παλεύει παρά την επικείμενη απόλυση και την πείνα που αυτή θα φέρει, έναν δικηγόρο που δεν διατάζει να αντιπαρατεθεί με το καρτέλ, ενώ οι πιθανότερες να δολοφονηθεί υπερτερούν στατιστικά... Δυσκολότερες είναι, για αυτόν που ερευνά και καταγράφει, οι στιγμές όπου το πρόβλημα ξεδιπλώνεται απρόσμενα μπροστά του σε όλο του το μεγαλείο. Η Νόρμα Ανδράδε, για παράδειγμα, συντονίζει μια ομάδα γυναικών. Μόλις μια γυναίκα εξαφανιστεί, η κ. Ανδράδε ειδοποιεί τις υπόλοιπες να κινητοποιηθούν... Την ώρα που μας μιλούσε χτύπησε το τηλεφώνό της. Ενώ η κάμερα συνέχιζε στα όρια της αγένειας να καταγράφει τη συνομιλία της, αποδείχθηκε ότι το τηλεφώνημα δεν ήταν προσωπικό. Ένα κορίτσι μόλις είχε εξαφανιστεί...

¹ Παραρτήματα αμερικανικών εργοστασίων που χρησιμοποιούν φτηνό εργατικό δυναμικό.

Mexican soap opera and American porn...

Juarez is the setting of one of the worst thrillers to be shown on the modern world's screen. And if it was only about a simple fiction movie of Hollywood standards, we would easily say that its script is exaggerated and get through with that: The hundreds of murdered, butchered and thrown away in the desert, women. The guilty ones not to have been arrested in ten years and the murders which go on. The involvement of the all powerful drug cartel of the area, which possesses a fleet of Boeing airplanes, to carry its wares... The corrupted city cops who murder innocent people in broad daylight in the central streets... and as a punishment they get promoted. Judges and public prosecutors who are bribed and briefs which disappear... Innocent who admit their "guilt" after being tortured and then die of a "medical mistake". And all this in a city-boundary, only a fence away from rich American El Paso. A city-brothel for the rich American neighbors. A city-cemetery for the poor local people. A city whose emblems are dozens of huge pink crosses...

After the international outcry, the government of Mexico sent representatives to investigate the crimes... Yet, the murderers were not arrested. Juarez itself is a b-movie: Huge American cars, the smell of tequila, the bushes slowly rolling in the desert, along with "never mind, brother", the drugs the whores and the crosses haunting the city. A grotesque situation full of contradictory, surrealistic elements which we tried to convey intact on screen. But, as we said, if the script tries to make the whole truth fit, it will lose any grain of plausibility...

In 1994, financial globalisation came to the city with the North American Free Trade Agreement (NAFTA). Juarez fulfilled all the requirements, and was chosen as the ideal place for hundreds of

factories of multinational companies to be installed. That was when the murders started... Along with poverty, starvation, illiteracy, unemployment, alcoholism, problems caused by the cocaine cartel business, conservatism and hypocrisy, which have been cultivated by the Catholic church for centuries, as well as the patriarchal structures of the middle-class Mexican family help create this inhuman mix up. Even the authorities when referring to their victims do not hesitate to talk about "women whose clothing and behavior turned the would-be rapists and murderers on"... And all this, in a city which is also well-known as an endless brothel, since thousands of women work in its more than 3,000 "bars". "Two things are easy in Juarez, to find drugs and make your wife disappear", local people say.

A modern bridge connects Juarez with El Paso of American Texas, while dilapidated high walls and wire nettings keep them apart. On the other side of the borders, the owners and the executives of *Maquiladoras*' live. This is where the American dream lives. Everyday, poor Mexicans jump over the fence risking their life and try, as illegal financial immigrants, to touch it. They imagine that there they will have a life like the one they see on Mexican soap operas. On the other hand, American residents of El Paso cross the borders like "real gentlemen" every weekend by just showing their identity card in order to have fun in the "bars" of the Mexican city... and live like heroes of an American porn movie.

Filming was not particularly difficult. And that was also impressive. All the odd things happening in this city... form its routine. It's just that you are always surprised to find people who have the strength to resist: A forensic surgeon who doesn't hesitate to denounce the authorities, a trade unionist who keeps

fighting despite the forthcoming dismissal and the hunger it will bring along, a lawyer who dares confronting the cartel while the odds of being murdered outweigh statistically... The really difficult moments for the one who researches and records are when the problem unveils in front of him, in all its glory, unexpectedly. Norma Andrade, for instance, coordinates a group of women. Once a woman disappears, Mrs Andrade warns the rest to take action... As she was talking to us her phone rang. While the camera, quite tactlessly, kept recording her conversation, it turned out that the phone call was not personal. A girl had just disappeared...

1 Branches of american industries which use cheap labor.

Βραζιλία-Φαβέλες, στρατιώτες των λόφων

Brazil-Favelas, Soldado do Morro

ΕΛΛΑΔΑ 2004-05 **Σενάριο-Σκηνοθεσία-Παρουσίαση:** Γιώργος Αυγερόπουλος **Editing Director:** Δημήτρης Νικολόπουλος **Οργάνωση-Διεύθυνση Παραγωγής:** Αναστασία Σκουμπρή **Συντονισμός-Επιμέλεια Έρευνας:** Αποστόλης Καπαρουδάκης **Επιτόπια Έρευνα:** Γιώργος Αυγερόπουλος **Διεύθυνση Φωτογραφίας:** Γιάννης Αυγερόπουλος **Έρευνα-Σχεδιασμός Θέματος:** Γεωργία Ανάγνου **Μουσική Επιμέλεια:** Ελένη Μαθιουδάκη **Επικεφαλής Βραζιλιάνικης Ομάδας:** Marcelo Monteiro **Fixing:** Tony Barros **Μεταφράσεις στη Βραζιλία:** Venicios Santos **Οδηγός:** Flavio Tavares de Almeida **Μοντάζ:** Δημήτρης Νικολόπουλος, Γιάννης Κολλύρης, Χρήστος Κωστακόπουλος, Μελέτης Πόγκας **Επιμέλεια Ύλης Ιστοσελίδας:** Κ. Γεωργιάδης, Β. Κασαράδης, Έλη Κριθαράκη **Μεταφράσεις:** Λουκάς Βελέντζας **Πρωτότυπη Μουσική:** Take the Money and Run **Επιμέλεια Αρχαιακού Υλικού:** Κίμωνας Κοντώσης **Κατασκευή Ιστοσελίδας:** Τμήμα πολυμέσων ΕΡΤ Online **Πηγές Αρχαιακού Υλικού:** Αρχείο ειδήσεων ΕΡΤ/NET **Γραφικά:** ONYX **Τεχνική υποστήριξη:** Ανδρέας Σούλιος, Νίκος Ρεβενίδης **Παραγωγή:** Small Planet NET **Βίντεο Έγχρωμο 92'** <http://exandasertrg/brazil/indexasp>

GREECE 2004-05 **Script-Direction-Presentation:** Yorgos Avgeropoulos **Editing Director:** Dimitris Nikolopoulos **Research Coordination:** Apostolis Kaparoudakis **Production Management:** Anastasia Skoubri **Field Research:** Yorgos Avgeropoulos **Cinematography:** Yiannis Avgeropoulos **Research:** Georgina Anagnostou **Music Supervision:** Eleni Mathioudaki **Brazilian team Chief:** Marcelo Monteiro **Fixing in Brazil:** Tony Barros **Translations in Brazil:** Venicios Santos **Driver:** Flavio Tavares de Almeida **Editing:** Dimitris Nikolopoulos, Yiannis Kollyris, Christos Kostakopoulos, Meletis Pogkas **Website Editors:** Kostas Georgiadis, B. Katsaridis, Eli Kriharaki **Translations:** Loukas Valentzas **Original Music:** Take The Money And Run **Archive Editor:** Kimonas Kontosis **Webmaster:** Multimedia Department ERT/ NET Online **Source of Archival Material:** ERT News Archives **Graphics:** ONYX **Technical Support:** Andreas Soulios, Nikos Revenidis **Production:** Small Planet NET **Video Colour 92'** <http://exandasertrg/brazil/indexasp>

Σε μία από τις φαβέλες του Ρίο, στην «Πόλη του Θεού», ζουν ο Ζούνι και ο Σγκάμπι. Δύο παιδιά που πουλάνε ναρκωτικά και συγκρούονται με τις αντίπαλες συμμορίες και την αστυνομία. Σαν αυτούς υπάρχουν 6.000 ακόμη ανήλικοι στρατιώτες που αποτελούν τη δύναμη κρούσης των ναρκοσυμμοριών. Έχουν όπλα βαριά και σύγχρονα. Η κάμερα καταγράφει τα λόγια, τις σκέψεις και τα όνειρά τους. Εξετάζει τις αιτίες που τους οδηγούν στο έγκλημα. Μπαίνει στις φυλακές και συναντά τους «διοικητές» τους. Έπειτα, ακολουθεί τον αξιωματικό της αστυνομίας Καπιτάν Γκέτς που έχει ιδόλαμά του τον Σούπερμαν. Καταγράφει τις επιχειρήσεις της μονάδας του στις φαβέλες, τον ύποπτο ρόλο των αστυνομικών, την πολιτική της καταστολής, αλλά και τη ζοφερή πραγματικότητα των απεγνωσμένων και εξαθλιωμένων κατοίκων που ζουν εγκλωβισμένοι εν μέσω αντιμαχόμενων πυρών. Ο Γκέτς, ο Ζούνι και ο Γκάμπι, στο τέλος, συναντιόνται σε ένα παιχνίδι της μοίρας, που μόνο η ζωή μπορεί να κάνει τόσο αληθινό.

Zuni and Gabi live in one of the favelas of Rio, the "City of God". Two children who live by selling drugs and who clash with rival gangs and the police. There are 6,000 other under-aged soldiers like them who make up the striking force of the drug gangs. They are equipped with modern heavy weapons. The documentary records their words, their thoughts and their dreams. It examines the reasons that lead them to crime. It enters prisons and meets their "commanders". It then follows a police officer, Captain Getz, whose idol is Superman. It records his unit's operations in the favelas, the suspicious activities of the policemen, the policy of suppression, and also the bleak reality faced by the desperate and poverty-stricken inhabitants who live trapped in the cross-fire. Getz, Zuni and Gabi, in the end, meet in a fateful game that only life can make so real.

Δυο στρατιώτες: ο Ζούνι και ο Γκάμπι

Βραζιλία-Φαβέλες, στρατιώτες των λόφων Brazil-Favelas, Soldado do Morro

Έχεις δύο αντικρουόμενα συναισθήματα όταν μπαίνεις στη φαβέλα: το συναίσθημα της εγγήγορης και το συναίσθημα της χαλάρωσης. Το πρώτο προέρχεται απ' τους τύπους που σε κοιτάνε επίμονα απ' τη γωνία, το δεύτερο απ' τους τύπους που ημίγυμνοι πίνουν μπύρες και μιλάνε για μπάλα στην καντίνα ακούγοντας βραζιλιάνικο φανκ. Η μωρωδιά της μαριχουάνας ανακατευόταν με εκείνη των ηγανθιών ψαριών, της κασάσα και των γυναικείων αρωμάτων. Ο Τόνι ήταν το διαβατήριό μας για τις φαβέλες. Ερασιτέχνης φωτογράφος που ζει σε μία από αυτές, στην Πόλη του Θεού. Αν η αστυνομία σκοτώσει κάποιον στη φαβέλα, συνήθως ο Τόνι είναι ο πρώτος που θα το μάθει. Τραβάει φωτογραφίες από το γεγονός και τις στέλνει σε εφημερίδες εθνικής κυκλοφορίας, που τις δημοσιεύουν. Μετά—μόλλον ως αντίδοτο στη βία—τραβάει φωτογραφίες μόδας, πανέμορφα κορίτσια του ποζάρουν σαγηνευτικά με φόντο την παραγκούπολη.

Αυτή η δραστηριότητα έχει προσδώσει στον Τόνι ένα είδος κύρους κι έτσι είναι ένα σεβαστό πρόσωπο στις περισσότερες φαβέλες. Φορώντας μαύρο γυαλί καθόταν μπροστά στο αυτοκίνητο και χαιρετούσε ή έκανε νοήματα σε διάφορους: Εργάτες, κοπέλες, ηλικιωμένους, μεγαλέμπορους ναρκωτικών με κοσμήματα χρυσά, καταστηματάρχες, κλεφτρόνια, πισσιρικάδες. Δίπλα του ο Φλάβιος ο οδηγός, με ύφος δήθεν αδιάφορο, γκάζωνε το βαν που αγκομαχούσε στις ανηφοριές της φαβέλας.

Το βαν σταμάτησε κάτω από τη σκιά ενός δέντρου. Από 'κει θα ακολουθούσαμε έναν λαβύρινθο από μικρά σοκάκια για να φτάσουμε τελικά, φορτωμένοι με τα μηχανήματα, σ' ένα γιγιά στην κορυφή του λόφου. Εδώ ήταν το ραντε-

βού με τον Ζούνι και τον Γκάμπι. Δύο μέλη της Κομάντο Βερμέλιο, στρατιώτες της πιο μεγάλης και ισχυρής συμμορίας του Ρίο. Ο Ζούνι ακολουθεί τα βήματα του πατέρα του, που έλεγχε μια μεγάλη περιοχή αλλά σκοτώθηκε από αντίπαλη συμμορία. Ο Γκάμπι, περιφανεύεται για τους πέντε αστυνομικούς που έχει σκοτώσει και για τη θητεία του στη φυλακή.

Ο Ζούνι είναι 17 ετών κι ο Γκάμπι 24. Έρθαν νυσταγμένοι, δούλευαν στην Μπόκα ντο φούμο (τα σημεία πώλησης ναρκωτικών μέσα στις φαβέλες) ως αργά το προηγούμενο βράδυ. Ζήτησαν καφέ και έστριψαν τσιγάρο. Ο Τόνι έκανε τις συστάσεις. Ο Ζούνι και ο Γκάμπι είχαν μάθει από νωρίς ότι κάτι Έλληνες ήθελαν να μιλήσουν μαζί τους και η συνομιλία αυτή θα έπρεπε να καταγραφεί σε μια κάμερα. Συμφώνησαν. Κάλυψαν τα πρόσωπά τους κι αρχίσαμε ένα διάλογο που θα κρατούσε πέντε ώρες. Πώς δουλεύουν, πώς ιεραρχείται η συμμορία, πώς επιβάλλονται στην φαβέλα, πώς αντιμετωπίζουν τους αντίπαλους που διεκδικούν την περιοχή τους ή την αστυνομία, πώς εξοπλίζονται, πώς τους αντιμετωπίζουν οι άλλοι κάτοικοι της κοινότητας. Ο λόγος τους απλός και γρήγορος, «ράπαρε» μαζί με τις συνεχείς κινήσεις του σώματος και τις χειρονομίες που τόνιζαν κάθε τους λέξη. Σε υπερδιέγερση, έπαιζαν με το όπλο τους, το όπλιζαν, το ξε-όπλιζαν, σημάδευαν το κενό, ζωντάνευαν μια δολοφονία, μια πετυχημένη δουλειά, τη χαρά για έναν νεκρό αστυνομικό, τη λύπη για έναν νεκρό φίλο. Την ιστορία της δικής τους επιβίωσης.

Συνεχίσαμε να βλεπόμαστε και τις επόμενες μέρες. Αναπτύχθηκε ένα είδος εμπιστοσύνης. Είχαμε γνωρίσει κι όλη την γειτονιά... Αφιερώναμε ώρες πίνοντας μπύρες και απαντώντας

σε ερωτήσεις για τις γυναίκες, τη μουσική, το ποδόσφαιρο της Ελλάδας. Τρώγαμε στα σπίτια των ανθρώπων, μας έδιναν δώρα ή μας καλούσαν σε γιορτές της κοινότητας που γίνονταν στο γυμναστήριο, ανακοινωνώντας την παρουσία μας από τα μεγάλωνα! Μας θεωρούσαν αντικειμενικούς, «ακίνδυνους», ήμασταν «ξένοι», στο απυρόβλητο. Οι βραζιλιάνοι δημοσιογράφοι δεν είναι ευπρόσδεκτοι εδώ, οι κάτοικοι θεωρούν ότι τα ΜΜΕ χειραγωγούν την κοινή γνώμη. Ένας απ' αυτούς μάλιστα βρέθηκε κομματιασμένος σε ένα βαρέλι.

Ο Ζούνι μας έφερε σε επαφή με τους φίλους του, δεκαπεντάχρονα αγόρια, στρατιώτες της Κομάντο Βερμέλιο. Μια μέρα με πήρε μαζί του σε μια παράδοση κοκαίνης, αλλά με παρακάλεσε να αφήσω την κάμερα πίσω. Περιπατήσαμε λίγο, φτάσαμε κοντά σε ένα σταθμευμένο φορτηγό και εκεί που μιλούσαμε, με μια ταχυδακτυλουργική κίνηση, κόλλησε κάτω από το σασί του φορτηγού ένα δεματάκι. Με πήρε και φύγαμε.

Μου ζήτησε χρήματα δυο φορές. Την πρώτη όταν τελείωσε η πρώτη μας συζήτηση. Ήθελε 200 ρεάις (70 ευρώ). Αγόρασε μπύρες και τις ήπιε με τον Γκάμπι. Ζήτησε άλλα τόσα, όταν μας γνώρισε τους φίλους του. Τους τα μοίρασε μπροστά μας με ύφος αρχηγού.

Λίγο πριν το ντοκιμαντέρ προβληθεί στην τηλεόραση, έμαθα ότι ο Ζούνι είχε τραυματιστεί βαριά σε μάχη με τους αστυνομικούς.

Two soldiers: Zunny and Gabby

You have two contradictory feelings when you walk into the favela; the feeling of alertness and the feeling of relaxation. The first springs from the guys in the corner staring at you, the second from the guys who drink beer and talk about football half-naked in the canteen while listening to Brazilian funk. The smell of marijuana mingled with that of fried fish, cachaca and female fragrances. Tony was our passport to the favelas. An amateur photographer who lives in one of these, the City of God. If the police kill someone in the favela, usually Tony is the first to know. He takes photos of the incident and sends them to national circulation newspapers which publish them. Afterwards, – possibly as an antidote to violence – he takes fashion photos, most beautiful girls posing charmingly against a shantytown background.

This business activity has given Tony an air of prestige of some kind. He is a respectable person in most of the favelas. Wearing black sun glasses, he was sitting at the front of the car waving and nodding to several people: workers, girls, elderly, large-scale drug dealers with gold jewelry, shopkeepers, sneak thieves, kids. Beside him, Flavius, the driver, with a seemingly indifferent expression, stepped on the van gas which toiled up the hilly streets of the favela.

The van pulled over in the shade of a tree. From there, we would follow a maze of narrow streets to reach finally, loaded with equipment, some building works on the top of the hill. Here was the meeting point with Zunny and Gabby. Two members of Comando Vermelho, soldiers of the biggest and most powerful gang of Rio. Zunny follows his father's footsteps, who controlled a big area but was killed by a rival gang.

Gabby brags about the five policemen he has killed and the time he served in prison.

Zunny is 17 years old and Gabby 24. They turned up sleepy, they had been working in Boca do fumo (the drug trafficking spots within the favelas) till late the night before. They asked for coffee and rolled a cigarette. Tony made the introductions. Zunny and Gabby had already known that some Greek guys wanted to talk to them and that this conversation would have to be recorded on a camera. They agreed to it.

They covered their faces and we started a dialogue which would last for five hours. How they work, how the gang hierarchy is determined, how they assert themselves within the favela, how they deal with their rivals who claim their area or with the police, how they arm themselves, how they are dealt with by the other residents of the community. Their speech, simple and quick, "rapped" with their constant body moves and gestures which highlighted every single word. Overexcited, they fidgeted with their gun, loading it, unloading it, pointing it into the space, bringing back to life a murder, a successful business, the satisfaction for a dead policeman, the sorrow for a dead friend. The story of their own survival.

We went on seeing each other the next days. A kind of trust was developed. We got to know the whole neighborhood... We spent hours drinking beers answering to questions about women, music, football in Greece. We ate at people's houses, they gave us gifts or invited us to community celebrations which took place in the gym announcing our presence from the loudspeakers! They believed we were objective, "harmless", we were "strangers", untouchable. Brazilian reporters are not welcome here, the residents think that the Media manip-

ulate public opinion. As a matter of fact, one was found in pieces, within a barrel.

Zunny got us in touch with his friends, 15-year-old boys, soldiers of Comando Vermelho. One day he took me along on a cocaine delivery but he asked me to leave the camera behind. We walked for a while, reached a parked truck and, while we were talking, he stuck a small packet under the truck chassis with a juggling move. He led me away.

He asked for money twice. The first time was when our first discussion was over. He wanted 200 reais (€70). He bought beers and drank them with Gabby. He asked for as much again when we met his friends. He shared it out to them in front of us, with an air of a leader.

Short before the documentary was broadcast on TV, I heard that Zunny had been seriously injured in a combat against policemen.

Νίγηρας, σκλάβοι

Niger, Slaves

Ένα ταξίδι στα ερμητικά κλειστά αμπάρια του σύγχρονου, πολιτισμένου μας κόσμου. Ένα από τα πρώτα ντοκιμαντέρ που έγιναν για το θέμα αυτό αποκαλύπτει τη ζοφερή πραγματικότητα των χιλιάδων σκλάβων που, στην αυγή του 21ου αιώνα, ζουν στην αφρικανική αυτή χώρα. Η κυβέρνηση του Νίγηρα ισχυρίζεται ότι «δεν υπάρχει κανένας σκλάβος», ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών «δεν διαθέτει στοιχεία», οι μεγάλοι μη κυβερνητικοί οργανισμοί αγνοούν το θέμα... Η κάμερα, όμως, αφού περιπλανήθηκε στις ερήμους Σαχάρα και Τενερέ, κατέγραψε τα πρόσωπα, τα λόγια, τις ρίζες και τα όνειρα των σκλάβων... που δεν υπάρχουν. Το φαινόμενο έχει τις ρίζες του στα εθίμα των φυλών Τουαρέγκ, Φουλάνι, Μάνγκα και Χάουσα που κατοικούν στη χώρα. Γαλουχήθηκε από την πρακτική των Ευρωπαίων που τον 16ο αιώνα μετέφεραν στις φυτείες και τα ορυχεία τους πάνω από 11 εκατομμύρια αφρικανούς σκλάβους. Και σηρίζεται στη σημερινή αδιαφορία των «πολιτισμένων κρατών». Η ένδεια του Νίγηρα εντείνει και διαιωνίζει το φαινόμενο.

A voyage into the hermetically closed vaults of our modern, civilized world. One of the first documentaries to be made on this subject reveals the bleak reality of thousands of slaves who, at the dawn of the 21st century, live in this African country. The government of Niger claims that there are no slaves, the United Nations Organization has no evidence, the major non-governmental organizations are unaware of the issue... The camera, however, after roaming the deserts of the Sahara and Ténéré, has recorded the faces, the words, the thoughts and the dreams of these "non-existent" slaves. The phenomenon has its roots in the customs of the tribes of the Tuareg, the Fulani, the Manga and the Hausa who live there. It was nurtured by the practices of the Europeans who, in the 16th century, imported to their mines and plantations 11 million African slaves. Today, the practice thrives on the indifference of "civilized countries" while the poverty of Niger perpetuates the phenomenon.

ΕΛΛΑΔΑ 2004-05 **Σενάριο-Σκηνοθεσία-Παρουσίαση:** Γιώργος Αυγερόπουλος **Οργάνωση-Διεύθυνση Παραγωγής:** Αναστασία Σκουμπρή **Editing Director:** Δημήτρης Νικολόπουλος **Συντονισμός-Επιμέλεια Έρευνας:** Αποστολής Καπαρουδάκης **Επιτόπια Έρευνα:** Κώστας Γεωργιάδης, Αναστασία Σκουμπρή **Φωτογραφία:** Γιάννης Αυγερόπουλος **Μοντάζ:** Δημήτρης Νικολόπουλος, Χρήστος Κωστακόπουλος, Μελέτης Πόγκας **Μουσική Επιμέλεια:** Ελένη Μαθιουδάκη **Fixing:** Idi Barau **Οδηγός:** Ibrahim Weiglassam **Επιμέλεια Ύλης Ιστοσελίδας:** Κώστας Γεωργιάδης, Έλη Κριθαράκη **Μεταφράσεις:** Ibrahim Adoke Yakubu, Κίμωνας Κοντώσης, Β Κατασάρδης **Επιμέλεια Αρχείου Υλικού:** Κίμωνας Κοντώσης **Κατασκευή Ιστοσελίδας:** Τμήμα πολυμέσων EPT Online **Πηγές Αρχείου Υλικού:** Αρχείο ειδήσεων EPT/ NET **Γραφικά:** ONYX **Τεχνική Υποστήριξη:** Ανδρέας Σούλιος, Νίκος Ρεβενίδης **Παραγωγή:** Small Planet, NET **Βίντεο Έγχρωμο 54'**

<http://exandasertrg/nigiras/indexasp>

GREECE 2004-05 **Script-Direction-Presentation:** Yorgos Avgeropoulos **Production Management:** Anastasia Skoubri **Editing Director:** Dimitris Nikolopoulos **Research Coordination:** Apostolis Kaparoudakis **Field Research:** Kostas Yeorgiadis, Anastasia Skoubri **Cinematography:** Yiannis Avgeropoulos **Editing:** Dimitris Nikolopoulos, Christos Kostakopoulos, Meletis Pogkas **Music Supervision:** Eleni Mathiooudaki **Fixing in Niger:** Idi Barau **Driver:** Ibrahim Weiglassam **Website Editors:** Kostas Yeorgiadis, Eli Kritharakis **Translations:** Ibrahim Adoke Yakubu, Kimonas **Archive Editor:** Kimonas Kontosis **Webmaster:** Multimedia Department ERT Online **Source of Archival Material:** ERT/NET News Archives **Graphics:** ONYX **Technical Support:** Andreas Soulios, Nikos Revenidis **Production:** Small Planet, NET **Video Colour 54'**

<http://exandasertrg/nigiras/indexasp>

Σκλάβοι τον 21ο αιώνα;

Ένα μονόσπλο δημοσίευμα σε μια εφημερίδα ήταν η αφορμή. Αναφερόταν στην επικείμενη απελευθέρωση εκατοντάδων σκλάβων στον Νίγηρα. Στον Νίγηρα; Σκλάβοι το 2005; Πρώτα πρώτα ποιος είναι ο Νίγηρας; Εγκυκλοπαιδείες, χάρτες, ερωτήσεις σε συμπθέστατους πωλητές cd... Κι όμως υπάρχει χώρα που λέγεται έτσι, και βρίσκεται δίπλα στη Νιγηρία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα περιοχής του πλανήτη ξεχασμένης από θεούς κι ανθρώπους. Τέλη του 18ου αιώνα πάτησε εκεί το πόδι του Ευρωπαίου. Αρχές του 19ου αιώνα, ο τόπος μετατράπηκε σε αποικία... Και απέκτησε την ανεξαρτησία του μόλις το 1960. Ακολούθησε ένα μπαράζ από πραξικοπήματα και από τα τέλη του 1999 η χώρα άρχισε να παραπαίει σε κάτι που μοιάζει με αυτό που ονομάζουμε «δημοκρατία».

Ο Νίγηρας είναι τόπος άγονος, η παγκοσμιοποιημένη οικονομία δεν έχει λόγους να ασχοληθεί μαζί του. Πέρα από το ουράνιο, το ξερό του χώμα δεν παράγει απολύτως τίποτε. Τίποτε που να μπορεί κανείς να εκμεταλλευτεί αποκομίζοντας κέρδη. Οπότε για τον σύγχρονο πολιτισμένο κόσμο... ο Νίγηρας δεν υπάρχει. Οι άνθρωποι μετά την ξηρασία του 2005 σκάβουν το χώμα με τα χέρια τους για να βρουν φωλιές μурμυγκιών. Και τρέφονται με αυτά...

Αφού είναι σκλάβοι, γιατί δεν επαναστατούν; Ερώτηση απλούστατη για όποιον μεγάλωσε με χολιγουντιανές οπερέτες εξεγέρσεων μαύρων στον Μισισσιππί και γουστάρει να πίνει μπέρμπον και να ακούει γκόσπελ σε κυριλέ μπαρ. Πλούσιος και αφέντης στον Νίγηρα είναι αυτός που κατέχει ένα ηγγάδι και μια κασίκα. Αυτός ο «πλούσιος» κοιμάται σε καλύβα από λάσπη. Σκλάβος στον Νίγηρα είναι αυτός που δεν έχει ηγγάδι και κασίκα. Κοιμάται κι αυτός στο σπίτι από λάσπη του αφέντη. Γι' αυτό και αποφεύγει να απελευθερωθεί! Ακόμη κι αν αποκτήσει τα

χαρτιά και την ταυτότητα του «ελευθέρου πολίτη», συχνά παραμένει προσκολλημένος στον αφέντη του. Όσο είναι σκλάβος έχει ένα πιάτο φαί, ένα ποτήρι γάλα και μια στέγη από άχυρο. Αν σταματήσει να είναι σκλάβος, θα τα χάσει κι αυτά.

Τι νόημα έχει να πουλάς θεωρίες περί ελευθερίας και απελευθέρωσης σε ανθρώπους που δεν έχουν φαί να φάνε; Ο πολιτισμένος Ευρωπαίος –αφού πρώτα τους καταδυνάστευσε, μετέτρεψε τη χώρα τους σε αποικία και βολεύτηκε με τις παραδόσεις των φυλών Τουαρέγκ, Φουλάνι, Μάνγκα και Χάουσα που μετέτρεπαν τους ηττημένους των τοπικών πολέμων σε σκλάβους– δεν έχει δικαίωμα να κάνει μαθήματα στους «καθυστερημένους Αφρικανούς». Αυτός τους καθυστέρησε.

Δεν έχει, όμως, και δικαίωμα να κλείσει τα μάτια μπροστά σε ανθρώπους που φοράνε κρίκους στα πόδια – σύμβολο ότι αποτελούν ιδιοκτησία κάποιου. Μόνη λύση (ή υποχρέωση, ανάλογα πώς βλέπεις τον κόσμο) να καταγράψεις την κατάστασή τους, δείχνοντας σεβασμό στην κουλτούρα, την παράδοση... και στις αναστολές τους στον δρόμο προς την ελευθερία. Δεν οφείλεις να τους κρίνεις, έχεις υποχρέωση να τους καταλάβεις. Αφού βέβαια πρώτα «τους κάνεις την τιμή» να ασχοληθείς με το πρόβλημά τους.

Οι άνθρωποι δεν είχαν ξαναδεί κάμερα, πολλοί τη φοβόντουσαν. Πολύ περισσότερο φοβόντουσαν το γούνινο-μαλλιαρό κάλυμμα του μικροφώνου, το περνούσαν για κάποιο άγνωστο και ίσως επικίνδυνο ζώο. Επίσης, οι περισσότερες γυναίκες αρνούσαν να μιλήσουν σε άνδρα. Τα γυρίσματα όμως ήταν δύσκολα και για έναν ακόμη λόγο: Πολλοί σκλάβοι δεν είχαν συνείδηση της σκλαβιάς τους. Ή πιο σωστά δεν είχαν συνείδηση του ότι υπάρχουν και μια κατάσταση διαφορετική που λέγεται ελευθερία. Με αφέντη γεννήθηκαν,

με αφέντη μεγάλωσαν... Αδυνατούσαν να καταλάβουν τι και γιατί τους ρωτάς.

Πόσοι είναι οι σκλάβοι στον Νίγηρα; Εξαρτάται ποιος μετράει. Για την κυβέρνηση που φοβάται ότι θα αμαυρωθεί η εικόνα της χώρας και οι «δημοκρατικές» και πλούσιες χώρες της Δύσης» θα κόψουν την οικονομική βοήθεια, δεν υπάρχουν σκλάβοι. Για την ΜΚΟ C.O.D είναι 8.500. Για τη ΜΚΟ Timidria, 870.363! Κι αυτό σε μια χώρα με πληθυσμό περίπου 11 εκατομμύρια.

Μαύρη αποκλειστικότητα η επιτυχία μας να δημιουργήσουμε ένα από τα πρώτα ντοκιμαντέρ για τη σκλαβιά στη χώρα αυτή. Εννέα μήνες μετά την προβολή του ο ΟΗΕ δεν έχει μπει καν στον κόπο να πιστοποιήσει το μέγεθος του προβλήματος, τον αριθμό των σκλάβων. Ανάμεσα στην «επιτυχία» του «να το δείξεις πρώτος» και την αποτυχία του να συνεχίζεις να έχεις την πρωτιά, μεσολαβούν ήδη εννέα μήνες βιασμών, βασανισμών και παγερής αδιαφορίας για τους πεινασμένους σκλάβους της αφρικανικής ερήμου που κυκλοφορούν με κρίκους στα πόδια...

Καλό θα ήταν αντί να ρωτάς γιατί δεν επαναστατούν αυτοί, να στρέψεις όσο γίνεται το ερώτημα στον εαυτό σου.

Slaves in the 21st century?

A single-column feature in a newspaper was the starting point. It referred to the forthcoming release of hundreds of slaves in Niger. In Niger? Slaves in 2005? First of all, which is Niger? Encyclopedias, maps, questions to most pleasant cd sellers... And yet, indeed there is a country which is called so and is situated next to Nigeria. A typical example of a region in our planet forgotten by gods and people. In the late 18th century, Europeans stepped foot there for the first time. In the early 19th century, the land was turned into a colony. And it gained its independence only in 1960. A barrage of military coups was to follow and from the late 1999 the country started staggering to something resembling what we call "democracy".

Niger is a barren land, globalised economy has no reason to deal with it. Apart from uranium, its arid land produces absolutely nothing. Nothing that someone could exploit gaining profit from. Therefore, for modern civilized world... Niger does not exist. After the 2005 drought, people dig the earth with their hands to find ant nests. And they feed on them...

Since they are slaves why don't they revolt? A very simple question for anyone brought up with Hollywoodian operettas of black people revolts in Mississippi who fancies drinking bourbon and listening to gospel in posh bars.

Rich and master in Niger is the one who owns a well and a goat. This "rich" one sleeps in a hut of mud. Slave in Niger is the one who doesn't own a well and a goat. He also sleeps in his master's hut of mud. That's why he avoids being set free! And even if he acquires the documents and the identity of a "free citizen", he often remains attached to his master. While being a slave, he has something to eat, a glass of milk and a roof of straw. If he stops being a slave, he will lose them too.

What's the point of stuffing people, who have nothing to eat, with theories about freedom and emancipation? The civilized European – after having oppressed them, turned their land into a colony and rested upon the traditions of the tribes of Tuaregs, Foulani, Manga and Hausa, which turned the defeated of the local wars into slaves – has no right to preach the "backward Africans". He held them up... Neither does he have the right to turn a blind eye to people wearing rings in their feet – a symbol of being someone's property. The only solution (or obligation depending on how you see the world) is to depict their situation, showing respect to their culture, tradition... and their inhibitions on the way to freedom. You shouldn't judge them, you ought to understand them. After, of course, doing them a great "honour" by dealing with their problem.

The people had not seen a camera before, some of them were afraid of it. Most of all, they feared the fur, hairy microphone cover, they thought it was an unknown and possibly dangerous animal. Also, most of the women refused to talk to a man. The filming was hard for another reason: many slaves were not aware of their slavery. Or to be precise, they were not aware that there is a different situation called freedom. They were born with a master, they were brought up with a master... They were unable to understand what and why you ask them.

How many are the slaves in Niger? It depends on who counts. For the government, which fears that the country's image will be stained and the "democratic and rich western countries" will cut off the financial aid, there are no slaves. For MKO C.O.D. they are 8,500. For Timidria, 870,363! And that in a country of a population of about 11 million.

Our success to make one of the first documentaries on slavery in this country

was a bleak exclusiveness. Nine months after its broadcast, UN has not even bothered to certify the dimensions of the problem, the number of slaves. Between the "success" of being "the first to show" and the failure of still having this exclusiveness, nine months of rapes, tortures and cold blooded indifference for the ring bearing, starving slaves of the African deserts have elapsed. It would be a good idea instead of asking why they don't revolt to turn as much as possible the question to yourself.

Πόλεμος Α.Ε. War S.A.

ΕΛΛΑΔΑ 2005-06 **Σενάριο-Σκηνοθεσία-Παρουσίαση:** Γιώργος Αυγερόπουλος. **Συντονισμός-Επιμέλεια Έρευνας:** Αποστόλης Καπαρουδάκης **Editing Director:** Δημήτρης Νικολόπουλος **Οργάνωση-Διεύθυνση Παραγωγής:** Αναστασία Σκουμπρή **Έρευνα-Ρεπορτάζ-Συνευτεύξεις:** Κώστας Γεωργιάδης, Μυρτώ Μπούτση (Βαλκάνια), Μανώλης Φυλακτίδης (Χίλη), Μιχάλης Γρυπιώτης (Αμερική), Πάσκουα Βοργιά (Αμερική), Carlos Alzamora (Χίλη), Parvez Khan (Ινδία), Ιωάννα Νιαώτη (Αγγλία), Patricia Surano (Αργεντινή) **Κάμερα-Ήχος:** Γιάννης Αυγερόπουλος (Ελλάδα), Juan Carlos Ariagada (Χίλη), Charlie Tishoutsou (Ινδία), Jessie Fleming (Αμερική), Eduardo Cure (Αμερική) **Μοντάζ:** Δημήτρης Νικολόπουλος, Μελέτης Πόγκας, Χρήστος Κωστακόπουλος **Μουσική Επιμέλεια:** Ελένη Μαθιουδάκη **Επιμέλεια Ύλης Ιστοσελίδας:** Κώστας Γεωργιάδης Έλη Κριθαράκη **Μεταφράσεις:** Μανώλης Φυλακτίδης, Parvez Khan, Πάσκουα Βοργιά, Έλη Κριθαράκη **Πρωτότυπη Μουσική:** Γιάννης Παξεβάνης **Επιμέλεια Αρχαικού Υλικού:** Κίμωνας Κοντώσης, Κώστας Γεωργιάδης **Κατασκευή Ιστοσελίδας:** Τμήμα Πολυμέσων EPT Online **Πηγές Αρχαικού Υλικού:** Αρχείο ειδήσεων EPT/NET, Journeyman Pictures **Γραφικά:** ONYX **Τεχνική Υποστήριξη:** Ανδρέας Σούλιος, Νίκος Ρεβενθίδης **Παραγωγή:** Small Planet, NET **Βίντεο Έγχρωμο 95'**
<http://exandasertgr/corporate/indexasp>

Οι σύγχρονοι μισθοφόροι είναι υπάλληλοι ιδιωτικών εταιρειών: δουλεύουν για να εκπληρώσουν το συμβόλαιο της εταιρείας τους. Στο ντοκιμαντέρ αυτό αποκαλύπτεται για πρώτη φορά η έκταση της δράσης των «ιδιωτικών Εταιρειών Παροχής Πολεμικών Υπηρεσιών» σε όλο τον πλανήτη. Από την οθόνη παρελαύνουν μισθοφόροι που στρατολογήθηκαν στη Χίλη, τη Νότιο Αφρική, την Αμερική και την Ινδία για να «εργαστούν» ως έμμισθοι δολοφόνοι και βασανιστές στο Ιράκ. Εμφανίζονται επίσης ιδιοκτήτες εταιρειών πολέμου, εξετάζεται το νομικό πλαίσιο που καθορίζει τη δράση τους, τα κέρδη που αποκομίζουν, ο τρόπος με τον οποίο επηρεάζουν την πολιτική των ΗΠΑ, αλλά και την έκβαση ενός πολέμου. Στο φόντο σκιαγραφείται η ψυχολογία των σύγχρονων επί πληρωμή δολοφόνων και των ηθικών αυτουργών τους, αλλά και ένα ζοφερό μελλοντικό σενάριο, σύμφωνα με το οποίο οι πόλεμοι δε θα γίνονται μεταξύ κρατών και εθνικών στρατών, αλλά ανάμεσα σε ιδιωτικούς στρατούς εταιρειών. Τα γυρίσματα διήρκεσαν ένα χρόνο και απλώθηκαν σε τέσσερις ηπείρους.

Modern mercenaries are employees of private companies, whose job it is to fulfill their company's contract. This documentary reveals for the first time the broad range of these private companies which provide military services all over the planet. The mercenaries who parade on the screen have been recruited in Chile, South Africa, the United States and India in order to "work" as paid killers and torturers in Iraq. Also presented are the owners of these companies, the legal framework under which they operate, the profits they make, the manner in which they influence U.S. policy as well as the outcome of a war. In the background, the psychology of modern, paid killers and their moral instigators is outlined, as well as a bleak future scenario in which wars are no longer waged between nations and their armies but between the private armies of companies. The shooting of this documentary lasted one year and extended over four continents.

Ενοικιάζονται-Πωλούνται δολοφόνοι και βασανιστές σε συμφέρουσα τιμή

Ορδές Ιρακινών χτύπααν με ξύλα τα μισοκαμένα κουφάρια που κάπνιζαν ακόμα στην άσφαλτο της Φαλούτζα. Ένα, το είχαν δέσει με σχοινί και το έσερναν περιχαρείς, χόρευαν γύρω του, φώναζαν συνθήματα. Μετά το κρέμασαν από μια γέφυρα. Τα διεθνή πρακτορεία ειδήσεων μιλαγαν για «τέσσερις άτυχους Αμερικανούς, υπάλληλους ιδιωτικής εταιρείας». Κολλήσαμε στην αγριότητα της εικόνας. Υπήρχε κάτι αδικαιολόγητο, ακατανόητο. Η ειδηση σύντομα ξεχάστηκε. Η προπαγάνδα είχε κάνει τη δουλειά της: «οι Ιρακινί, είναι πολύ άγριοι, δεν είναι άνθρωποι αυτοί!».

Οι τέσσερις «άτυχοι υπάλληλοι» αποδείχθηκαν μισθοφόροι στρατιώτες μιας «ιδιωτικής εταιρείας παροχής πολεμικών υπηρεσιών». Αμχανία. Πρόκειται δηλαδή για μισθοφόρους που δρουν νόμιμα; Τι είναι αυτές οι εταιρείες, πώς μπορεί να έχει κανείς έναν νόμιμο ιδιωτικό στρατό και να τον στέλνει μια στη Γιουγκοσλαβία, μια στο Αφγανιστάν και μια στο Ιράκ; Τι λέει το Διεθνές Δίκαιο; Πόσες είναι αυτές οι εταιρείες; Σιγά σιγά ανακαλύπτουμε έναν άγνωστο κόσμο. Ένα μόνο βιβλίο σχετικό με το θέμα είχε κυκλοφορήσει. Το παραγγείλαμε και πέσαμε με τα μούτρα στη μελέτη. Συνεχίσαμε την έρευνα στο διαδίκτυο. Η υφήλιος ήταν γεμάτη έμμισθους δολοφόνους, πρώην αξιωματικούς της χούντας του Πινοσέτ στη Χιλή, πρώην μέλη παραστρατιωτικών ομάδων στη Ν. Αφρική, που επί Απαρτχάιντ έκαigan ζωντανά μικρά παιδιά, αμερικανούς επαγγελματίες βασανιστές και κομάντος που έφυγαν από τον στρατό, αφού η ιδιωτική πρωτοβουλία πληρώνει καλύτερα...

Ξεχάστε την κλασική εικόνα: στην εποχή της ελεύθερης αγοράς τα «σκυλιά του πολέμου» είναι καλοπληρωμένοι υπάλληλοι ιδιωτικών εταιρειών

πολέμου που δεν υπηρετούν καμιά σημαία, μόνο το συμβόλαιο της Εταιρείας. Αν σκοτωθούν δεν καταμετρούνται στις απώλειες, αφού είναι ιδιώτες, ενώ η διεθνής συνθήκη της Γενεύης, που απαγορεύει την ύπαρξη μισθοφόρων στα πεδία των μαχών, φαντάζει πια παρωχημένη, δεν λέει τίποτα για «υπαλλήλους ιδιωτικών εταιρειών». Η δράση των σύγχρονων μισθοφόρων απλώνεται σε όλο τον πλανήτη από τη Γουινέα του Ισημερινού και την Κολομβία μέχρι το Αφγανιστάν. Οι μεγάλες μπίζνες βέβαια γίνονται τώρα στο Ιράκ. Η έκταση της δράσης των ιδιωτικών εταιρειών πολέμου, που αποτελούν μια από τις πλέον κερδοφόρες, βάρβαρες και επιθετικές βιομηχανίες, παρέμενε ουσιαστικά άγνωστη. Καθώς η έρευνα προχωρούσε ανακαλύπταμε στοιχεία που έδειχναν απίστευτα. Η διαπλοκή των ιδιοκτητών με την κυβέρνηση Μπους, σκανδαλώδης. Το ποιόν, η ιστορία και ο κυνισμός τους, απίστευτα. Οι μέθοδοι που ακολουθούν για «να κλείνουν δουλειές», ανομολόγητες. Ο τρόπος με τον οποίο στρατολογούν και εκπαιδεύουν «υπαλλήλους» κινείται ανάμεσα σε σενάρια επιστημονικής φαντασίας και θρίλερ... Χιλιάδες οι αγγελίες αναζήτησης εργασίας σε εταιρείες του είδους. Ο όγκος των στοιχείων και των πληροφοριών ήταν τεράστιος. Κι ένα μοναδικό μείγμα ρατσισμού, σοβινισμού, κίβδηλου πατριωτισμού, θεοποίησης του χρήματος και παρνοήσια αναδύονταν από αυτόν.

Τα γυρίσματα έγιναν σε Ασία, Ευρώπη, Ινδία, Βόρεια και Νότια Αμερική. Συνεργάστηκαν δώδεκα ερευνητές. Το ντοκιμαντέρ πήρε έναν χρόνο για να ολοκληρωθεί. Ήταν ένα από τα δυσκολότερα θέματα που έχουμε προσεγγίσει: Οι εταιρείες αποφεύγουν τις ερωτήσεις, το ίδιο και οι μισθοφόροι. Τελικά όμως όλοι μίλησαν μπροστά στην

κάμερα. Οι μεν εταιρείες για «να καρφώσουν» ανταγωνιστές τους, οι δε μισθοφόροι για να διεκδικήσουν «τα δεδουλευμένα» από το «αφεντικό». Καθώς η έρευνα προχωρούσε, κάτι περιεργοί τύποι, που τη μια δήλωσαν δημοσιογράφοι από την Αυστρία και την επόμενη μέρα από τη Σουηδία, επισκέφθηκαν τον συνεργάτη μας στην Χιλή και ζητούσαν πειστικά πληροφορίες. Ο Carlos μας ανέφερε ανήσυχος το γεγονός, έστειλε τις κασέτες και έκλεισε το γραφείο για λίγες μέρες.

Όταν το *Πόλεμος Α.Ε.* προβλήθηκε στη Δημόσια Ελληνική Τηλεόραση (NET) ένας μισθοφόρος με το ψευδώνυμο Front μπήκε στο forum του *Εξάντα* (Exandata Documentary Series http://www.ert.gr/forums/exandata/topic.asp?TOPIC_ID=59). Θα χρησιμοποιήσω τα λόγια του ως επιλογή:

«Γνωρίζετε αυτό που οι αγγλοσάξονες αποκαλούν «art of war», τέχνη του πολέμου; Πρόκειται για την ικανότητα του να πολεμάς, να ζεις σαν στρατιώτης. Συχνά-πυκνά πάει πακέτο με ιδεολογίες όπως ο εθνικισμός ή ο κομμουνισμός και πάντα με την επίσημη πολιτική του κράτους στο οποίο ανήκει ο οργανωμένος στρατός. Αφαιρέστε τα εμβλήματα, τις σημαίες, την ιδεολογία. Τι μένει; Ένας άντρας που έχει κάνει κτήμα του όλες τις δεξιότητες που χρειάζεται ένας σωστός επαγγελματίας στρατιωτικός. Αφαιρέστε τώρα και τα όπλα και τη στολή. Έχουμε έναν επαγγελματία. Πολύ απλά πράγματα. Πολλοί επαγγελματίες αλλάζουν εργασιακό περιβάλλον αναζητώντας καλύτερες συνθήκες εργασίας, υψηλότερες αποδοχές κ.λπ. Το ίδιο και ένας επαγγελματίας στρατιωτικός... Οι εταιρείες βγάζουν λεφτά από τον πόλεμο και αναζητούν πολεμιστές, όχι καρακιόηδες...»

Murderers and torturers to let-sell at reasonable prices

Hordes of Iraqis holding pieces of wood beat the half-burned corpses which were still giving off smoke in the asphalt of Falujah. They had tied one with a rope and dragged it overjoyed, they were dancing all around it cheering. Then, they hung it out of a bridge. International news agencies were talking about "four unfortunate Americans, employees of a private company". We got stuck on the cruelty of the picture. There was something unjustifiable, incomprehensible. The news was soon to be forgotten. Propaganda had fully worked: "Iraqis are really cruel, they are not humans".

The four "unfortunate employees" proved to be mercenary soldiers of a Private Military Company. Bewilderment. Was it about mercenary troops activating lawfully, then? What are these companies, how can somebody have a legitimate private army to send on occasion to Yugoslavia, Afghanistan and Iraq? What does the International Law say about that? How many are these companies? Gradually, we were discovering a completely unknown world. Only one book relevant to the subject had been published. We ordered it and applied ourselves to its study. We continued the research on the internet. The world was full of salaried killers, Pinochet's military junta ex officers in Chile, ex members of paramilitary groups in S. Africa who burnt small children alive during the Apartheid era, professional American torturers and commandos who left the army since private initiative pays more...

Forget the typical picture, in the free market era, "war dogs" are well-paid private military contractors, who don't serve any flag, only the company's contract. If they get killed, they aren't added in the casualties since they are civilians, while the Geneva Convention which pro-

hibits mercenary troops in battlefields seems obsolete nowadays, it doesn't say anything about "private companies employees". The activities of the modern mercenaries spread all over the planet from Guinea of Equator and Columbia to Afghanistan. Big business, of course, is now in Iraq. The extent of the activities of the private military companies, which consist one of the most profitable, cruel and aggressive industries, remained virtually unknown. As the research went on, we found out evidence which seemed incredible. The owners' interconnection with Bush government was outrageous, their nature, past and cynism were unbelievable, the methods they follow to "strike a deal" unmentionable, the way they recruit and train "employees" is something between a science fiction script and thriller... Thousands are the classified ads in such companies. The mass of data and information was immense. And a unique mixture of racism, chauvinism, fake patriotism, money idolization and paranoia emerged from it.

The filming took place in Asia, Europe, India, North and South America. Twelve researches co-operated. It took us one year to complete the documentary. It was one of the most difficult subjects we have ever approached: The companies avoided the questions and so did the mercenaries. Finally, they all spoke in front of the camera. On the one hand, the companies wanted to turn in their rivals, whereas the mercenaries to claim their "back pay" from the "boss". As research was carried on, some strange guys, who on one day stated they were reporters from Austria and on the other from Sweden, visited our colleague in Chile asking quite pressingly for information. Carlos was concerned and, after informing us about the inci-

dent, sent the tapes and closed the office for some days.

When "War Inc" was broadcast on Greek State Television (NET) a mercenary under the pseudonym Front joined Exandas Documentary Series forum (http://www.ert.gr/forums/exandas/topic.asp?TOPIC_ID=59). I will use his own words as a conclusion:

"Have you ever heard of what the Anglo-Saxons call 'the art of war'? It's the ability to fight and live like a soldier... Very often it goes together with ideologies like nationalism or communism and always with the official state policy, to which the organized army belongs. Take away the emblems, the flags, the ideology. What are we left with? A man who commands all the skills that the right professional army officer needs. Take away now the weapons and the uniform, as well. What we have is a professional. Really simple things. Many professionals change working environment in search of better working conditions, more earnings, e.t.c. So does a professional army officer... Companies make money out of war and search for warriors not buffoons..."

Ινδία, οι Ανέγγιχτοι

India, The Untouchables

1 60 εκατομμύρια άνθρωποι στην Ινδία έχουν γεννηθεί έξω από κάθε κάστα. Τους αποκαλούν Ανέγγιχτους: δεν επιτρέπεται να τους αγγίξει κανείς γιατί θα μολυνθεί! Οι ίδιοι αποκαλούν τους εαυτούς τους «ντάλιτ», που σημαίνει «σπασμένοι, θρυμματισμένοι άνθρωποι». Κάθε μέρα, δύο ντάλιτ δολοφονούνται, τρεις γυναίκες ντάλιτ βιάζονται και δύο σπίτια ντάλιτ τυλγίνονται στις φλόγες από μέλη των ανώτερων καστών. Στην επαρχία Μπιχάρ, ολόκληρα χωριά «θρυμματισμένων» αφανίζονται από ακροδεξιούς παραστρατιωτικούς των ανώτερων καστών. Σε άλλες επαρχίες, οι Ανέγγιχτοι δεν έχουν πρόσβαση σε πόσιμο νερό, δεν μπορούν να μπουν σε ναούς και δημόσια μέσα μεταφοράς. Ακόμη και στα αστυνομικά τμήματα, συχνά, τους ζητάνε «εισιτήριο»... Το ντοκιμαντέρ, καταγράφει ανατριχιαστικές εικόνες βίας και διακρίσεων, εικόνες καταπάτησης κάθε έννοιας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και αποκαλύπτει την έκταση αυτού που οι διεθνείς οργανισμοί χαρακτηρίζουν ως «το κρυφό apartheid της Ινδίας». Μια συγκλονιστική ιστορία ταξικών και κοινωνικών διακρίσεων, που, με άλλοθι τη θρησκεία, αναπαράγεται αιώνες τώρα.

1 60 million people in India have been born outside any caste; they are called Untouchables and nobody is allowed to touch them for fear of infection! They call themselves "dalit" which means "broken, shattered people". Every day, two dalits are murdered, three dalit women are raped and two dalit homes are engulfed in flames, torched by members of the higher castes. In the province of Bihar entire villages of the "shattered" are wiped out by extreme right-wing paramilitaries of the higher castes. In other provinces, the Untouchables have no access to drinking water, cannot enter temples or use public transport. Even at police stations they are often asked to pay "admission"... The documentary records gruesome images of violence and discrimination; images of the trampling of every sense of human rights. Moreover, it reveals the extent of what international bodies describe as the "secret apartheid" of India. A stunning story of class and social discrimination which, with religion for an alibi, has reproduced itself for centuries.

ΕΛΛΑΔΑ 2005-06 **Σενάριο-Σκηνοθεσία-Παρουσίαση:** Γιώργος Αυγερόπουλος **Editing Director:** Δημήτρης Νικολόπουλος **Συντονισμός-Επιμέλεια Έρευνα:** Αποστόλης Καπαρουδάκης **Οργάνωση-Διεύθυνση Παραγωγής:** Αναστασία Σκουμπρή **Επίτοια Έρευνα:** Γιώργος Αυγερόπουλος **Συνεργάτης στην Ινδία:** Parvez Khan **Εικόνα-Ήχος:** Dinesh Lal **Μοντάζ:** Δημήτρης Νικολόπουλος, Μελέτης Πόγκας, Χρήστος Κωστακόπουλος **Μουσική Επιμέλεια:** Ελένη Μαθιουδάκη **Επιμέλεια Έγλης & Ιστοσελίδας:** Κώστας Γεωργιάδης, Έλη Κριθαράκη **Οδηγός στην Ινδία:** Muzammil Khan **Μεταφράσεις:** Ραβί Κουμάρ **Κατασκευή Ιστοσελίδας:** Τμήμα Πολυμέσων EPT Online **Επιμέλεια Αρχαικού Υλικού:** Κίμωνας Κοντώσης **Πηγές Αρχαικού Υλικού:** Αρχείο ειδήσεων EPT/NET **Γραφικά:** ONYX **Τεχνική Υποστήριξη:** Ανδρέας Σούλιος, Νίκος Ρεβενίδης **Παραγωγή:** Small Planet, NET **Βίντεο Έγχρωμο 60'** <http://exandasertr/India/indexasp>

GREECE 2005-06 **Script-Direction-Presentation:** Yorgos Avgeropoulos **Editing Director:** Dimitris Nikolopoulos **Research Coordination:** Apostolis Kaparoudakis **Production Management:** Anastasia Skoubri **Field Research:** Yorgos Avgeropoulos **Fixing in India:** Parvez Khan **Camera-Sound:** Dinesh Lal **Editing:** Dimitris Nikolopoulos, Meletis Pogkas, Christos Kostakopoulos **Music Supervision:** Eleni Mathioudaki **Website Editors:** Kostas Yeorgiadis, Eli Kritharak **Driver in India:** Muzammil Khan **Translations:** Ravi Koumar **Webmaster:** Multimedia Department ERT Online **Archive editor:** Kimonas Kontosis **Source of Archival Material:** ERT/NET News Archives **Graphics:** ONYX **Technical Support:** Andreas Soulios, Nikos Revenidis **Production:** Small Planet, NET **Video Colour 60'** <http://exandasertr/India/indexasp>

Οι κάτοικοι ήταν συγκεντρωμένοι όλοι γύρω μας στην πλατεία, μαζί και ο Πρόεδρος του χωριού. Παρακολουθούσαν με προσοχή κάθε μας κουβέντα. Πριν δύο χρόνια είχε συμβεί εδώ ένα έγκλημα. Δύο νέοι άνθρωποι, που ανήκαν σε διαφορετική κάστα, είχαν ερωτευτεί και είχαν φύγει απ' το χωριό νύχτα για να αποφύγουν τις συνέπειες. Οι συγγενείς της κοπέλας—που ανήκε σε ανώτερη κάστα—τους εντόπισαν στο Δελχί, τους απήγαγαν, τους έφεραν με τη βία πίσω στο χωριό και... Το τι έγινε μετά προσπαθήσαμε να μάθουμε. «Όταν έφτασα, ήταν και οι δύο νεκροί. Δεν είναι σίγουρο το πώς πέθαναν. Έπαθαν είτε εγκεφαλικό, είτε καρδιακό επεισόδιο, είτε πήραν δηλητήριο, αλλά δεν είναι καθόλου ξεκαθάρατο», είπε ο Πρόεδρος. «Καλά είναι δυνατόν; Νέοι άνθρωποι και έπαθαν εγκεφαλικό και μάλιστα ταυτόχρονα, στην πλατεία του χωριού;» ρωτήσαμε. «Ναι», απάντησε ο Πρόεδρος. «Ναι», συγκατάνευσε και το πλήθος των χωριανών που μας τριγύριζε. Η συτήτηση είχε λήξει. «Με αυτό που έκαναν έριξαν κατάρρα στην κοινωνία μας. Υπάρχουν κάποιοι περιορισμοί στην κοινωνία που πρέπει να είναι σεβαστοί. Και τους παραβίασαν όλους».

Από το πλήθος μας πλησίασε ένας άνθρωπος ξυπόλητος. «Εγώ θα σας πω», είπε. Ήταν ο θεός του αγοριού που δολοφονήθηκε. Μας οδήγησε στο σπίτι του, που βρισκόταν έξω από τα όρια του χωριού, στη γειτονιά των ντάλιτ. Έξω από το σπίτι είχε μαζευτεί όλο το χωριό, μας είχαν ακολουθήσει σιωπηλοί. «Τους έφεραν εδώ, τους έδειραν και τους πυροβόλησαν. Έβαλαν το σώμα της κοπέλας και του αγοριού σε ένα κουτί, τους πήγαν στο νεκροταφείο και τους έκαψαν». Ο θεός του δολοφονημένου αγοριού ήξερε ότι όταν φύγουμε θα τραβήξει τα πάνδεινα, καθώς είχε παραβιάσει τον νόμο της σιωπής. Ένα

ολόκληρο χωριό είχε συμφωνήσει στη δολοφονία των δύο νέων ανθρώπων που έκαναν το λάθος να ερωτευτούν ενώ γεννήθηκαν σε διαφορετική κάστα. Στη δολοφονία μάλιστα είχε πρωτοστατήσει η οικογένεια της κοπέλας, δολοφονώντας το ίδιο τους το παιδί. «Εσείς τι κάνατε εκείνο το βράδυ;» ρωτήσαμε τον κύριο Νισάλ, τον θεό του αγοριού. «Μας είχαν περικυκλώσει το σπίτι. Κάθονταν απ' έξω σαν φύλακες. Κανείς δεν τολμούσε να μιλήσει. Δεν μπορούσαμε ούτε καν να ζητήσουμε βοήθεια...». Το χωριό είχε μαζευτεί ξανά έξω από την πόρτα του. Μας είχαν ακολουθήσει από την πλατεία. Παρακολουθούσαν όσα μας έλεγε...

Το Μποπούρ, το χωριό όπου έγινε το φονικό, απέχει μόνο 110 χιλιόμετρα απ' το Δελχί. Εδώ, όπως και στα περισσότερα χωριά της Ινδίας, αυτό που ορίζει κάθε πτυχή της ζωής των κατοίκων είναι οι άτυποι-άγραφοι νόμοι, που υπαγορεύονται από τη θρησκεία και την παράδοση και όχι η επίσημη νομοθεσία. Υπάρχουν 160.000.000 άνθρωποι που ζουν σήμερα στην Ινδία και έχουν γεννηθεί έξω από κάθε κάστα. Τους αποκαλούν Ανέγγιχτους. Πρόκειται για αυτούς που θεωρούνται τόσο μισροί, ώστε δεν επιτρέπεται ούτε καν να τους αγγίξει κανείς, γιατί θα μολυνθεί! Οι ίδιοι οι Ανέγγιχτοι αποκαλούν τους εαυτούς τους «ντάλιτ», που σημαίνει «σπασμένοι, θρυμματισμένοι άνθρωποι».

Οι Ανέγγιχτοι είναι «οι κατώτατοι των κατώτατων». Έχουν στιγματιστεί κατά τη γέννησή τους ως ακάθαρτοι και υπάνθρωποι κι αυτό έχει προδιαγράψει τη μοίρα από την οποία ελάχιστοι κατάφεραν να ξεφύγουν. Σε όλη τους τη ζωή θα κάνουν τις πιο βρόμικες δουλειές που υπάρχουν, υποχρεωμένοι πολλές φορές από μέλη των ανώτερων καστών να καθαρίζουν περιπτώματα ανθρώπων και ζώων με τα χέρια. Δεν έχουν καμία περιουσία, τα παιδιά τους,

αν πάνε σχολείο, θα κάθονται στις πίσω σειρές χωριστά από τα υπόλοιπα... Στην επαρχία Μπιχάρ ολόκληρα χωριά ντάλιτ αφανίζονται από ακροδεξιούς παραστρατιωτικούς των ανώτερων καστών, σε ένα είδος κοινωνικής εκκαθάρισης. Κι όλα αυτά στη «μεγαλύτερη δημοκρατία του κόσμου», την πατρίδα του ενός δισεκατομμυρίου ογδόντα εκατομμυρίων ανθρώπων, στη γη του «οικονομικού γίγαντα», που η διεθνής κοινότητα αναμένει να αφυπνιστεί...

Ιστορίες σαν αυτή του «ταυτόχρονου θανάτου των δύο νέων από εγκεφαλικό» είναι κοινότοπες στην Ινδία. Στο τελικό μοντάζ στηρίξαμε το ντοκιμαντέρ σε «μικρές ανθρώπινες ιστορίες αυτού του είδους», με την ελπίδα πως μέσα από τα λόγια και ίσως ακόμα περισσότερο μέσα από τις σιωπές αυτών των «πρωταγωνιστών», να αναδείξουμε τον παραλογισμό των ταξικών και κοινωνικών διακρίσεων, που, με άλλοθι τη θρησκεία, αναπαράγεται στη χώρα εδώ και αιώνες.

The Bopour case

The villagers had all gathered around us in the square, along with the President of the village. They were paying attention to every single word. Two years ago, a crime was committed here. Two young people belonging to a different caste had fallen in love and left the village far into the night to avoid facing the consequences. The relatives of the girl who belonged to a superior caste traced them down in Delhi, kidnapped them, brought them back to the village by force and... We were trying to find out what happened next. "When I got there both of them were dead. How they died is not certain. They either had a stroke or heart attack or they poisoned themselves, but it's not clear at all", the President said. "But how can it be possible? Young people having a stroke at exactly the same time, in the village square?" we asked. "Yes", the President replied. "Yes", agreed the crowd of villagers around us... The discussion was over. "With what they did, they laid a curse upon our society. There are certain restrictions in society which have to be respected. And they violated them all."

A barefoot man from the crowd came closer, "I'll tell you", he said. He was the uncle of the murdered boy. He led us to his place which was beyond the bounds of the village, in the neighbourhood of dalit. The whole village had gathered out of the house, they had followed us silent. "They brought them here, beat them both up and shot them. They put the bodies of the dead boy and girl in a box, took them to the cemetery and cremated them". The dead boy's uncle knew that once we left, he would suffer the worst as he had violated the law of silence. A whole village had conspired in murdering two young people who made the mistake of falling in love while being born in a different caste. As a matter of fact, the girl's family had played a leading role in the murder; they had mur-

dered their own child... "What did you do that night?" we asked Mr Nisal, the boy's uncle. "They had surrounded the house. They were standing outside like guards. Nobody dared to say anything. We couldn't even ask for help..." The whole village had gathered at his door step. They had followed us from the square. They were listening to everything at he was telling us.

Bopour, the village where the killing took place, is only 110 kilometres away from Delhi. Here, as in most villages in India not the official legislation, but the unofficial-unwritten laws, which are dictated by religion and tradition, are the ones which define every single aspect of people's life. There are 160,000,000 people who live in India today and were born out of any caste. They are called The Untouchables or Dalits. It is about those who are considered so impure that nobody is allowed even to touch them, because he will be infected! The Untouchables call themselves "dalit" which means "broken, shattered people".

The Untouchables are "the lowest of the lowest". They were stigmatized by birth as impure and subhuman and this has predetermined the fate from which very few managed to escape. In their whole life, they will be doing the dirtiest jobs there are, many times obliged by members of the upper castes to clean up excrements of humans and animals with their hands. They will have no property, their kids, if they go to school, will sit in the back rows apart from the rest...

In the province of Bihar, entire dalit villages are wiped out by extreme right, paramilitary members of the superior castes in a kind of "social mass purge". And all this in the "world's biggest democracy", home to one billion eighty million people, in the land of the "financial giant", which the international community awaits to be awoken...

Stories like that of the "simultaneous death of stroke of two young people" are really common in India. And this documentary is a collection of "small human stories of this kind". With a hope that through words, and maybe even more through the silence of those "protagonists", we could depict the irrationality of the class and social discrimination which, under the pretext of religion, reproduces itself in the country for centuries.

Παρίσι 2005

Paris 2005

ΕΛΛΑΔΑ 2005-06 **Σενάριο-Σκηνοθεσία-Παρουσίαση:** Γιώργος Αυγερόπουλος **Editing Director:** Δημήτρης Νικολόπουλος **Συντονισμός-Επιμέλεια Έρευνας:** Αποστόλης Καπαρουδάκης **Οργάνωση-Διεύθυνση Παραγωγής:** Αναστασία Σκουμπρή **Επιτόπια Έρευνα:** Άγγελος Αθανασόπουλος **Συμπληρωματική Έρευνα:** Μυρτώ Μπούτση - Θωμαΐς Παπαϊωάννου **Εικόνα-Ήχος:** Αλέξανδρος Παπανικολάου, Emilie Yannoukou **Μοντάζ:** Δημήτρης Νικολόπουλος, Μελέτης Πόγκας **Μουσική Επιμέλεια:** Ελένη Μαθιουδάκη **Επιμέλεια Έγλης Ιστοσελίδας:** Κώστας Γεωργιάδης **Μεταφράσεις:** Ariane Ahl-Kampf, Άγγελος Αθανασόπουλος **Επιμέλεια Αρχείου:** Κίμωνας Κοντώσης **Πηγές Αρχείου:** Αρχείο ειδήσεων EPT/NET **Γραφικά:** ONYX **Τεχνική Υποστήριξη:** Ανδρέας Σούλιος, Νίκος Ρεβενίδης **Παραγωγή:** Small Planet, NET **Βίντεο Έγχρωμο 56'**
<http://exandasertgr/paris/indexasp>

GREECE 2005-06 **Script-Direction-Presentation:** Yorgos Avgeropoulos **Editing Director:** Dimitris Nikolopoulos **Research Coordination:** Apostolis Kaparoudakis **Production Management:** Anastasia Skoubri **Field Research:** Angelos Athanasopoulos **Complementary Research:** Myrto Boutsis, Thomais Papaioannou **Camera-Sound:** Alexandros Papanikolaou, Emilie Yannoukou **Editing:** Dimitris Nikolopoulos, Meletis Pogkas **Music Supervision:** Eleni Mathioudaki **Website Editors:** Kostas Georgiadis **Translations:** Ariane Ahl-Kampf, Angelos Athanasopoulos **Archive Editor:** Kimonas Kontosis **Source of Archival Material:** ERT/NET News Archives **Graphics:** ONYX **Technical Support:** Andreas Soulios, Nikos Revenidis **Production:** Small Planet NET **Video Colour 56'**
<http://exandasertgr/paris/indexasp>

Ο «τυχαίος» θάνατος δύο παιδιών στο Κλισί Σουμπουά, πυροδότησε το θερμό Νοέμβριο του 2005 στη Γαλλία. Και για την ανυποψίαστη διεθνή κοινή γνώμη, πίσω από τις στάχτες των χιλιάδων καμένων αυτοκινήτων, ξεπροβόλετο το φάντασμα μιας Ευρώπης άγνωστης. Και μιας εξίσου άγνωστης Γαλλίας που κρατά καλά κρυμμένα τα εκατομμύρια των «δεύτερης διαλογής» πολιτών της. Η κάμερα εισχωρεί στα απροσπέλαστα Παρισινά γκέτο, την καρδιά των επεισοδίων. Και καταγράφει την οργή των νεαρών που ασφυκτιούν χωρίς άλλη διέξοδο πέρα από τις κλοπές και τις πωλήσεις ναρκωτικών. Στην οθόνη εμφανίζεται, για πρώτη φορά διεθνώς, ο σπλιζμός των «ταραξιών»: Μικρά πυροβόλα όπλα, περίστροφα, αυτόματα, κοντόκανες καραμπίνες. Οι νεαροί επιδεικνύουν φωτογραφίες τους με μυδραλιοβόλα... Με καταιγιστική γραφή, σχεδόν χωρίς άλλη αφήγηση πέρα από αυτή των στίχων των τραγουδιών του γκέτο, το ντοκιμαντέρ παρουσιάζει τους άγνωστους Ευρωπαίους πολίτες των *cités* τη σκοτεινή πλευρά της σύγχρονης Ευρώπης, την άγνωστη Γαλλία των 5 εκατομμυρίων αποκλεισμένων και γκετοποιημένων πολιτών.

The "accidental" death of two teenagers at Clichy-sous-Bois touched off a series of violent riots that raged through France in November 2005. And for the unsuspecting international public opinion, from behind the ashes of thousands of torched vehicles there emerged the ghost of an unknown Europe, as well as of an unknown France, which keeps well hidden its millions of "second-class" citizens. The camera enters the inaccessible Parisian ghettos, the heart of the riots. And it records the anger of the youths who are stifled with no recourse other than theft and drug peddling. The screen reveals for the first time to the world the armament of the rioters. Small-bore guns, automatics, sawed-off shotguns and rifles. The youths show photographs of themselves carrying machine guns... Through searing imagery and with almost no other narrative than the lyrics of the songs of the ghetto, the documentary presents the unknown European citizens of the *cités*, the dark side of modern Europe, an unknown France of five million besieged and ghetto-bound citizens.

Η πιο σκοτεινή εξέγερση στην Πόλη του Φωτός

Παρίσι 2005 Paris 2005

Οι τηλεφωνικές συνομιλίες με φίλους στο Παρίσι μετέφεραν πάνω-κάτω την ίδια εικόνα: Στο κέντρο της πόλης, η ζωή συνεχίζονταν σαν να μην συνέβαινε τίποτε, ενώ σε απόσταση δέκα λεπτών από τον πύργο του Άιφελ τα πάντα φλέγονταν. Συζητούσαμε επί δυο-τρεις μήνες τη δημιουργία ενός ντοκιμαντέρ για τα γκέτο της Ευρώπης, για τους αποκλεισμένους, από την Ευρώπη, Ευρωπαίους. Σκεφτόμασταν να έχει κέντρο του τη Γαλλία και να απλώνεται στα γκέτο της Αγγλίας, του Βελγίου, της Ολλανδίας και της Γερμανίας... Ο Άγγελος, δημοσιογράφος και μέλος της ομάδας, σπούδαζε στη Γαλλία και κατοικούσε σ' ένα γκέτο επί χρόνια. Μας μιλούσε για τον αποκλεισμό, την απόγνωση, το συσσωρευμένο μίσος των γάλλων πολιτών, μεταναστών δεύτερης και τρίτης γενιάς. Η κατάσταση όμως ήταν στάσιμη για δεκαετίες, κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί ότι η εξέγερση θα ξεσπούσε την επόμενη στιγμή.

Όταν η Γαλλία άρχισε να φλέγεται προσπαθήσαμε να καταλάβουμε ποιος είναι ο πυρήνας των ταραχών, ποια τα αιτήματα των «ταραξιών». Περιμέναμε την αντίδραση της προοδευτικής γαλλικής κοινωνίας, της αριστεράς, της διανόησης, του πνευματικού κόσμου της χώρας... Σίγη ιχθύος. Ακολούθησε η επιβολή στρατιωτικού νόμου. Είπαμε, τώρα θα ξεσπάσουν μαζικές διαδηλώσεις, θα μουντ να εργατικά συνδικάτα στον χορό, εδώ διακυβεύεται η ίδια παράδοση του Διαφωτισμού, τι διάολο, στην καρδιά της Ευρώπης είμαστε! Ένα μικρό εργατικό σωματείο ήταν το μόνο που δημόσιασε ένα «μήνυμα συμπαράστασης στους ταραξίες». Μια μόνο ομάδα «ταραξιών», δημοσιοποίησε στο διαδικτυο ένα κείμενο με τίτλο «η εξέγερση λυσοσμανά». Η μεγαλύτερη και πιο βίαιη εξέγερση στα γκέτο της

Πόλης του Φωτός, θα έμενε στο σκοτάδι. Ποιοι ήταν αυτοί που έκαψαν κοντά 10.000 αυτοκίνητα μέσα σε λίγες μέρες; Ποιοι ήταν οι σχεδόν 3.000 συλληφθέντες; Ποια ήταν τα αιτήματά τους, μήπως δεν υπήρχαν καν αιτήματα; Γιατί έκαigan τα αυτοκίνητα των γειτόνων τους; Επρόκειτο για «σκυλολόι» όπως τους αποκαλούσε ο Σαρκοζί; Αν θέλαμε να μάθουμε θα έπρεπε να ρωτήσουμε τους ίδιους. Άλλη λύση δεν υπήρχε.

Ακόμη και για έναν άνθρωπο που έχει ζήσει παλιότερα στα γκέτο και γνωρίζει τη γλώσσα και τους κώδικες συμπεριφοράς, το να εισβάλλει σ' αυτά με μια κάμερα κάνοντας ερωτήσεις δεν είναι εύκολο ούτε σε ημέρες ηρεμίας. Το να αναζητήσεις τους παράνομους «ταραξίες» ήταν ακόμη πιο δύσκολο, ενώ εκατοντάδες αυτοκίνητα καίγονταν και οι συλλήψεις συνεχίζονταν. Οι επαφές μας με τους νέους των χορευτικών ομάδων των γκέτο και των χιπ-χοπ μουσικών συγκροτημάτων μας άνοιξαν τις πρώτες πόρτες. Μας εμπιστεύτηκαν και μας γνώρισαν τους φίλους τους. Το ότι ήμασταν «ξένοι» βοήθησε. Οι κάτοικοι των γκέτο είναι αγανακτισμένοι από τους γάλλους δημοσιογράφους και ιδιαίτερα από την τηλεόραση. «Πώς είναι δυνατόν στη γαλλική τηλεόραση να βλέπεις μόνο λευκούς, ενώ όταν βγαίνεις στον δρόμο βλέπεις όλα τα χρώματα και τις φυλές;» επαναλάμβαναν συνέχεια. Η γνωριμία μας με κάποιους από τους δικηγόρους που υπερασπιζόνταν παιδιά που είχαν συλληφθεί, αποτέλεσε τη μοναδική εγγύηση για την ασφάλειά μας. Αυτήν είχαμε, με αυτή πορευθήκαμε. Όταν βρίσκεσαι βράδυ σε ένα φλεγόμενο γκέτο και συνομιλείς με αγανακτισμένα ένοπλα, ανήλικα παιδιά, το μόνο που μπορεί να σε σώσει είναι η ειλικρίνειά σου. Αν αισθανθούν ότι πήγες εκεί για να καταγράψεις τα

λόγια, τις σκέψεις και τα προβλήματα τους, αν διακρίνουν στο βλέμμα σου ότι πραγματικά ενδιαφέρεσαι, θα σου ανοιχτούν. Αν υποψιαστούν ότι τους πλησιάζεις για να τους εκμεταλλευτείς, δεν θα φύγεις. Τα λόγια τους ήταν περισσότερο λέξεις που εκτοξεύονταν με ρυθμό ριπής πολυβόλου. Μόνο τα ραπ του γκέτο μπορούσαν να τρέξουν στον ίδιο ρυθμό. Η αμφίγηση μειώθηκε στο ελάχιστο κι ο Δημήτρης ακολούθησε, στο μοντάζ, τον ρυθμό της μουσικής.

Είχαμε την επιθυμία να καταλάβουμε τι πραγματικά συμβαίνει και έτσι ένας περιπάτος στους δρόμους του Μοντρενί αποδείχθηκε πολύτιμος. Καμιά εισοσάρια μετανάστες ήταν μαζεμένοι έξω από έναν χώρο που είχαν καταλάβει και από τον οποίο μόλις τους είχαν πετάξει έξω. Η συζήτηση έκανε την άγνωστη κυρία να μας εμπιστευτεί. «Ελα μαζί μου», είπε. Τρία τετράγωνα πιο κάτω μας άφησε στην πόρτα του σπιτιού της κι επέστρεψε με ένα dvd. Το είχε κινηματογραφήσει η ίδια, όταν τα CRS εισέβαλαν σε μια άλλη κατάληψη μεταναστών. Έτσι έφτασε στα χέρια μας και η εικόνα του κινηματογραφιστή και συγγραφέα Jean Pierre Bastid με το πρόσωπο γεμάτο αίμα. Συμπαραστεύονταν στους μετανάστες...

Αν ένας Έλληνας μπορεί να εμπνεύσει εμπιστοσύνη, ν' ακούσει και να καταλάβει, σίγουρα μπορεί κι ένας Γάλλος. Οι «ταραξίες» είναι ακόμη εκεί και περιμένουν.

The darkest revolt in the City of Light

Telephone conversations with friends in Paris carried more or less the same picture: In the centre of the city, life went on as if nothing had happened while at a ten-minute distance from the Eiffel Tower everything was burning.

We had been talking for two-three months about making a documentary on ghettos in Europe, about the excluded from Europe...Europeans. We thought it would have France in its centre spreading out to ghettos in England, Belgium, Holland and Germany... Aggelos, a journalist and team member, had been studying in Paris and living in a ghetto for years. He used to talk about the social exclusion, despair, accumulated hatred of French citizens, second and third generation immigrants. The situation, however, had been stagnant for decades, nobody could have imagined that the revolt would burst out shortly afterwards.

When France started burning we tried to understand and become aware of the core of the riots and the demands of the "rioters". We waited for the reaction of the progressive French society, the Left, the intellectuals of the country... Complete silence. The imposition of a curfew followed. We said that now massive demonstrations will burst out, trade unions will get into the act, the mere tradition of Enlightenment is at stake here, what the hell, we are in the heart of Europe. A minor trade union was the only one to publicize a "message of support to the rioters". Only one group of "rioters" publicized on the internet a text entitled "the revolt rages". The biggest and most violent revolt in the ghettos of the City of Light was to remain in darkness. Who were those who burnt nearly 10,000 vehicles within a few days? Who were those nearly 3,000 to have been arrested? Which

were their demands? Is it possible that there were no demands whatsoever? Why did they burn their neighbors' vehicles? Were they a "rabble" as Sarkozy called them? If we wanted to know, we had to ask them in person, there was no other way.

Even on the peaceful days, to "intrude" in a ghetto with a camera asking questions isn't easy even for someone who has lived there before and knows the language and the codes of behavior. Looking for illegal "rioters" was even harder while still hundreds of vehicles were in flames and the arrests went on. Our contact with the young of the ghettos dancing groups and hip-hop bands opened the first doors for us. They trusted us and we met their friends. Being "strangers" helped. Ghetto residents are indignant towards French reporters, especially towards TV. "How can it be possible to see only white guys on French TV, but when you go out in the streets you see all colors and races?" they kept asking. Our acquaintance with some of the lawyers who defended arrested kids was the only guarantee for our safety. That was all we had, that's how we went on. When it's late and you find yourself in a flaming ghetto talking to resentful armed adolescents, the only thing that can save you is honesty. If they sense that you went there to record their words, thoughts and problems, if they detect in your eye expression that you really care, they will open up to you. If they suspect that you approach them to take advantage of them... you will not leave. They talked and their words were more like shots bursting out of a machine gun. Only ghetto's rap could run in the same rhythm. Speaking was kept down to a minimum and Dimitris followed the rhythm of music in editing.

We had a wish to understand what exactly is going on, and so a walk in the streets of Montreuil proved valuable. Around 20 immigrants were gathered out of a place they had occupied and were just kicked out from. The conversation made the strange lady trust us. "Come with me" she said. Three blocks down the street, she left us on her doorstep and came back with a dvd. She had filmed it herself when CRS burst into another immigrant occupation. That's how the picture of the filmmaker and writer Jean Pierre Bastid with his face covered in blood came to our hands. He supported the immigrants.

If a Greek can inspire confidence, listen and understand then surely a French can, as well. "Rioters" are still there waiting.

Σαουδική Αραβία

Saudi Arabia

Το κέντρο του Ισλαμικού κόσμου, η μεγαλύτερη πετρελαιοπαραγωγός χώρα του πλανήτη, η πατρίδα του Λάντεν, ακροβατεί επικίνδυνα ανάμεσα στο «σύγχρονο δυτικό τρόπο ζωής» και την παράδοση. Υπερσυντηρητικοί κληρικοί ζητούν επιστροφή στις ρίζες του Ισλάμ. Μεταρρυθμιστές πιέζουν για ελευθερίες. Η χώρα αλλάζει και ο βασιλιάς της προσπαθεί να κρατήσει τις ισορροπίες ικανοποιώντας τους πάντες: τις γυναίκες που δεν έχουν δικαίωμα να οδηγούν, τους ρεφορμιστές που συχνά-πυκνά φυλακίζονται για τις αλλαγές που ζητούν, τους κληρικούς και τη θρησκευτική αστυνομία που επιμένουν να ορίζουν κάθε πτυχή της ζωής, τους Αμερικανούς που επιμένουν να ορίζουν τον πετρελαϊκό πλούτο της χώρας... Το ντοκιμαντέρ φωτίζει μια κοινωνία όπου το θέατρο, ο κινηματογράφος και η μουσική απαγορεύονται, ενώ οι εκτελέσεις γίνονται δημοσίως. Ο πλούτος και το πετρέλαιο, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η «ελεύθερη πολιορκημένη» ζωή των νέων, η θρησκεία και η τρομοκρατία... μέσα από τα πρόσωπα των απλών και των «σπουδαίων» της χώρας.

The hub of the Islamic world, the largest oil-producing country in the world, the native country of Osama bin Laden, is balanced precariously between the "modern, Western way of life" and tradition. Hyperconservative clerics are asking for a return to the roots of Islam. Reformists are pressuring liberties. The country is changing and its king is trying to keep a balance by satisfying all around him. Women who are not allowed to drive cars; reformists who are often jailed for voicing their demands; clerics and the religious police who insist on dictating every aspect of life; Americans who insist on determining the country's oil wealth... The documentary throws light on a society where the theatre, the cinema and music are forbidden, while executions are a public spectacle. Wealth and oil, human rights, the "free besieged" life of the young, religion and terrorism... as seen through the faces of ordinary people and the country's VIPs.

ΕΛΛΑΔΑ 2005-06 **Σενάριο-Σκηνοθεσία-Παρουσίαση:** Γιώργος Αυγερόπουλος **Editing Director:** Δημήτρης Νικολόπουλος **Συντονισμός-Επιμέλεια Έρευνας:** Αποστόλης Καπαρουδάκης **Οργάνωση-Διεύθυνση Παραγωγής:** Αναστασία Σκουμπρή **Επιτόπια Έρευνα:** Γιώργος Αυγερόπουλος **Εικόνα -Ήχος:** Γιάννης Αυγερόπουλος **Έρευνα:** Έλη Κριθάρη, Κώστας Γεωργιάδης **Fixing-Μεταφράσεις στη Σαουδική Αραβία:** Raid Qusti (Ριάντ), Essam Al-Ghalib (Τζέντα) **Μοντάζ:** Δημήτρης Νικολόπουλος, Μελέτης Πόγκας **Μουσική Επιμέλεια:** Ελένη Μαθιουδάκη **Επιμέλεια Ύλης & Ιστοσελίδας:** Κώστας Γεωργιάδης, Έλη Κριθάρη, Άγγελος Αθανασόπουλος **Μεταφράσεις:** Λουκάς Νεμάτ **Γραφικά & Κατασκευή Σήματος:** ONYX **Πηγές Αρχαιολογικού Υλικού:** Αρχείο ειδήσεων EPT/NET **Τεχνική Υποστήριξη:** Ανδρέας Σούλιος, Νίκος Ρεβενίδης **Παραγωγή:** Small Planet, NET **Βίντεο Έγχρωμο 60'**

GREECE 2005-06 **Script-Direction-Presentation:** Yorgos Avgeropoulos **Editing Director:** Dimitris Nikolopoulos **Research Coordination:** Apostolis Kaparoudakis **Production Management:** Anastasia Skoubri **Field Research:** Yorgos Avgeropoulos **Research:** Eli Kritharaki, Kostas Yeorgiadis **Camera-Sound:** Yiannis Avgeropoulos **Fixing & Translations in Saudi Arabia:** Raid Qusti (Riyadh), Essam Al-Ghalib (Jeddah) **Editing:** Dimitris Nikolopoulos, Meletis Pogkas. **Music Supervision:** Eleni Mathioudaki **Website Editors:** Kostas Yeorgiadis, Eli Kritharaki, Angelos Athanasopoulos **Translations:** Loukas Nemat **Graphics:** ONYX **Source of Archival Material:** ERT/ NET News Archives **Technical Support:** Andreas Soulios, Nikos Revenidis **Production:** Small Planet, NET **Video. Colour 60'**

Τα δύο πρόσωπα της Σαουδικής Αραβίας

Επί χρόνια χτυπούσαμε την πόρτα της Σαουδικής Αραβίας, αλλά εκείνη δεν άνοιγε. Η επίσημη άδεια κινηματογράφησης αργούσε να έρθει, τόσο που πιστέψαμε πως μάλλον δεν θα έρθει ποτέ. Πέρασαν τρία χρόνια για να ανοίξει η πόρτα. Αλλά όταν άνοιξε, ήταν διάπλατη. Το κράτος μας περίμενε στην αίθουσα αφίξεων του αεροδρομίου με τη μορφή ενός συμπαθέστατου Σαουδάραβα που ήταν υπάλληλος του Υπουργείου Πληροφοριών. Μιλούσε αγγλικά και η δουλειά του ήταν να συνοδεύει τους ξένους δημοσιογράφους, «για να μην διατρέξουν κάποιο κίνδυνο στον δρόμο». Μας συνόδευσε στο αυτοκίνητο, ένα απίστευτο ζήπι με τρεις σειρές δερμάτινων καθισμάτων, με σαουδάραβα σοφέρ, υπάλληλο και αυτόν του Υπουργείου Πληροφοριών. Και οι δύο ήταν διακριτικοί. Απομακρύνονταν όταν μιλούσαμε με ανθρώπους στα Αγγλικά, δεν έμπαιναν σε σπίτια ανθρώπων με τους οποίους είχαμε ραντεβού αν δεν είχαν προσκληθεί από εμάς ή τον οικοδεσπότη.

Είχαμε νοικιάσει ένα μικρό αυτοκίνητο και, όταν οι συνοδοί μας πήγαιναν να ξεκουραστούν, εμείς συνεχίζαμε. Έτσι, μιλήσαμε με γονείς παιδιών που συμμετέχουν στην Αλ Κάιντα, έτσι τραβήξαμε την πλατεία των εκτελέσεων, την πασίγνωστη Τσοπ-Τσοπ, έτσι κινηματογραφήσαμε ανθρώπους που ασκούν κριτική στο καθεστώς. Μέχρι που κάναμε ένα «λάθος»: Στην Τζέντα βρίσκεται η γειτονιά και το σπίτι όπου μεγάλωσε ο Μπιν Λάντεν. Στο σπίτι αυτό σήμερα ζει η μητέρα του Λάντεν, χωρισμένη από τον πατέρα του. Λένε πως παντού στο σπίτι υπάρχουν τηλεοράσεις για να παρακολουθεί την τύχη του γιου της. Είπαμε να κινηματογραφήσουμε το σπίτι, αρχίζοντας με εξωτερικά traveling μέσα από το αυτοκίνητο. Ο κοινός νους έλεγε ότι το σπίτι της μητέρας του Μπιν Λάντεν φυσικά και θα παρακολουθείται από τις αρχές

της Σαουδικής Αραβίας. Στην τρίτη βόλτα ήδη δυο-τρεις «γείτονες» είχαν βγει ανήσυχoi στον δρόμο και σημειώσαν κάτι σε ένα μπλοκάκι. Ήταν ο αριθμός του αυτοκινήτου μας, όπως έμαθα που δούλευαν στην παραγωγή ανακρίθηκαν επί οχτώ ώρες στα γραφεία της αντιτρομοκρατικής. Τους απειλίσαν ότι θα τους απολύσουν από τις δουλειές τους. Στα γραφεία των Υπουργείων Εσωτερικών και Πληροφοριών κυκλοφόρησε ένα γράμμα που μας ανέφερε ως «παραχοποιά» στοιχεία. Ήταν μια πολύ δυσάρεστη κατάσταση. Η ερώτηση προς τους σαουδάραβες συνεργάτες μας που ανακρίθηκαν ήταν πάντα η ίδια, όπως και η απάντηση:

«Τι κάνατε στο σπίτι του Μπιν Λάντεν;»
«Τίποτα. Απλώς, τα παιδιά τράβηξαν το σπίτι απέξω, δεν έκαναν τίποτα κακό».

Εμάς δεν μας πείραξε κανείς. Μόνο ο συνοδός μας αντικαταστάθηκε με έναν πιο αγενή, ο οποίος μπήκε απρόσκλητος ένα βράδυ σ' ένα σπίτι για να δει με έκπληξη ένα συγκρότημα Heavy Metal, τους Panjehah, να εκτονούνται τόνους ντεσιμπέλ στα ανεκπαίδευτα αυτιά του – ναι, φυσικά και υπάρχουν συγκροτήματα Heavy Metal στη συντηρητική Σαουδική Αραβία, όπου η δημόσια εκτέλεση μουσικής απαγορεύεται. Για να λυθεί η παρεξήγηση χρειάστηκε μια συνάντηση σε κυβερνητικό επίπεδο. Ο Υπουργός Πληροφοριών, καλλιεργημένος και συγκαταβατικός μας εξήγησε ότι επρόκειτο για ένα «πολύ ευαίσθητο θέμα, που χαλά την εικόνα της χώρας». Εξήρε τον ρόλο του Υπουργείου και κατηγορήσε τους Σαουδάραβες που συνεργάζονταν μαζί μας για επιπολαιότητα. Βγάλαμε την κασέτα που περιείχε το υλικό και του προτείναμε να τη δει επιτόπου. Επίσης του είπαμε ότι ήμασταν διατεθειμένοι να σβήσουμε το υλικό μπροστά του, προκειμένου να μην απολυθούν άνθρωποι. Αρνήθηκε και, χαμογελώντας, έδωσε τέλος στην συ-

ζήτηση λέγοντας: «Εμείς δεν κάνουμε τέτοια πράγματα».

Ό,τι συνέβη, δεν πρέπει κανείς να το δει σαν ένα μεμονωμένο περιστατικό. Είναι κάτι που καθρεφτίζει την κατάσταση της Σαουδικής Αραβίας σήμερα. Οι πιέσεις των μεταρρυθμιστών για περισσότερες ελευθερίες είναι μια διαδικασία που ήδη έχει δρομολογηθεί στο Βασίλειο και αυτό το βλέπει κανείς καθαρά από τον φιλελεύθερο τρόπο γραφής των εφημερίδων. Ωστόσο, από την άλλη υπάρχουν οι συντηρητικοί που δεν θα ήθελαν, για παράδειγμα, να δουν τις γυναίκες να οδηγούν, και πιστεύουν ότι η χώρα της Μέκκας και της Μεδίνας πρέπει να δώσει μεγαλύτερο βάρος στους ιερούς νόμους του Ισλάμ. Είναι μια μάχη μεταξύ δύο ισχυρών πόλων της κοινωνίας και ο βασιλιάς Αμπντάλα σε μια ακροβατική ισορροπία πρέπει να τους έχει όλους ικανοποιημένους. Η Σαουδική Αραβία δεν έχει τίποτα να κρύψει, ούτε ακόμα και αυτή την πλατεία Τσοπ-Τσοπ ή το σπίτι του Μπιν Λάντεν. Οι δυτικές κοινωνίες έχουν να κρύψουν περισσότερα.

The two faces of Saudi Arabia

For years we had been knocking on the door of Saudi Arabia but it wouldn't open. The official permission to film took so long that we were sure it would never come. It took three years for the door to open. But when it did, it was wide open. The state was waiting for us in the arrival lounge in the form of a pleasant Saudi, a servant of the Ministry of Information. He spoke English and his job was to escort foreign journalists and crews, "so as not to run any risks on the way". He walked us to the car, an amazing jeep with three rows of leather seating, with a chauffeur, also a servant of the Ministry of Information. They were both tactful. They went away when you talked to people in English, they didn't enter people's houses with whom we had an appointment unless they were invited by us or the host.

We had rented a small car and when our escorts went to get some rest, we went on. So we talked to parents whose kids participate in Al Qaida, we filmed the executions square, the well-known Chop-Chop, we filmed people criticizing the regime. Until we made a "mistake": in Jeddah there is the neighborhood and the house where Bin Laden was brought up. Laden's mother, divorced from his father, lives in this house today. It is said that everywhere in the house there are TV sets for her to watch what has become of her son. We thought of filming the house starting with some outer traveling from the car. Common sense stated that Bin Laden's mother's house would be certainly watched by the Saudi Arabian authorities. In the third turn, two or three "neighbors" were already in the street, troubled, jotting something down on a notebook. It was our registration number, as I found out later. Saudi Arab citizens working in the production were questioned for eight hours in the head-

quarters of the antiterrorist secret service. They were threatened that they would be fired from their jobs. In the offices of the Ministry of Interior and Information, a letter referring to us as "troublemakers" was passed round. It was a very unpleasant situation. The question to our Saudi associates who had been questioned was always the same and so was the answer:

"What were you doing in Bin Laden's house?"

"Nothing, the guys just filmed the house from outside, they did nothing wrong".

Nobody bothered us. Only our escort was replaced by a ruder one who got in a house one night uninvited only to see, to his surprise, a Heavy Metal group, the Panjeeah, letting off tones of decibel to his untrained ears – yes, of course there is, Heavy Metal group in conservative Saudi Arabia, where performing music in public is forbidden. In order for the misunderstanding to be cleared up, a meeting on a governmental level was required. The Minister of Information, polite well-educated and condescending, explained that it was about a "very sensitive issue which distorts the image of the country". He praised the role of the Ministry and accused the Saudis working with us of irresponsibility. We took out the tape with the material and invited him to watch it on the spot. We also told him that we were willing to erase the tape in front of him so that people wouldn't be fired. He refused and smiling gave and end to the conversation, saying: "We don't do such things".

Whatever happened must not be regarded as an isolated incident. It reflects the situation in Saudi Arabia today. Reformers' pressure for more freedom is a procedure that has already been set in course in the Kingdom and this can be seen in the liberal reporting

style of newspapers. On the other hand, there are the conservatives who wouldn't like to see women driving, for instance, and they believe that the country of Mecca and Medina should attach more importance to the holy laws of Islam. It is a battle between two powerful poles of the society and King Abdullah, in a delicate balance, must keep all parts satisfied. Saudi Arabia has nothing to hide, not even that Chop-Chop square or Bin Laden's place. Western societies have more to hide.

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
THESSALONIKI INTERNATIONAL FILM FESTIVAL

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ / MINISTRY OF CULTURE